

X. L. 4. 1. . X. A. xiii. 9.

DISPUTATIO THEOLOGICA:

DE
Vero discrimine peccati mortalis &
venialis, deque impossibilitate implendi legem
Dei ob quotidianam peccatorum
venialium incurfionem.

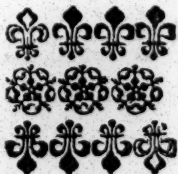
CUI

*Annexa est Appendix de possibilitate
præstandi legem consideratam secundum
ἐπιείκελιν Evangelicam.*

Authore ROBERTO BARONIO
Ecclesiastæ Abredonensi, S.S. Theologiæ
Doctore, & ejusdem in Academia
Marescallana Professore.

*Væ etiam laudabili vita hominum, si remota misericor-
dia discutias eam. August. lib. 9. Conf. cap. 13.*

*Ipsa quoque nostra justitia quamvis vera sit propter veri
boni finem, ad quem refertur, tamen tanta est in hac
vita, ut potius peccatorum remissione constet, quam
perfectione virtutum. Idem l. 19. de Civ. Dei. c. 27.*

L O N D I N I,

Excudebat pro Jos. Kirton, ad cujus Officinam
prostant sub Insignibus Regalibus, in Cæ-
meterio D. Pauli, 1658.

*Magnifico, amplissimo, spectatissimo,
splendore generis, pietate, auctoritate,
prudentia, & rerum usu eminentissimo*

D O M I N O,

D. P A U L O M E N E Z I O

**à KYNMUNDIE præfecto
dignissimo:**

N E C N O N

*Clarissimis viris, Dominis consul-
tissimis & prudentissimis*

D. C O N S U L I B U S,

**Cæterisque Reipub. Abredo-
nensis Moderatoribus.**

Quum veram & Christianam
humilitatem, quam fides ex-
igit & pietas, duo potissi-
mum pariunt, notitia legis, & quæ
inde manat, peccati agnitio; boni &
fidelis Pastoris est populo suæ fidei
& curæ commisso summam illam ju-
stitiæ perfectionem, quam *Dei* lex
à nobis requirit, ob oculos ponere,
& ex ea nostræ obedientiæ nævos, ac
innumerabiles defectus detegere, ac
demonstrare. At Romanæ Ecclesiæ
Doctores, ut olim, ita & hodie in

Epistola

clarissima & Evangelii & literarum
luce hac in re suo muneri & officio
manifeste defunt, imo Christiano-
rum animis palpum hic obtrudere
uil dubitant. Ut enim conscientiam
hominis justificati in soporem quasi
collocent, ne quid residuum habeat
cujus se coram DEO arguat, & con-
demnet, distinctionem illam pecca-
ti in mortale & veniale, ex natura
sua, mordicus retinent, & tanquam
Palladium aliquod tuentur. Nempe
hoc illud est, quamdiu stabit ea di-
stinctio, prout illi eam interpretan-
tur, stabit & hoc, posse nos implere
legem obedientia omnibus numeris
absoluta, atque adeo nos operibus
nostris æternam gloriam de condi-
gno mereri. Quod dogma, quam sa-
cris literis, & piorum conscientiiis re-
pugnet, omnes humiliter & sobri-
pii adeo agnoscunt, ut non sine ge-
mitu & lachrymis miseriam suam
hac lachrymarum valle coram Deo
profiteantur, & ingenue testentur.
Cum ergo piorum omnium sensu
dictite

Dedicatoria.

dictitet, hac ex parte Romanensium
Ecclesiam maxime vacillare, ego
exemplo ducum usu peritorum Ro-
mæ ejusque mœnia ibi oppugno,
ubi ruinam minantur, facillimeque
suffodi & complanari possunt. Deus
Opt. Max. his nostræ tenuitatis co-
natibus faveat, vestraque Amplissi-
mi, Clarissimi, & Consultissimi viri,
mihi adsit benignitas, quam ut indies
experior, ita grato animo excipio.
Hoc ut sæculo nostro testatum faci-
am, vobis hanc de impossibilitate
implendæ legis disceptationem, ut
certissimam animi vobis addictissi-
mi tesseram, exhibeo: Valete. Datum
Abredoniæ, Anno 1633 Junii 17.

Vestra Ampli. addictissimus,

Robertus Baronius.

NOTE

This volume
tight binding o
effort has bee
duce the cent
result i

aca7
microfor

me has a very
and while every
en made to repro-
tres, force would
in damage

ademic
forms

Epistola

clarissima & Evangelii & literarum
luce hac in re suo muneri & officio
manifeste defunt, imo Christiano-
rum animis palpum hic obtrudere
uil dubitant. Ut enim conscientiam
hominis justificati in soporem quasi
collocent, ne quid residuum habeat
cujus se coram DEO arguat, & con-
demnet, distinctionem illam pecca-
ti in mortale & veniale, ex natura
sua, mordicus retinent, & tanquam
Palladium aliquod tuentur. Nempe
hoc illud est, quamdiu stabit ea di-
stinctio, prout illi eam interpretan-
tur, stabit & hoc, posse nos implere
legem obedientia omnibus numeris
absoluta, atque adeo nos operibus
nostris æternam gloriam de condi-
gno mereri. Quod dogma, quam sa-
cris literis, & piorum conscientiiis re-
pugnet, omnes humiliter & sobri-
pii adeo agnoscunt, ut non sine ge-
mitu & lachrymis miseriam suam
hac lachrymarum valle coram Deo
profiteantur, & ingenue testentur.
Cum ergo piorum omnium sensu
dictum

Dedicatoria.

dictitet, hac ex parte Romanensium
Ecclesiam maxime vacillare, ego
exemplo ducum usu peritorum Ro-
mam ejusque mœnia ibi oppugno,
ubi ruinam minantur, facillimeque
suffodi & complanari possunt. Deus
Opt. Max. his nostræ tenuitatis co-
natibus faveat, vestraque Amplissi-
mi, Clarissimi, & Consultissimi viri,
mihi adsit benignitas, quam ut indies
experior, ita grato animo excipio.
Hoc ut sæculo nostro testatum faci-
am, vobis hanc de impossibilitate
implendæ legis disceptationem, ut
certissimam animi vobis addictissi-
mi tesseram, exhibeo: Valete. Datum
Abredoniæ, Anno 1633 Junii 17.

Vestra Ampli. addictissimus,

Robertus Baronius.

PRÆMONITIO
AD
LECTOREM.

NOli (candide Lector) hoc mihi
vitio dare, quod alicubi in hoc
Tractatu peccata leviora reproborum
venialia appellem. Cùm sententiam
meam de iis propono parte 1. sect. 3.
§. 4. apertè profiteor ea, neque ex na-
tura sua, neque ab eventu venialia
esse. Alibi tamen nonnunquam ea ve-
nialia appello, non quod venialia sint
eo sensu, quo peccata leviora electorum
venialia dicuntur, sed partim quia
hac peccata, quoad naturam specifi-
cam ipsorum actuum, eadem specie
sunt cum peccatis iis, quæ in electis
per DEI gratiam, & indulgentiam
Evangelicam venialia sunt; partim
verò quia, cùm adversus Pontificios
ex communibus ipsorum placitis dis-
sero, vocabulis illis, quæ in eorum
Scholis usitata & recepta sunt, uti
cogor.

DISPU.

DISPUTATIO THEOLOGICA:

DE

Vero discrimine peccati mortalis & venialis, deque impossibilitate implendi legem Dei ob quotidianam peccatorum venialium incurfionem.

PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de peccati mortalis & venialis discrimine proponitur, & variis observationibus, distinctionibus, ac quæstionum determinationibus explicatur, & illustratur.

SECTIO PRIMA.

Quam utilis sit hæc disceptatio ad Pontificiorum doctrinam de humanæ iustitiæ perfectione & meritis evertendam.

Uam insignis sit huius disceptationis usus in confutando pernicioso illo Romanæ Ecclesiæ errore, de perfectione legis secundum rigorem considerata impletione, ex eo patet, quod lex DEI prohibeat omnia, etiam levissima peccata, quæ venialia vocabulo antiquo, sed ineptè & impiè ab adversariis usurpato, vocantur. Cum igitur nemo ordinariis gratiæ viribus omnia

peccata vitare possit, ut Scriptura apertissime testatur, & ipsi adversarii ultro concedunt. evidenter sequitur justorum nullum legem DEI perfecte implere posse.

2. Bellarminus lib. 4. de Justif. cap. 14. hujus argumenti vi et efficacia victus fatetur se et commilitones suos non posse dogma illud de perfecta legis impletionem tueri, nisi negando peccata illa leviora, quæ venialia vocantur, esse contra Dei legem. Unde Andreæ de Vega aliosque qui cum eo docuerunt peccata venialia esse proprie contra legem, non obscure perstringit, eorumque sententiam hoc incommodo gravat, quod dicere cogantur legis præstationem esse possibilem, non quod tota simul servari possit, sed quod servari possit, major ejus pars, & à meliori parte fiat denominatio. Et, ut hoc incommodum esse alicujus momenti sciant, subjungit, videndum esse illis, quid respondeant Apostolo Jacobo, dicenti, Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.

3. At Vasquez in 1^a 2^a tom. 1. disputat. 143. cap. 4. num. 8. & Alphonsus Curiel in eandem partem Thomæ quæst. 88. art. 1. dub. 3. §. 1. qui cum Vega contra Bellarm. sentire videntur, ut suam sententiam huic incommodo non esse obnoxiam ostendant, ad aliud effugium æquè miserum & desperationis plenum confugiant. Dicunt enim peccata illa leviora, sine quibus nemo justorum vivere potest, etsi verè & proprie sint contra aliquod præceptum legis, non tamen impedire quo minus lex Dei à justis impleatur, idque quia præceptum illud, contra quod veniale aliquod peccatum committitur, proprie, perfecte & in rigore non est lex, sive legis præceptum. Et hujus paradoxii hanc rationem afferunt, quia hujus generis præcepti observatio non est necessaria ad consecutionem vitæ æternæ; & quia transgressio illius non repugnat charitati quæ est finis legis. In hanc etiam sententiam ipse Bellarm. alibi propendere videtur viz. lib. 2. de amiss. gratiæ cap.

cap. II. §. Denique peccatum, ubi dicit ~~omnia~~ peccata venialia aut non esse perfecte voluntaria, aut non esse perfecte contra legem, quæ perfecte & in rigore sit lex. Ecce immanem & projectissimam Jesuit. audaciam, qui peccata sua extenuant & ferè annihilant; ut de iustitia sua, etiam apud Deum glorientur: & ne absque ratione insanire videantur, ipsas Dei leges elevare iisque derogare non verentur.

4. Similiter quantum sit hujus disputationis usus in confutanda adversariorum doctrina de merito ex condigno ratione ipsius operis, ex eo patet, quod reatus æternæ mortis & meritum æternæ gloriæ ex condigno, simul in eadem persona consistere nequeant. Unde Bell. l. 5. de Just. c. 12. Mereri (inquit) simul æternam vitam & mortem æternam repugnantiam includit: & proinde qui talis esset, deberet vivere in æternum, & non vivere in æternum mori in æternum & non mori in æternum. Et Suarez. l. 12. de divina gratia c. 14. §. 5. & 6. Peccator (inquit) ex merito suo dignus est privari vita æterna. Ergo fieri non potest ut simul acquirat jus iustitiæ ad vitam æternam. Hoc posito sic argumentamur: Qui meretur mortem æternam is mereri non potest vitam æternam. At justii seu fideles ob peccata quotidianæ incurfionis, quæ venialia vocantur, merentur mortem æternam: ergo mereri non possunt vitam æternam. Major ab Adversariis conceditur. Minor infra fusè contra omnia adversariorum effugia probabitur, & proinde certa & infallibilis est conclusio.

5. Ut igitur brevi & compendiosa, sed efficaci via, convellamus adversariorum doctrinam de perfecta legis impletione, & meritoria causalitate nostrorum actuum supernaturalium, operam dabimus ut peccata venialia ex se & sua natura æternam mortem mereri, item ea verè & propriè esse contra finem legis, id est, contra charitatem, non solum ex Scriptura & ratione, sed etiam ex ipsorum Adversariorum principiis & communibus placitis demonstramus.

SECT. II.

*An, & quo sensu, Evangelici admittant
partitionem peccati in mortale
& veniale.*

DE peccatorum inæqualitate nulla nobis cum Pontificiis est controversia. Illi enim Stoicorum errorem de peccatorum omnium æqualitate, quem Jovinianus Hæresiarcha quarto Ecclesiæ Christianæ sæculo interpolavit, nobiscum damnant, multisque retrò sæculis damnarunt, nisi quod Conradus, celebris D. Thomæ interpres, scribens in *1am 2æ* quæst. 73. art. 2. aliquid huic errori affine tradidisse videtur. Dicit enim omnia peccata, quæ ideo tantum mala sunt quia prohibita sunt, seu ut planius dicam, ea omnia peccata, quæ legum positivarum transgressiones sunt, esse inter se æqualia. In quo etiam errore fuisse alios Theologos Scholasticos, imprimis verò ipsum Thomam lib. 3. contra Gentes, cap. 139. & Ferrariensem ibidem, intrepidè affirmat Vasquez in *1am 2æ* disput. 99. cap. 2. & 5. Nemo tamen ex nostris Scriptoribus hinc ansam arripit postulandi Ecclesiam Romanam hujus erroris, quasi is communiter in ea receptus esset. Novimus enim eum damnari & rejici ab omnibus recentioribus Lombardi & D. Thomæ interpretibus. Vide Vasquezium, loco citato, Curielem in *1am 2æ* quæst. 72. art. 2. §. 3. & Franciscum de Herrera, in *2um* sent. disp. 32. quæst. 1.

2. Haud parem candorem adhibent Adversarii, cum nostrorum Theologorum doctrinam de hac quæstione proponunt. Nam Edmundus Campianus Jesuita Ratione 8. illum Stoicorum & Joviniani errorem etiam Luthero & Calvino affricare conatur. Sed calumniosum hoc superbi Jesuitæ mendacium elidit Bellarm. lib. 3. de Justificatione,

tionem, cap. 26. in principio. Lutherani (inquit) non dicunt quod sciam virtutes esse pares, aut paria esse peccata, neque negant hominem crescere posse spe, dilectione aliisque virtutibus. At inquit Duræus l. 8. contra Whittakerum) Calvinus in eo peccata paria fecit, quod omnia mortalia & æternis digna suppliciis censuerit. Ineptam hanc cavillationem diluit ipse Calvinus Institutionis, Lib. 3. Csp. 4. §. 28. Scio (inquit) quam iniquè doctrinam hanc nostram calumnientur. Dicunt enim paradoxam esse Stoicorum de peccatorum æqualitate: sed suo ipsorum ore nullo negotio convincuntur. Quæro enim annon inter ea ipsa peccata, quæ mortalia fatentur, aliud alio minus agnoscant? non igitur proximus sequitur paria esse peccata, quæ simul mortalia sunt.

3. Evangelici non tantum agnoscunt peccata alia esse aliis minora seu leviora, sed etiam ipsam divisionem peccati in veniale & mortale, si sano modo intelligatur, tolerabilem esse fatentur. Verum de modo quo hæc distinctio concipienda, & explicanda sit, ut tolerari possit, aliqua inter eos dissensio est: quæ ut intelligatur tenendum est hanc distinctionem quatuor modis concipi posse. Primò cum respectu ad eventum, seu ad futuram horum peccatorum punitionem aut remissionem. Secundò cum respectu ad sententiam legis divine secundum rigorem suum considerata. Tertiò, cum respectu partim ad sententiam legis secundum rigorem suum considerata, partim ad eventum. Quartò, cum respectu ad æconomiam, seu administrationem providentiæ divine sub Evangelio in puniendis eorum peccatis cum quibus Deus gratiosum illud fœdus iniit.

4. Cum respectu ad eventum hæc distinctio tribus modis concipi potest. Nam peccatum mortale, & per consequens etiam veniale, tribus modis potest dici tale ab eventu: viz. ab eventu simpliciter vel à necessitate aut contingentia eventus, vel à facilitate aut difficultate eventus.

5. Ab eventu simpliciter illa peccata dici possunt mortalia, quæ de facto puniuntur æterna morte, illa vero venialia quæ quamvis ex se æternam mortem merentur, ea tamen non puniuntur sed grati-

osè propter meritum Christi condonantur. Hoc modo Zanchius, Tom.4. lib.1. cap.8. thesi 2. dicit omnia electorum peccata esse venialia; omnia vero reproborum esse mortalia. Distinctio peccati venialis & mortalis sic concepta, nihil falsi in se continet, sed nimis generalis est. Nam electorum peccata graviora & leviora, etsi ab eventu utraque venialia sint, diversos tamen specie effectus habent, propter quos illa mortalia, hæc vero venialia satis commode dici possunt, ut infra patebit.

6. *Ab eventus necessitate*, seu à necessitate futuræ punitionis, peccatum in Spiritum sanctum mortale dici potest, quia necessario & infallibiliter æterna morte punitur: reliqua vero omnia venialia dici possunt à contraria possibilitate futuræ remissionis, quia viz. condonari possunt, aut potuerunt. Hic modus explicandi illam distinctionem quem asserunt Gomarus in syntagmate disputationum Leydensium, Disput. 13. thes. 10. Et Piscator volumine primo thesium Theologicarum Loco 7. Disp. 2. thes. 64. multo generalior est præcedente, & per consequens minus probandus est. Nam secundum eum omnia peccata, non solum electorum, sed & reproborum, excepto peccato in Spiritum sanctum, venialia sunt, quia viz. remissibilia sunt, si per se, & secluso respectu finalis impœnitentiæ considerentur.

7. *Ab eventus facilitate*, seu à majori facilitate futuræ remissionis, illa peccata venialia dici possunt, quæ sub conditione facilioris pœnitentiæ condonantur: à contraria verò difficultate remissionis illa mortalia dici possunt quæ nisi accedat difficilior & magis molesta pœnitentia non condonantur, sed æterna morte puniuntur. Hic etiam modus, nisi limitatione aliqua explanetur, & exempliatur, ob suam generalitatem & ambiguitatem damnandus est. Nam hoc sensu, non solum illa leviora peccata, quæ quotidiana incursumus à Tertulliano vocantur, sed etiam gravissima quæque & maximè horrenda, venialia dici possunt, quia viz. per se, alia aliis facilius condonantur. Si tamen
hic

hic modus explicandi distinctionem istam ita proponatur, prout, à Spalatensi proponitur lib. 5. de Rep. Eccles. cap. 7. §. 66. admitti potest, ut patebit ex Sect. 4.

8. Secundò, cum respectu ad sententiam legis secundum rigorem suum considerate distinctio aut divisio peccati in veniale & mortale concipi & explicari potest, dicendo peccata quædam tam gravia esse, ut secundum rigorem legis æternam mortem mereantur, alia verò tam levia esse, ut ne quidem secundum rigorem legis justè puniri possint æterna morte. Hanc explicationem prædictæ distinctionis soli Pontificii tradunt, & tuentur. Nostri enim omnes Theologi in eo, quod hic caput rei est, conveniunt, viz. quod peccata omnia etiam levissima secundum rigorem legis æterna morte justè puniri possint.

9. Tertiò, hæc distinctio concipitur cum respectu, partim ad sententiam legis, partim ad eventum; à Pareo lib. 1. de amissione gratiæ cap. 2 pag. 18. & Gomaro loco supra citato, ubi dicunt omne peccatum, seu omne genus peccati, esse mortale per se, & secundum sententiam legis, quia reddit peccantem obnoxium maledictioni legis quæ proponitur Deuteronomii 27 26 & è contrario omne genus peccati (intellige, excepto peccato in Spiritum Sanctum) esse veniale ex accidente, quatenus per misericordiam Dei in resipiscentibus donatur venia propter Christum *ἀντὶ τοῦ*. Hic modus explicandi istam distinctionem, etsi doctrinam contineat verissimam, nequaquam tamen satisfacit, quia nimis generalis est, & peccata regeneratorum graviora, ab eorundem peccatis levioribus non distinguit. Nam hoc sensu omnia regeneratorum peccata sunt venialia, imò unum quodque eorum est & mortale & veniale. At si cum sacram Scripturam, ut statim patebit, peccata regeneratorum graviora, eorundemque peccata leviora, diversos specie effectus habent, propter quos illa mortalia hæc vero venialia dici possunt. Unde pater Pareus in explicat. Catech. parte 1. quæst. 7 dicit pecca-

atum regnans, quod in renatis esse potest, ut ipse ibidem monet, esse peccatum mortale.

10. Quartò, potest hæc distinctio explicari cum respectu ad providentiæ divinæ administrationem sub fœdere gratiæ in puniendis regenitorum peccatis, qui actu ad fœdus hoc gratiæ & Ecclesiam Dei pertinent, potest inquam explicari, dicendo regenitorum peccata graviora & atrocia esse mortalia, leviora vero & quotidianæ incurfionis eorundem delicta esse venialia, quia Deus ob illa iram & indignationem iis denunciat, imò è cœlis exclusionem mortemque æternam ipsis interminatur: ob hæc vero condemnationis aut mortis æternæ metum iis non incutit, imò nec sensum favoris sui, aut fiduciam de remissione peccatorum ab iis auferit.

11. Hanc distinctionis istius explicationem; quæ proculdubio reliquis præferenda est, a pertissimè tradiderunt doctissimi & æterna laude dignissimi Theologi Magnæ Britanniæ ad synodum Dordrechtanam delegati in suo de sanctorum perseverantia iudicio parte 2. (quæ est de perseverantia quoad ipsos electos) in explicatione thesoros secundæ, ubi sic scribunt: *ex legis quidem rigore quodvis vel levissimum peccatum est mortiferum, & excludit peccatorem à favore Dei & regno cœlorum. Sed cum filiis cum Christo jam adoptatis & justificatis, Deus nunquam agit stricto jure. Sunt quidem peccata aliqua ob quæ Deus hisce filiis suis iram atque indignationem denunciat, imò è cœlis exclusionem, mortemque æternam interminatur. Qualia ea sint, videre licet, 1 Cor. 6. 10. Gal. 5. 21. Coloss. 3. 6. de quibus in thesibus sequentibus dicetur. Sunt autem & alia quedam peccata, ob quæ Deus misericors non solet filios suos vel ad tempus lumine vultus sui privare, non metum condemnationis aut mortis illis incutere. Hujusmodi sunt rebelles concupiscentiæ motus, de quibus conqueritur Apostolus Rom. 7. Item defectus & nævi, qui etiam optimis renatorum operibus adhærescunt. Denique ea quotidiana humanæ infirmitatis delicta, quæ committuntur absq; certo aliquo proposito committendi, & quotidiana remissionis postulatione*

ione dimittuntur. De hisce Jacob. 3. 2. in multis offendimus omnes. & 1 Joh. 1. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Hisce peccatis non obstantibus, recte dixerit quisvis fidelium: Nihil condemnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu. Imò in medio harum infirmitatum, cuiusvis justificato Deus dicit quod Apostolo dixit, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus mea in infirmitate perficitur.

12. Eandem etiam explicationem quoad substantiam tradiderunt eximii & dignissimi S.S. Theol. Doctores, Richardus Fieldus lib. 3. de Ecclesia cap. 32. Item in appendice isti libro adjecta cap. 9. Franciscus Whitæus in libro qui inscribitur Orthodoxa fides & via ad Ecclesiam, cap. 2. sect. 2. §. 1. art. 13. & Davenantius de justitia actual. Cap. 35. pag. 431.

SECT. III.

*Proponuntur & confirmantur variae assertiones
de discrimine peccati mortalis
& venialis.*

UT vera doctrina de discrimine peccati mortalis & venialis intelligatur, diligenter consideranda & tenenda sunt assertiones sequentes.

2. Assertio prima, Omne peccatum ex se est mortale, nullumque est veniale nisi per accidens, sive per DEI misericordiam, & ob conditionem subjecti in quo est. Probatur pars prior assertionis, Primò, quia Scriptura generaliter de omni peccato pronunciat ejus stipendium esse mortem Rom. 6. 23. mortis aculeum esse peccatum 1 Cor. 15. 56. Et finem seu fructum peccatorum esse mortem. Rom. 6. 21. Secundò quia omne peccatum, ut infra probabitur, est contra Dei legem, cujus violatio, quæcunque ea sit, maledictionem meretur Gal. 3. 10. & Deut. 27. 26. Tertio omne peccatum relinquit post se in anima maculam & defor-

deformitatem, quæ ex se, & seclusa misericordia Dei, qui illam maculam ex indebito favore aufert, in æternum excluderet peccatorem ex regno cœlesti. Nam *nihil inquinatum in illud intrare potest*. Apoc. 21. 27. Ergo peccatum omne ex se est mortale. Quartò omne peccatum reproborum, etiam levissimum, in die iudicii æterna pœna punietur, ut ipsi adversarii fatentur. Ergo peccata reproborum levissima æternam pœnam merentur. Quinto Deus peccata venialia ex gratia remittit. Ergo potest ea nunquam remittere, & proinde æternum punire. Hæc omnia infra fusius probabuntur.

3. Posterior pars assertionis necessariò sequitur ex priori. Si enim omne peccatum est ex se mortale, proculdubio ea quæ sunt venialia, sunt talia per accidens: viz. quia sunt in homine regenito, cum quo Deus non stricto jure sed gratiosè & clementer agere vult. Ab hac parte nostræ assertionis non multum abhorret id, quod dicit Cajetanus in *am. 1. a* super quæst. 87. Art. 5. *Remissibilitas (inquit) & irremissibilitas, tam culpæ, quam pœnæ, positivè sumptæ, attenduntur penes statum subiecti, scilicet esse in statu gratiæ, vel non: & non attenduntur universaliter penes ipsa peccata: & non advertere hoc multos decepit. Et infra penes culpas autem loquendo nulla culpa est secundum se remissibilis positivè, quia nulla culpa sibi vindicat remissionem seu veniam, &c. Quod autem ibidem addit aliquam culpam esse ex se venialem seu remissibilem negativè, id infra confutabitur.*

4. Secunda assertio: *Omnia reproborum peccata sunt mortalia*. Ratio assertionis est, quia nullum peccatum est veniale ex se, sed tantum ex singulari Dei gratia & misericordia. At hæc gratia ad reprobos non extenditur. Ergo eorum peccata omnia, etiam levissima, sunt mortalia; idque non tantum ex merito quod jam probatum est, sed etiam ab eventu, quia viz æterna morte actu puniuntur. Posterius hoc, quod viz. peccata levissima reproborum sint mortalia ab eventu, siye æterna morte puniuntur.

niantur, ab ipsis conceditur adversariis, qui tamen prius illud de eorum merito aut potius demerito praefractè negant. Ita enim docet Thomas 1^a 2^a quæst. 87. art. 5. ad 3e parte 3^a quæst. 87. art. 4. quæst. 7. de malo art. 10. & in 4. sentent. distinct. 21. qu. 1. art. 2. Ita etiam docent recentiores fere omnes. Sed non advertunt id quod infra probabitur, nullum peccatum posse esse mortale ab eventu, nisi etiam sit mortale ex merito: nam alioqui sequeretur Deum punire peccata graviori pœna quam ipsa merentur.

5. Tertia assertio: *Esi omnia reproborum peccata sunt mortalia, non tamen è contrario dicendum est omnia electorum peccata esse venialia*: Nam peccata eorundem atrocitas & conscientiam vastantia non solum merentur exclusionem à favore Dei, & à regno cœlesti, sed etiam ab eo favoris gradu quo antea à D E O diligebantur eos actu excludunt, & si in iis perseverarent, eos à regno cœlesti in æternum excluderent. Ergo peccata atrocitas electorum dicenda sunt mortalia. Probatur antecedens, quia Scriptura de huiusmodi peccatis expressè scribit, quod quicumque ea facit (supple & in iis perseverat) regni cœlestis & vitæ æternæ particeps esse nequeat, 1 Cor. 6. vers. 9. & 10. Et Gal. 5. 21. Ephes. 5. 5. Item Scriptura dicit, tribulationem & angustiam esse in omnem animam hominis operantis malum. Rom. 2. 9. eos qui secundum carnem vivunt: morituros esse, Rom. 8. 13. ob atrocitas peccata, iram Dei venire super homines consumaces, Colos. 3. 6. Deumque odisse ac abominari eos qui talia faciunt, Prov. 6. vers. 16. 12. vers. 22. 17. vers. 15.

6. Quarta assertio: *Quædam regnitorum peccata rectè dicuntur venialia*, quia juxta gratiosum DEI fœdus & paternam benignitatem, non excludunt illos à spe regni cœlestis, aut ab eo favoris gradu, quo prius à D E O diligebantur. Huiusmodi sunt rebelles & involuntarii concupiscentiæ motus; Item defectus & navi qui bonis renatorum operibus adhærescunt. Denique ea quæ ex materiæ parvitate venialia vocantur, quia viz. in re levi aut mi-

minoris momenti committuntur. De hisce peccatis loquitur Scriptura, Jac. 3. 2. *In multis offendimus omnes, 1 Joh. 1. 8. Si dixerimus nos peccatum non habere, fallimus nos ipsos, & veritas in nobis non est. Et Eccl. 7. 20. Non est justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet* Quod autem hujusmodi quotidianæ incurfionis delicta non excludant fideles à favore DEI, & à spe regni cœlestis, patet, quia non obstantibus his peccatis fideles dicuntur ambulare non secundum carnem, sed secundum spiritum. Nulla autem est condemnatio iis qui sic ambulat. Rom. 8. 1.

7 Quinta assertio, Quod hujusmodi regenitorum peccata eos non excludant à favore Dei, & à spe regni cœlestis, id simpliciter & absolutè habent, non ex natura sua, sed ex Dei misericordia. Hujus assertionis veritas patet ex iis quæ dicta sunt in explicatione primæ assertionis. Si enim omne peccatum ex se meretur exclusionem à favore DEI, & à regno cœlesti, necessario sequitur ea peccata quæ renatos non excludunt à favore DEI, hoc non ex se & sua natura habere, sed ex DEI misericordia. Notet autem lector hanc nostram doctrinam de peccatis levioribus regenitorum, quod viz. non ex sua natura, sed ex DEI misericordia venialia sint, olim in ipsa Ecclesia Romana traditam & propugnatam fuisse à Gersone & Jacobo Almaino, quos postea sequutus est Rossensis contra Lutherum scribens, ut testantur ipsi adversarii, viz. Bellar. lib. 1. de amissione gratiæ, cap. 4. Vasquez. in 1^{am} 2^æ Disput. 142. Cap. 1. Curiel in eandem partem Thomæ quæst. 88. Art. 1. dub. 2. & alii multi.

8. Sexta assertio : Si vero peccata regenitorum leviora comparativè considerentur (h. e. si conferantur cum eorundem peccatis gravioribus) siquæ quærat cur illa potius quam hæc sint venialia, & à favore Dei non excludant ? dicendum est ea ex se & sua natura hoc habere. Et si enim absolutè loquendo hæc peccata sunt gravia, comparativè tamen levia sunt : & hæc comparativa eorum levitas, quæ in ipsorum natura est fundata, proculdubio est ratio, ob quam
DEUS

DEUS voluit ea sub fœdere gratiæ clementiæ
us punire, quam atrocità & conscientiam vastantia
peccata.

9. Septima assertio : Nullum est genus peccati venialis, quod non fieri possit mortale per multiplicationem actuum intellige, deliberatam & licentiosam, v.g. si quis stultiloquii aut vaniloquii peccata quæ Bernardus de præcept. & dispens. Cap. 14. numerat inter leviora & venialia, contemnat, negligat, & ex deliberato consilio multiplicet ac reiteret, is proculdubio reatum damnabilem contrahet, & iram DEI adversus se mirum in modum provocabit. Hæc assertio opposita est doctrinæ Pontificiorum, qui peccatum veniale non fieri mortale per multiplicationem actuum, item, posse aliquem absque gravis offensæ reatu peccata venialia ex contemptu committere, intrepidè affirmant. Hanc doctrinam; ut falsam & impiam damnamus. Primo enim hæc peccata iis solis venialia sunt, qui ea detestantur, & pro viribus fugiunt, quique sub eorum pondere gemunt, & suam miseriam ac turpitudinem, quam ex eorum maculis & sordibus contrahunt, seriò deplorant, juxta Apostoli querimoniam, Rom. 7. 24. Secundò peccata venialia multiplicata ad peccatum mortale disponunt & viam patefaciunt, ut docet Thomas 1. 2. quæst. 88. art. 3. & 4. Ergo negligere ea, est ipsum mortale peccatum negligere. Tertiò neglectus aut contemptus peccati cujuscunque non fit sine insigni injuria & offensa DEI. Est enim ipsum inobedienciæ seu rebellionis crimen, de quo vide 1 Sam. 15. 23. Unde Bernardus loco nuper citato. Hæc (inquit) venialia non criminalia reputantur, excepto cum per contemptum in usum & consuetudinem vertantur : & infra, Elatio quippe contemptis, atque impœnitentis obstinatio, in minimis quoque mandatis culpam facit non minimam; & convertit in crimen gravis rebellionis uævum satis levem simplicis transgressionis. Denique in quo inobedienciæ crimen absque dubio fit, apud Samuelem (lib. 1. Cap. 15. vers. 23.) advertite. Quasi (inquit) peccatum
bario-

bariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.

10. Alphonsus Curiel. in primam secundæ quæst. 88. artic. 4. §. 2. ut ostendat peccatum veniale absque insigni Dei injuria contemni posse, distinguit contemptum peccati in contemptum formalem seu universalem peccati in genere, & contemptum particularem peccati venialis qua tale est. Priorem, quem appellat contemptum legislatoris & legis, dicit consistere in hoc quod est absolutè nolle subijci Deo, & nolle vitare peccata, eumque esse grave & mortale peccatum fatetur. Posteriores verò qui in eo consistit, quod est contemnere peccata venialia, quæ talia sunt, ob eorum levitatem, negat esse offensam aut injuriam gravem. At certè contemnere peccatum veniale in specie qua tale est, est contemnere legis divinæ præcepta, immo ipsum legislatorem, quatenus per ea præcepta peccata venialia prohibet. Nec satisfacit quod in confirmationem hujus effugii affert Curiel, cum dicit præcepta illa quibus prohibentur peccata venialia, non esse absolutè præcepta, quoniam eorum observatio non est absolutè ad salutem necessaria. Nam secundum rigorem legis, observatio cujuslibet præcepti legis divinæ est absolutè ad salutem necessaria: quod ex infra dicendis patebit: ostendemus enim Deum in fœdere operum omnia peccata & per consequens cujuslibet præcepti legalis transgressionem, sub pœna æternæ mortis prohibuisse.

SECT. IV.

*De quintuplici differentia peccati mortalis
& venialis.*

Peccata mortalia ab iis quæ venialia vocantur, quinque modis differunt, viz. 1. ratione evitabilitatis: 2. ratione obligationis qua obligamur ad ea vitanda. 3. ratione ipsorum actuum. 4. ratione effectuum qui hos actus consequuntur. 5. ratione pœnitentiæ ad eorum remissionem requisitæ.

2. Primò igitur peccata mortalia ab iis quæ venialia vocantur differunt ratione evitabilitatis, hoc est, ratione virium quas per gratiam Dei habemus ad ea vitanda. Potest enim homo regeneritus vi & subsidio gratiæ, partim internæ seu inhærentis, quæ habitualis dicitur, partim externæ seu assistentis, quam gratiam auxilii specialis vocant, potest inquam, vitare illa carnis opera manifesta, illa peccata atrocia, quæ 1 Cor. 6. v. 2. & 10. & Galat. 5. vers. 19. 20. & 21. recensentur; unde damnamus rigidissimam & in ipsum Deum contumeliosam quorundam sententiam, qui dicunt hominem non posse plus boni facere quam facit, nec plus mali omittere quam omittit. Hoc enim sive de homine irrogenito & animali, sive de regenerito & gratia sanctificante suffulto intelligatur, falsum est, ut bene observant Theologi magnæ Britannix in suo iudicio de Sanctorum perseverantia Synodo Dordrechtanæ exhibito, parte ultima, quæ est de thesibus heterodoxis, thes. 4.

3. Illa verò leviora peccata, quæ venialia vocantur, nullus sanctorum per eam gratiæ mensuram quam DEUS iis in hac vita admetiri solet, diu vitare potest, nedum toto tempore vitæ suæ, ut patet ex Eccles. 7. ver. 20. 1 Regum 8. v. 46. Jacob. 3. v. 2. 1 Johan. 1. ver. 8. et 10. Et hoc nunc certum et indubitatum apud omnes est.

Quam-

Quamvis enim de possibilitate vitandi illa leviora peccata discrepantes fuerint patrum sententiæ ; & etiam Hieronymus & Orosius Pelagii dogma, quo assererat nos per DEI gratiam posse esse sine peccato, ut crassum & absurdum errorem damna-
bant : quinque Episcopi Africani in Epistola ad Innocentium Papam missa, quæ inter Augustini Epistolas est 95. dicebant illud dogma eo modo conceptum, quo à quibusdam Catholicis concipiebatur (Pelagius enim ambiguo gratiæ vocabulo simplicioribus imponebat) esse errorem, sed humanum & tolerabilem : Augustinus vero, qui etiam illorum quinque Episcoporum unus erat, sæpe de hoc dogmate sic scribit, quasi illud pro certo & manifesto errore non haberet, vide ejus lib.2. de peccatorum meritis & remissione, cap.6. & lib. de natura & gratia, cap.42. et 60.) nulla tamen inter nos & aduersarios hac de re est controversia. Nam Concil. Trident, Sess.6. can.23. neminem in tota vita mortali posse peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali & extraordinario privilegio expressè definivit. Dicit quidem Vega de Justif. lib.14. cap.21. Justos posse per Dei gratiam etiam tota vita omnia peccata venialia vitare ; sed primò illa potentia vivendi sine peccato, quam Logicam, seu Metaphysicam vocat mera chimæra est. Nam ipse cap. præcedenti dicit moraliter impossibile esse vitare omnia peccata venialia toto tempore vitæ : et hanc impossibilitatem moralem explicans dicit, neminem ex tota multitudine virorum sapientia & sanctitate conspicuorum, qui tot sæculis elapsis summo studio totaque vi & ope sua conati sunt vivere sine peccato, vitasse, aut moraliter vitare potuisse omnia peccata venialia. Secundò hanc ejus sententiam damnant et rejiciunt recentiores omnes : Vide Suarezium lib.9. de divina gratia, cap.8. §.13. et sequentibus. Vide etiam Vasquezium in 1.2. disput. 189. cap.16. n.147. et disput. 212. cap.2. n.15. 16. et 17.

4 Secundo differunt ratione obligationis, qua ad ea vitanda obligamur : Quod discrimen ut intelli-

telligatur tenendum est. Primò, fœdus operum obligare ad omnia & singula legis præcepta perfectè quoad omnes particulas, conditiones, & circumstantias exactæ obedientiæ, servanda, & proinde ad vitanda omnia, etiam levissima peccata, idque strictè & præcisè sub periculo, & pœna æternæ damnationis. Ita sentiunt Evangelici omnes contra Pontificios, quorum delirium de obligatione legis ad vitanda peccata venialia sub periculo solius pœnæ temporalis, infrà Deo adjuvante confutabimus.

5. Secundò tenendum est fœdus gratiæ non tollere obligationem legis, qua nos ad omnes gradus, conditiones & circumstantias, perfectæ obedientiæ præstandas, & per consequens ad omnia, etiam levissima peccata fugienda obligat. Ab hac assertionem dissentire videtur Spalatensis lib.7. de rep. Eccles. cap.11 §. 135, 136. 139. & 149. Ubi dicit eas conditiones, particulas & circumstantias perfectæ obedientiæ, quæ humanæ imbecillitati gratia adjunctæ impossibiles sunt, nunc non esse sub præcepto. Item sufficientem legis moralis impletionem, quoad ea quæ sub præceptum cadunt, esse possibilem. Sed hoc duobus modis concipi potest. Vel enim intelligit eos obedientiæ lege præscriptæ gradus, qui nostræ infirmitati impossibiles sunt, non esse sub præcepto obligante strictè & præcisè sub pœna damnationis; vel intelligit eos nullo modo esse sub præcepto. Si priori modo concipiatur ejus sententia, verissima est, ut mox patebit. At si posteriori modo intelligatur, haud facilè defendi potest. Primò enim si inevitabiles illi nævi & defectus nostræ obedientiæ nunc lege divina non prohibentur, non sunt peccata, & proinde necesse non est ut ob eos misericordiam nostram ac reatum coram Deo agnoscamus. At hoc Apostoli Pauli Rom.7. v.24. & ut puto, omnium piorum praxi repugnat. Secundo omnes tam Evangelici quam Pontificii negant Christum liberasse nos ab observatione legis: Imò id negat Christus ipse Math.5. vers. 17. & Paulus
Chri-

Christum sequutus. Rom. 3. 31. Tertio *fœdus gratiæ* proponit nobis universam iustitiæ perfectionem ut affectandam & pro viribus assequendam, Mat. 5. 48. 1 Petri 1. 16. & ab iis qui eam non assequuntur, dolorem ac humilem reatus agnitionem exigit. Ergo non simpliciter tollit obligationem, qua ullam legis partem observare tenemur. Quartò, si DEUS ulla in re legis moralis obligationem ad obedientiam sub *fœdere gratiæ* tollit, tunc in lege morali dispensat. Nam dispensare in lege aut in præcepto aliquo legis nihil aliud est, quam removere obligationem à materia præcepti considerata secundum omnes conditiones, quæ in eo requiruntur aut præscribuntur, ut bene monet Valent. tom. 2. disput. 7. quæst. 4. punct. 6. At DEUS in lege morali, seu naturali, non dispensat, ut docent non solum Evangelici, sed & major ac melior Pontificiorum Theologorum pars. Vide Cajetanum in primam secundæ super quæst. 100. art. 8. Vasquezium in primam secundæ tom. 2. disp. 179. C. 2. Valent. loco citato, et Becanum parte 2. Summæ Theologiæ tractat. 3. cap. 3. quæst. 4. Hi enim sententiam Thomæ & Richardi de indispensabilitate præceptorum decalogi sequuntur contra Gersonem & Almaynum.

6. Tertiò denique tenendum est *fœdus gratiæ*, etsi obligationem legis non tollat, tollere tamen rigorem, seu severitatem et terribilitatem illius obligationis. Quamvis enim universam iustitiæ perfectionem nobis ob oculos ponat ut affectandam et pro viribus assequendam, non tamen strictè et præcisè sub periculo et pœna æternæ damnationis eam exigit. Nam ad certam quidem obedientiæ mensuram, quæ viz. per gratiam ordinariam est possibilis, strictè et præcisè, hoc est, sub æternæ damnationis periculo obligat, exigendo ut eam actu habeamus. Ad ulteriorem vero mensuram, quam viribus gratiæ ordinariis assequi non possumus, obligat minus strictè, viz. exigendo ut eam habeamus saltem in voto et conatu, v. g. ad per-

ad perfectionem partium, ut vocant, obligat præcise. Nam non aliter vitam æternam promittit, quam hac conditione, ut eam actu habeamus. Ad perfectionem vero eam quæ *graduum* dicitur, non tam strictè & præcisè obligat, sed tantum exigit, ut pro viribus gratiæ nobis concessæ eam assequi studeamus, & conemur.

7. Hinc patet fideles etiam secundum *inveniat* Evangelicam strictè & præcisè sub periculo æternæ mortis obligari ad vivendum sine omnibus illis peccatis, quæ mortalia vocantur. Nam ad perfectionem partium attinet ut non solum de peccatis illis gravioribus pœnitentiam agamus, sed etiam ut ab iis omnibus abstineamus, hoc est, ut imposterum ea non committamus, juxta illud Christi Johan. 5. vers. 14. *Ecce sanus factus es, ne pecca amplius, &c.* At non sic obligantur, ut vivant imposterum sine omni peccato etiam levissimo. Nam vivere sine levioribus illis peccatis, quæ venialia vocantur, pertinet ad perfectionem *graduum*, quæ omnes obedientiæ humanæ nævos ac defectus excludit. Ex supra dictis enim patet hos nævos ac defectus inter leviora seu venialia peccata numerari.

8. Tertio peccatum mortale & veniale differunt *ratione ipsorum actuum*: nam fœditas aut deformitas, quæ in peccatis levioribus invenitur, multo minor est ea, quæ peccatis mortalibus inest. In omni enim peccato veniali est aliquid, quod offensam per illud commissam extenuat, & apud gratiosum judicem quodammodo excusat. Patet hoc ex tribus illis peccati venialis speciebus, quæ à Scholasticis adferri solent. Nam eorum primam, hoc est, *peccatum veniale ex genere suo* apud Deum gratiosè & secundum multitudinem miserationum suarum judicantem, excusat offensæ levitas (loquor de *levitate comparativa*, nam nullum peccatum *absolutè leve* est) quam habet ex ipsa natura specifica actus in se considerati, absque respectu ad modum agendi, aut ad particularem materiam in qua committitur: ut v. g. in verbo otioso, risu

B

nimio

nimio, &c. Secundam verò peccati venialis speciem, hoc est, *peccatum ex subreptione* excusat levitas offensæ, quam habet, non ex natura specifica actus in se considerati, sed ex modo quo actus ille ab agente procedit, quia viz. agens non plenè & sufficienter deliberavit: ut v. g. in subito appetitu vindictæ aut libidinis. Nam appetitus vindictæ ex natura sua specifica non est peccatum leve, sed per accidens est leve, quia fit ex indeliberatione. Tertiam verò ejus speciem, hoc est *peccatum veniale ex parvitate materie*, excusat levitas offensæ, quam habet non ex natura specifica actus, sed ex limitatione ejus ad particularem materiam, ut in furto unius oboli. Nam furtum ex natura sua specifica, non est peccatum leve, sed ex accidente, quia committitur in re minoris momenti.

9. Quarto differunt *ratione effectuum*, qui hos actus consequuntur: hoc est, ratione detrimenti quod peccantibus asserunt. Nam calamitates & damna quæ ex peccatis mortalibus fidelibus accidunt multo graviora & tristiora sunt iis, quæ consequuntur peccata leviora, seu venialia, ut ex sequenti sect. patebit.

10. Quinto differunt *ratione pœnitentiæ ad eorum remissionem requisitæ*. Primò enim sicut ipsa peccata mortalia sunt gravia, horrenda, & in vitæ Christianæ cursu rara & extraordinaria, ita pœnitentiæ quæ ad ea expurganda necessariò requiruntur, singularis, magis accurata, & extraordinaria esse debet. Psal. 51. Matth. 26. 75. Luc. 7. 38. 2. Cor. 7. At ordinariæ & quotidianæ pœnitentiæ exercitium, ex Pontificiorum sententia condignè sufficit ex nostra verò gratiosè a DEO acceptatur, & pœnitentiæ sufficiens habetur ad expurganda peccata venialia. Unde Augustinus de Symb. ad Catechumenos, lib. 1. Cap. 7. & lib. 50. hom. 28. Cap. dicit, propter levia peccata, sine quibus esse non possumus inventam esse orationem Dominicam & speciatim illam petitionem. *Dimitte nobis debita nostra*, quam *quotidianam medicinam* ibidem appellat.

11. Secundò ad expurgandum peccatorum mortalium reatum requiritur specialis eorum agnitio, confessio, specialis item dolor five contritio, Psal. 51. 14. At pro venialium maxima parte expurganda acceptatur generalis, sed humilis, seria, & dolorosa nostræ corruptionis agnitio, adjunctam habens generalem illam deprecationem *ab oculis munda me*, Psal. 19. 12. Nam leviora illa, & quotidianæ incursionis delicta multò maxima ex parte nostram scientiam fugiunt. Interim libenter fatemur ea hujus generis peccata quæ à nobis observantur, speciatim agnoscenda & deploranda esse.

12. Tertiò, pœnitentia ad peccatorum mortalium remissionem, & ad salutem eorum qui ea committunt, necessaria, debet esse perfectè practica, hoc est, exire debet in realem & actualem, ab omnibus hujus generis peccatis cessationem, Pro. 28. 13. Ioh. 5. 14. nam si aliquis uno aut altero peccato mortali relicto in alia subinde labatur, is neque gratiam in hac vita, nec gloriam in vita futura consequi poterit, 1. Cor. 6. 9. & 10. Gal. 5. 21. Contrà verò pœnitentia ad venialium peccatorum remissionem requisita, nec est, nec esse potest perfectè practica, quoad hujus generis peccata. Nam ut omnes fatentur, nemo sine hujus generis peccatis vivere potest: & per consequens, non periclitatur piorum salus, etsi ante finem vitæ, non possint hoc peccati genus effugere. Vide tom. 1. operum Ursini, lib. de locis Theol. loco de peccato, quæst. 2. respons. ad dub. 5. de 2. divisione peccati.

SECTIO V.

De primo effectu peccati Mortalis, hoc est, de exclusione peccantis à favore DEI, deque duplici distinctione amoris Divini.

Quamvis omnia peccata ex se maxime damnoſa & mortifera ſint, multa tamen, eaque horrenda & tremenda effecta conſequentur peccata reſultantur mortalia, quæ juxta diſpenſationem providentiæ divini ſub fœdere gratiæ, peccata leviora ab ipsis commiſſa non conſequentur. Non poſſum in brevi tractatu ea omnia ſpeciatiſſimè conſiderare, ideoque tria tantum præcipua & notiſſima, ad quæ reliqua omnia aliquo modo referri poſſunt, in medium afferam & lectori diligentius perpendenda reliquam.

1. Primum damnum quod peccati mortalis commiſſionem conſequitur, eſt exclusio peccantis à gradu favoriſ divini, quo prius à Deo diligebatur. Hoc autem hoc dextrè intelligatur, obſervandum eſt primò ſpecialeſ Dei amorem, quo electos in Chriſto proſequitur, diſtingui in amorem beneficiæ & amorem complacentiæ. Amor beneficiæ erga electos includit reſpectum ad beneficium aliquod aut donum iis conferendum. Eſt enim actus caritatis divini, quo vult conferre iis bona æternæ ſalutis utilia. Amor complacentiæ delectatio quam Deus ex iis capit, per ſe, & talis eſt, non includit reſpectum ad donum aliquod iis conferendum, ſed ad donum aliquod iis collatum. Deus enim complacentiam aut oblectamentum capit ex virtutibus electorum & earum actionibus quæ ipſius dona ſunt, ut patet ex Psal. 45. 7. Psal. 147. 11. Cantic. 2. 14. Heb. 13. 16. Item amor ſpecialis beneficiæ reſpicit electos quatenus ſunt beneficiis ſpiritualibus ornandi, ſupra humanam conditionem ad divinæ naturæ

participationem evehendi. Amor complacentiæ respicit eos, quatenus sunt beneficiis spiritualibus jam ornati, & supra humanam conditionem evecti, atque adeo divinæ naturæ consortes facti, 2. Pet. 1.4. De hac distinctione amoris divini in amorem beneficentiæ & complacentiæ vide Suarezium lib. 7. de divina gratia Cap. 1. §. 22.

3. Observandum est secundò amorem beneficentiæ in Deo distingui in *amorem intentionis* & *amorem executionis*. Hanc distinctionem sic explicat Suarez. lib. 1. de prædestinat. cap. 11. §. 5. Est (inquit) in Deo verus amor præordinans hominem ad aliquod bonum, secundum rationem distinctus ab eo amore, qui consistit in actuali collatione talis boni: & prior dici potest amor intentionis & propositi, posterior vero executionis. Hæ duæ distinctiones bimembres à Clariss. Zanchio in unam trimembrem eamque elegantem & perspicuam reducuntur lib. 4. de natura Dei cap. 3. Quæst. 1. Num. 2. ubi dicit amorem Dei non significare affectionem aut passionem, sicut in nobis, sed tres res omninò perfectas, viz. primo æternam benevolentiam seu propositam benefaciendi, secundo actualem beneficentiam seu illius propositi executionem aliquam tertio complacentiam seu oblectationem in aliqua re. Verum quia amor executionis, seu actualis beneficentia, minùs propriè dicitur amor: est enim potius amoris divini effectus; idcirco lectori prudenti judicandum relinquo, utrum ejus loco substitui debeat alius terminus, viz. promptitudo benefaciendi, hoc est, benevolentia Dei considerata cum respectu ad eum hominis statum in quo ille talis beneficii capax est. Quamvis enim Deus ex se semper paratus sit ad benefaciendum homini illi, quem elegit, iustificavit, & in filium adoptavit, sæpe tamen peccata ejus dividunt inter Deum & illum, & abscondunt faciem Dei ab eo, ne exardiat eum. Isaia 59. 2. In quo casu benevolentia divina quasi ligata & impedita est, ne in actum exeat, idq. ob nullam ejus mutationem in se, sed ob incapacitatem subjecti, quia viz. durante eo statu, hoc est, quandiu in hujusmodi peccatis perseve-

rat, & per pœnitentiam non resurgit, Deus non potest salva sua veracitate & immutabilitate decreti, quo decrevit nulli adulto remittere huiusmodi peccata, nisi prœeunte extraordinaria pœnitentia, non potest inquam, peccata ea in quæ lapsus est remittere, eumque participem facere spiritualium beneficiorum, quæ in iustificatos *secundum spiritum ambulantes* conferre solet : hoc est, non potest *pro tunc* in eum conferre argumentum gratiæ inhaerentis, lætitiâ spiritus, pacem & tranquillitatem conscientiæ, & protectionem contra tentationum impulsus, quam Scholastici vocabulo barbaro, sed ad rei naturam exprimendam aptissimo, & phrasi Scripturæ convenientissima, *manutentionem divinam* vocant. Vide Psal. 73. 23. & 24.

4. Tertiò est observandum amorem Dei, quo prosequitur iustificatos, omnes hos tres actus in se complecti. Primò enim *amat eos amore intentionis, seu propositi*, quia consilium & propositum suum de illis ad æternam gloriam perducendis non mutat, ne quidem cum illi in gravissima scelera probantur, Ierem. 31. 3. Hos. 2. 19. Malach. 3. 6. Rom. 8. 38. 39. & 11. 29. Et proinde multò minus illud mutat quando illi in suo novæ obedientiæ proposito permanent.

5. Secundò, *amat eos amore executionis*, estque absolute & simpliciter promptus ac paratus ad priora beneficia posterioribus cumulanda : hoc est, ad augendam in iis gratiam, pacem conscientiæ, & lætitiâ spiritualem, item ad condonandos novos defectus obedientiæ quam sibi præstant, & si tunc eos ex hac vita evocet, ad eos glorificandos. Dicitur enim simpliciter seu omni ex parte esse paraturus ad hæc facienda, quia objectum benevolentiae divinæ, hoc est, homines electi, tunc capaces sunt horum beneficiorum, & proinde nihil impedit, sive ex parte Dei, sive ex parte electorum, quo minus ea dona in illos tunc conferantur, quæ Deus novè esse ipsis pro tempore utilia. De hoc amore actualis beneficentiæ erga electos fusè differit Zacharius loco citato quæst. 3. & 4. ubi variis tum s.

Scripturæ testimoniis, tum rationibus probat præter amorem intentionis seu propositi esse alium, eumque ulteriorem amoris divini actum erga iustificatos, secundum spiritum ambulantes, quo vult eos tunc & durante illo statu suorum beneficiorum magis ac magis participes esse. Sed res ex se clara est.

6. Tertiò, *amat eos amore complacentiæ seu oblectationis*; quia quo magis virtutibus spiritualibus, earumque actibus ornantur, eo DEO similiores, & per consequens pulchriores, ac amabiliore in conspectu ejus fiunt, ut egregiè docet Zanchius loco citato. Hoc etiam manifestissimè patet ex testimoniis Scripturæ supra citatis, §. 2. Ea enim ostendunt DEUM *piis hominibus, & victimis bonorum operum*, quas ei offerunt, *oblectari*: item, *eorum vocem apud eum esse dulcem, & aspectum esse decorum*, non quod hæc per se, & secluso intuitu meritorum Christi, valeant hominem DEO gratum facere, aut quod possint eum iustificare, seu DEO reconciliare; Sed primò quia ex his resultat pulchritudo quædam spiritualis, & quædam imago, similitudo ac participatio divinæ naturæ, 2. Pet. 1. 4. quæ, si per se, & secluso respectu nævorum ei adhaerescantium consideretur, non potest non esse DEO grata & jucunda. Secundo, quia piorum obedientia, licet imperfecta sit, gratiose tamen à DEO propter Christum acceptatur: nam *nos gratis sibi acceptos fecit in illo dilecto*. Ephes. 1. 6.

7. His positis facile est ostendere regenitos, cum peccatorum mortalium reatum contrahunt excludi ab eo favoris gradu, quo DEUS ipsos prius prosequēbatur. Quamvis enim semper eos diligat, *amore intentionis seu propositi*, ut supra monui, non tamen semper eos diligit, *amore executionis, & amore oblectationis*. Quando enim suo vitio in atrociam peccata incidunt, tunc benevolentia DEI erga ipsos ita ligata & impedita est, per obicem quem eorum peccata ei ponunt, ut non possit durante eo statu in eos conferre remissionem peccatorum, aut pacem & gaudium conscientiæ, & mul-

to minus illam gloriam, ad quam ab æterno eos ordinavit. Patet hoc ex iis omnibus Scripturæ testimoniis, quæ docent eos qui talia faciunt, *vite æternæ participes esse non posse*: item ex iis locis, quibus asseritur *impios perituros esse nisi pœnitentiam egerint, & DEUM non exaudire illos qui iniquitatem in corde suo respiciunt*. Vide Psal. 66. 18. Ezech. 18. 20. 21, 24. 26. 27. Luc. 13. 3. Ioh. 9. 31. 2. Timoth. 2. 19. Similiter quod ad *amorem complacentiæ* attinet, sicut Scriptura testatur Deum delectari piis secundum Spiritum ambulantibus, ita etiam testatur Deum *non delectari ijs, qui se subducunt*, Heb. 10. 38. eumque *odisse omnes qui iniquitatem operantur*, Psal. 5. 5. Item Deum abominari, seu detestari *oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundemes sanguinem, &c.* Prov. 6. 16. Hinc enim manifestè sequitur ipsos regenitos in hæc peccata prolapsos, *qua tales sunt, esse objecta odii divini, & abominationem animæ ejus*. Præterea Scriptura testatur eos qui huiusmodi atrocita peccata committunt ita Deo displicere, ut ipsa bona opera quæ durante hoc statu faciunt nullo modo Deo grata sint, aut accepta, Isa. 1. 11. 13. 14 & 15.

8. Cæterùm, notet hic Lector, odium hoc, quo Deus regenitos mortaliter peccantes prosequitur non esse *odium hostile*, seu (ut Scholastici loquuntur) *odium inimicitie*, sed tantum *odium displicentiæ*; nam non est conjunctum cum proposito damnandi, sicut odium, quo prosequitur reprobos in talia peccata prolapsos. Secundò notandum est regenitos, cum in atrocita peccata incidunt, *non totaliter, sed magna ex parte excludi à divino amore executionis & complacentiæ*. Nam *semen Dei in ipsis manet*, ut testatur Iohannes, 1. Epist. cap. 3. 9. & per consequens DEUS, etiam durante eo statu, aliquo modo exequitur propositum suum de iis salvandis, quia *vix cœleste illud semen in eorum cordibus conservat, & ex eo sic conservato complacentiam & oblectationem aliquam capit*. Tertiò notandum est, *partialem hanc & temporariam justificationem excludi ab amore divino* (loquor de amore exe-

cationis, & amore complacentiæ) accidere sine ulla reali mutatione voluntatis divinæ, ut patebit ex sectione sequenti.

SECTIO VI.

Deum posse eos amare quos prius odit, & odisse eos quos prius amavit, absque ulla vel physica, vel morali voluntatis sue mutatione, obiter declaratur.

EX doctrina præcedenti Sectione tradita de Iustificatorum ad certum tempus exclusione ab eo favoris divini gradu, quo prius diligebantur, nequaquam sequitur DEUM, aut voluntatem DEI in se mutabilem esse, sive loquamur de *mutabilitate physica*, sive de *mutabilitate morali*.

Nam quod ad divinum amorem executionis attinet, DEUM non amare Iustificatos peccati mortalis reatu involutos amore executionis, nihil aliud est, quam eum non conferre in illos ea bona spiritalia, seu media salutis, quæ prius in eos conferbat. Nulla igitur est hic mutatio quoad actus immanentes, qui in ipso DEO existunt, sed tantum quoad actus transeuntes, qui sunt extra DEUM & in hominibus recipiuntur, & proinde iis mutatis non mutatur DEUS, sed illi in quibus hi actus, & eorum effecta recipiuntur. Dicit aliquis: DEUS non solum non confert illa beneficia in eos, sed etiam durante eo statu non vult ea conferre: prius autem voluit ea conferre: & proinde mutatus est. Resp. Voluit prius illa beneficia communicare iis existentibus in alio statu. Sed iis existentibus in hoc statu impietatis & impœnitentiæ, neque jam vult, neque unquam voluit, imò ab æterno noluit hæc beneficia communicare. Quamvis igitur durante hoc statu benevolentia DEI quasi ligata & impedita sit, ut supra monui, hinc tamen non sequitur eam in se mutatam esse: sed tantum mutatum esse ejus objectum, quia viz ob-

jectum ejus, hoc est, homines electi, prius erant capaces istorum beneficiorum. nunc verò eorum capaces non sunt.

3. Major & gravior difficultas est de amore complacentiæ, & odio displicentiæ ei opposito. Cùm enim hi actus sint immanentes, hoc est, in ipso Deo existentes, iis mutatis videtur ipse Deus in se mutari. Responderi solet Primò, non mutari hos actus realiter, & à parte rei; quia uterque hic actus in DEO fuit ab æterno, & in æternum in eo durabit, cum respectu ad diversos istius hominis status quorum alter alteri in tempore successit. Ita respondet Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 1. quæst. 5. sect. 7. quod si (inquit) quis objiciat eundem posse prius odio haberi à DEO, si sit injustus. postea vero diligì, si sit justus & vice versa, sine ulla divinæ voluntatis mutatione ergo nihil repugnare quo minus divina voluntas nullo modo mutata transeat à nolitione in volitionem rei ejusdem, ex dictis patet solutio. DEVS enim non eundem odio habet, ac diligit pro eodem tempore, sed pro diversis. Adde, quod etsi in eodem homine justitia succedit peccato, aut peccatum justitiæ, tamen odio quo Deus illum prosequitur ut peccatorem, non succedit amor, quo illum diligit ut justum, aut contrà; sed in quo affectus divinus æternus est respiciens diversos hominis status, quorum alter alteri succedit in tempore.

4. Secundò respondeo: Quamvis concedamus esse aliquam mutationem & successionem actibus immanentibus amoris & odii divini formaliter consideratis, quatenus per rationem distinguuntur ab essentia divina & inter se, hoc est quamvis diceremus actum amoris complacentiæ erga electum in hoc casu non amplius esse in Deo, eique succedere actum odii displicentiæ, non tamen inde sequeretur esse mutationem aliquam realem in ipso DEO. Nam actus DEI liberius nihil superaddunt voluntati aut essentiæ divinæ præter respectum seu relationem rationis, autem insecam aliquam connotationem, quæ tamen realem eorum entitatem non pertinent. Nam tota eorum entitas realis est ipsa DEI essentia, nihil

que intrinsecè includunt præter eam. Quamvis igitur DEUS desineret amare eos quos prius amabat, non mutaretur mutatione reali, quia nihil reale amitteret, sique inciperet eos amare quos prius odit, non mutaretur, quia nihil reale ei accederet, Mutatio autem realis non fit, sine aliqua additione aut ablatione reali.

5. Non necesse est ut hic probem actus illos nullam realem entitatem (sive ea vocetur perfectio, sive extensio actus divini ad objecta) superaddere essentia divinæ. Nam Evangelici omnes hoc unanimiter tenent : & quod ad Pontificios attinet, quamvis Cajetanus in 1^{am} partem Thomæ quæst. 19. art. 2. & 3. Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 8. quæst. 5. sect. 4. & Salas 1^a 2^e quæst. 6. art. 3. tract. 3. disp. 3. sect. 8. doceant actus liberos Dei, seu decreta ejus, superaddere essentia divinæ realem quandam entitatem, quæ ab æterno potuit non esse in DEO, quæque revera in eo non fuisset, si ab æterno aliter decrevisset, & hos actus non habuisset, major tamen & meliore eorum pars in contraria est sententia, viz. Suarez. tom. 2. Metaph. disput. 30. sect. 9. & Vasquez in 1^{am} partem Thomæ. disput. 80. cap. 1. & 2. Valent. tom. 1. disput. 1. quæst. 19. punct. 4. Arrubal in primam partem Thomæ, disput. 54. cap. 2. & sequentibus. Becanus in Summa, Parte 1. Tract. 1. cap. 11. quæst. 4. Trigofus in Summa Theologica Bonaventuræ quæst. 13. art. 2. dub. 3. conclus. 1. Franciscus Cumel Variarum disput. tom. 1. in disp. de præscientia Dei, dub. 3. p. 57. &c. Horum sententia proculdubio est verior illa altera, quia si in DEO est realis aliqua entitas, quæ ab æterno potuit in eo non esse, atque adeo potuit non omnino esse, seu esse merum nihil, necessario sequetur aliquid esse in Deo quod non est Deus.

6. Dicet aliquis : si mutatis actibus liberis DEUS realiter non mutatur, poterit salva sua immutabilitate, mutare decreta sua de rebus futuris, & proinde poterit incipere velle quod nunquam antea voluit, vel desinere velle quod prius voluit,

voluit. Nam talis mutatio decretorum divi-
 rum fit sine aliqua additione, aut ablatione reali.
 Resp. Duplicem esse mutationem, viz. *Physicam* &
Moralem. *Physica*, seu realis mutatio fit per additi-
 onem, aut ablationem alicujus entitatis realis.
Moralis mutatio est propositi & voluntatis, aut e-
 tiam cognitionis & scientiæ mutatio; ut si quis
 quod antea putabat verum, deinde falsum judicet:
 & quod antea facere decreverat postea nolit, quod
 sane magnam imperfectionem in eo qui sic muta-
 tur arguit. Vide Vasquezium in I^m partem Thoma
 super quest. 9. art. 2. Cum igitur Deus dicitur ab-
 solutè immutabilis, id non minus intelligitur de
moralis quam de *physica* immutabilitate. Nam muta-
 tio propositi & consilii quæ *moralis* vocatur, arguit
 inconstantiam, imprudentiam, & cognitionis im-
 perfectionem, quæ non minus summæ & absolute
 Dei perfectioni repugnant; quam *physica*, seu rea-
 lis mutatio, ut bene observat Suarez. tom. 2. me-
 taph. disp. 30. sect. 9. Num. 58.

7. Ex his patet Deum, cum odio displicentiæ pro-
 sequitur electum, quem prius amabat amore compla-
 centiæ non mutari; quamvis fortasse nunc minime
 fit in eo actus complacentiæ, consideratus, ut re-
 spectum rationis ad tale objectum essentiæ divini
 superaddit: Primò enim ablato tali actu, D E U S
physicè & *realiter* non mutatur, quia nihil ei decedit
 præter merum respectum rationis ut irrefragabili-
 bus argumentis demonstrant Suarez, & Vasquez.
 locis citatis. Secundò, neque mutatur *moraliter*,
 quia non mutat propositum, sed contrà, permanet
 in suo proposito, aut potius in naturali sua inclina-
 tione, qua ab æterno fuit, nunc est, & semper erit
 propensus ad amandam virtutem, & ad detestan-
 da vitia, seu peccata. Permanet etiam in suo pro-
 posito perducendi eos quos elegit & justificandi
 ad æternam gloriam. Nam *solidum* stat Dei funda-
 mentum, habens sigillum hoc, novit Dominus eos qui
 sunt sui, 2. Tim. 2. 19.

SECTIO VII.

*De secundo & tertio effecto peccati mortalis, hoc est,
de privatione gratiæ, & amissione præsentis
aptitudinis ad ingrediendum re-
gnum cælorum.*

SECUNDUM effectum peccati mortalis est amissio gratiæ inhærentis, de qua Pontificii in quibusdam nobiscum consentiunt, in aliis verò dissentiunt, partim à nobis, partim etiam inter se.

2. Consentimus. Primò in hoc, quod dona Spiritus S. aliqua ex parte amittantur, seu deperdantur per peccata mortalia. Secundò, quod iustificati mortaliter peccantes omnia dona habitualia gratiæ non amittantur. Tertiò speciatim quod peccata mortalia fidei & spei habitus non excludant, aut expellant. Ita communiter docent Ecclesiæ nostræ, ut patet ex Theologorum, tum exterorum, tum provincialium, de Sanctorum perseverantia iudiciis Synodo Dordrechtanæ exhibitis. Ita etiam sentiunt Scriptores Pontificii, ut expresse testatur Suarez, lib. 11. de divina gratia. cap. 5. item in opere de triplici virtute Theologica disp. 7. de fide sect. 3. & disp. 1. de spe. sect. 8. §. 2.

3. Dissentiunt à nobis in tribus: Primò enim illi negant charitatis & gratiæ habitum remanere in eo, qui peccatum aliquod mortale commisit: hoc est peccata mortalia totaliter expellere charitatis habitum opinantur. Secundò, consequenter docent fidei & spei habitus, qui in iustificatis lapsis remanent, iustitiæ, & gratiæ sanctificantis, Deoque nos gratos facientis, rationem omnino amittere: ideoque tum hanc, tum illam *informem* vocant, quia viz. separantur à charitate, quæ eas prius formabat, vitamque & vires ipsis impertiebat. Tertiò habitus fidei & spei, & si non excutiantur per alia peccata mortalia, excuti tamen per pecca-

ta ipsorum actibus contraria : hoc est , habitum fidei per quemlibet actum hærescos , & habitum spei per quemlibet desperationis actum totaliter amitti & expelli affirmant.

4. Nostri verò Theologi fatentur quidem habitus fidei , spei & charitatis per peccata mortalia in electis multum debilitari & diminui posse , idque non tantum extrinsecè , quoad fervorem & facilitatem , seu promptitudinem his habitibus utendi , sed etiam intrinsecè , quoad ipsam eorum entitatem. Habent enim hi habitus sufficientem gradum latitudinem , intra quam , sicut de facto augentur , ita etiam remitti possunt per actus iis contrarios. Fatentur etiam præcipuos horum habituum actus et operationes , posse ad tempus intercidere , intercidere etiam non raro , idque non tantum secundum plus & minus , sed & totaliter , non finaliter tamen , ut patet ex iudicio Synodi Geldricæ , de quinto articulo controverso , Synodo Dordrechtanæ exhibito.

5. Et quia fides non justificat , ut habitus , sed ut actus Christi merita apprehendens , consequenter docent fidem quoad actum illum vivum , quo justificat , in renatis mortaliter peccantibus interrumpi , et deliquium pati , ita ut durante eo statu eos justificare , aut fides justificans dici non possit. Unde Paræus , lib. 1. de amissione gratiæ , cap. 7. prope finem , sic scribit. *Fides tunc dicitur justificare cum actum proprium accipiendi remissionem peccatorum exercere potest , atque exercet. Hunc vero actum non exercet , neque exercere potest fides ægra , saucia , sordibus carnis oppressa , peccatorum compedibus quasi ligata : Et infra , Iustificatis vero lapsis Deus non imputat peccata nempe resipiscentibus : ante resipiscentiam cerè imputat infligendo pœnas temporales , & imputaret etiam infligendo pœnas æternas nisi resipiscerent. Tandem sic concludit. Tunc igitur fides in lapsis habitualiter tantum manens propriè justificans dici , aut eos justificare non potest. Vide etiam venerandi Episcopi Sarisburiensis Animadvers. in Thomsoni Diatribam de intermissione justif. cap. 9. pag. 134.*

6. Negant tamen Primò eos habitu charitatis penitus

penitus & totaliter privari. Secundò negant fidem & spem habitualiter in electis lapsis manentes esse informes, mortuas, & justitiæ inherentes, aut gratiæ sanctificantis nomine indignas. Eas enim neque à charitate sejungi aut separari, neque à conjuncta charitate formari aut actuari credunt. Tertiò, negant fidei aut spei habitus uno aut altero actu contrario corrumpi, aut totaliter destrui. Contrà verò affirmant spirituales animæ vitam, cum fundamentalibus illis donis, sine quibus ea consistere nequit, in iis, non obstante eorum demerito, conservari. Nam *semen Dei manet in iis* 1. Ioh. 3. 9. & *numquam exarescit fons ille aquæ salientis in vitam æternam*, Joh. 4. 14. nec diffluit, aut deperit *unctio illa Dei manens*, 1. Ioh. 2. 27. Sed è contrario Scriptura testatur, eos *virtute Dei custodiri in fide*, 1. Pet. 1. 5. & perpetua Christi intercessione fulciri, ne fides eorum totaliter unquam deficiat, Joh. 17. 20. Rom. 8. 34. in quotidianis denique lapsibus, *Dominum iis supponere manum ne collidantur*, Psal. 37. 24. Testatur etiam fieri non posse, *ut electi seducantur*, Matth. 24. 24. *ut oves Christi rapiantur ex manibus ejus*, Joh. 10. 28. aut *ut fideles separentur à dilectione Dei in Christo*, Rom. 8. 35. 38. & 39. Nam *vocatio & dona Dei sunt æternæ*, Rom. 11. 29. Et *solidum stat Dei fundamentum, habens hoc signaculum: novit Dominus eos qui sunt sui*, 2. Tim. 2. 19.

7. Dissentiunt Pontificii tum à nobis, tum inter se, de modo, quo peccans mortaliter gratiam amittit aut à se expellit: utrum viz. expellat eam physicè, hoc est, per veram & realem efficientiam, an verò tantum moraliter & demeritorie, quia scilicet peccando mereatur privationem seu ablationem gratiæ à Deo. Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 2. punct. 4. & Vasquez. in 1^a 2e disp. 91. putant per peccata mortalia gratiam physicè expelli: Contra verò Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 4. & Alphonsus Curiel in 2^a 2e quæst. 113. art. 2. dub. 3. omnesque alii qui inter gratiam & peccatum mortale *repugnantiam physicam* non agnoscunt, gratiam demeritorie tantum à peccato mortali expelli asserunt.

8. Nostri

8. Nostri Theologi posteriorem hanc sententiam amplectuntur : priorem verò damnant & rejiciunt. Primò quia habitus est qualitas difficulter mobilis, & proinde non potest ab uno actu contrario per Physicam & realem efficientiam expelli. Secundò contraria, quæ se mutuo ab eodem subjecto Physicè & formaliter expellunt, debent esse ejusdem generis, qualia sunt, vel habitus inter se, vel actus inter se. Nam actus aliquis alium actum sibi contrarium formaliter expellit : & habitus aliquis alium habitum sibi contrarium ex subjecto in quo est excludit, quia inter eos est repugnantia physica, propter quam in eodem subjecto simul esse non possunt. Contrà verò actus & habitus, cum non sint ejusdem generis, atque adeo propriè non sint contraria, se mutuo & formaliter ab eodem subjecto expellere nequeunt. Cum igitur charitas, seu gratia, sit habitus, peccatum verò mortale sit actus, manifestè sequitur charitatis habitum per peccatum mortale Physicè non expelli.

9. Tertiū effectum peccati mortalis est quod homo justificatus, cum ejus reatum contrahit, præsentem aptitudinem ad ingrediendum regnum cælorum amittat. Nam in illud regnum non trahit aliquid coinquinatum aut abominationem faciens. Apoc. 21. 27. & cælestis corona non imponitur nisi iis qui bonum certamen certarunt, & cursum suum in fide & sanctitate consummarunt. 2. Tim. 4 8. Ineptus ergo ad hanc coronam adeundam & ad hoc regnum possidendum est, quisquis impietatis operibus adhuc adhærescit.

10. Amissa hac præsentī aptitudine ad ingrediendum regnum cælorum, necessariò etiam ad tempus amittitur sensus consolationis & gratiæ DEI, & per consequens actus spei, qui est expectatio futuræ beatitudinis; intercidit & interrumpitur. Nam, ut benè observant Theologi magnæ Britannia (quibus in hoc argumento plurimum debet Ecclesia Christi) in suo de Sanctorum perseverantia judicio, Persuasio quam justificati habent de finali sua perseverantia, & consecratione æternæ gloriæ, ex-

tra studium sanctitatis, & usum mediorum, in actum exire non potest, idque quia justificationis comes sanctificatio non consistit extra obediencie propositum. Quod quidem propositum habituale, licet multis interruptum lapsibus, sufficit electis ad statum justificationis in se salvum custodiendum; ad presentaneum autem fidei solatium necessario requiritur hujusmodi propositum actuale. Nec potest quisquam, ex Spiritus testimonio ad cor suum loquente, dicere, Ego jam firmiter credo me in statu gratiae indefectibiliter perstiturum: nisi simul ex sinceri cordis studio adjiciat, Ego jam firmiter statuo in Sanctorum Dei mandatorum viis ambulare. Multo minus cogitari potest vivus hujusce fidei actus stare cum actuali & directo peccandi proposito: cum, ut habitus habitui, ita actus actui opponatur. Nec sine insulsa contradictione quenquam fingemus ita statuentem, Ego vitam eternam mihi eripi non posse plane confido. Simul tamen mihi decretum est, illecebrosis cupiditatibus inservire. Hec deus sola esse ostendit salvator. Nemo potest duobus dominis servire, Matth. 6. 24.

II. Hujus etiam doctrinae veritatem suis sententiis & judiciis confirmarunt reliqui fere omnes Theologi ad Synodum Dordrechtanam delegati. Nam Theologi Palatini, in suo de perseverantia Sanctorum judicio, concedunt fideles in graviora peccata prolapsos, sensum gratiae Dei ad tempus amittere, item peccata atrocia, quae contra conscientiam à volentibus admittuntur, actum fidei impedire, imò habitum etiam arctare & imminuere. Bremenses in suo judicio de eodem articulo, renatos, cum hujusmodi peccatis Deum offendunt, latitiam Spiritus & sensum consolationis amittere affirmant. Embdani in consideratione ejusdem Articuli. Non diffitemur (inquiunt) fidem, seu fiduciam actualem ad tempus amitti posse, cum homo fidelis grave peccatum admittit. Actus enim peccati ex quodam consensu perpetrati, cum actuali fiducia de remissione peccatorum consistere nequit. Et Synodus Geldrica in suo judicio de eodem Articulo: Negamus (inquiunt) habitum, semen, radicem, spiritum fidei posse deperdi, & unctionem quam accepimus, posse non manere in nobis.

nobis. Concedimus autem, actum, fiduciam, consolationem, posse intereidere, & intereidere etiam non raro, non tantum secundum plus & minus, sed & totaliter, non finaliter tamen. Sed res ipsa clara est ex innumeris Scripturæ testimoniis. Ea enim testatur, electionem ac vocationem nostram nobis certam seu firmam reddi per bona opera, 2. Petr. 1. 10. Item, Omnem, qui habet hanc gloriæ spem in Christo, sanctificare aut purificare seipsum, sicut & ille purus est. 1. Joh. 3. v. 3. & nos per hoc scire quod ipsam novimus si præcepta ipsius observemus, 1. Joh. 2. v. 3. & eos solos à legis condemnatione liberatos esse, qui non secundum carnem, sed secundum Spiritum ambulant, Rom. 8. v. 1. et 4.

12. Pontificii longè aliter de actu spei sentiunt. Illi enim neque habitum neque actum spei per peccata mortalia excludi aut expelli concedunt. Unde Suarez locis supra § 2. citatis fusè contra nos disputat, & varia argumenta in medium affert, ut probet spem, quod actum, non amitti ab iis qui peccata mortalia committunt. Sed primo non mirandum est, quod Suarez, et reliqui Scriptores Pontificii ita de actu spei sentiant. Nam spes de qua illi loquuntur, non est spes Christiana, hoc est, non est certa, firma, & solida, sed ex adverso est dubia, infirma, hypothetica et conjecturalis beatitudinis, seu gloriæ celestis expectatio, quæ proculdubio in hominibus quantumvis impiis manere potest. Secundò locus ille, quem citavimus ex 1. Joh. 3. 3. manifestè ostendit veram & propriè sic dictam spem in iis solis inveniri qui seipsos purificant, seu (ut interpretatur Beza) seipsos castos conservant. Tertiò potest hoc confirmari ex Augustino, qui in præfatione in Psal. 31. sic scribit: Ille enim sperat, qui bonam conscientiam gerit; quem vero pungit mala conscientia, retrahit se à spe, & non sibi sperat, nisi damnationem. Ut ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam, & ut habeat bonam conscientiam, credat & operetur. Item, quomodo mala conscientia tota in desperatione est, sic bona conscientia tota in spe. Hic lo-

cus tam manifeste pro nobis facit, ut Suarezius lib. 11. de divina gratia, cap. 5. § 19. dum ad eam respondere conatur ingenuè fateatur hominem in gravia scelera prolapsum non posse pro eo tempore, et durante eo statu, æternam gloriam expectare: *Dici* (inquit) *potest mala conscientia inducere desperationem non absolute, & pro tempore futuro, sed secundum præsentem justitiam.* Nam qui habet malam conscientiam, consequenter credit, quod secundum præsentem statum, si in illo moriatur, non salvabitur, & sic desperat de salute secundum præsentem justitiam. Sperare autem potest, & debet, se posse cum divina gratia mutare conscientiam, & salvari. Quia vero hæc spes, quæ in meritis futuris, seu mutatione vitæ in futurum, fundatur, periculosa est, & multo minus certa, ideo dicti Patres dicunt, fidem, ætque vivam, & perfectam, in bona conscientia fundatam esse debere.

13. Ex iis quæ dicta sunt manifestè patet ingens esse discrimen inter mortalia et venialia renatorum peccata, quoad tria illa effecta, quæ hac sectione, et sect. 5. explicavimus. Primò enim quia renati in atrociam et conscientiam vastantiam peccata prolapsi, præstare desinunt eam obedientiam, quam fœdus gratiæ à nobis exigit, ut necessariam ad consequenda ulteriora gratiæ dona in hac vita, & ad obtinendam beatificam DEI visionem in vita futura; et quia illi durante hoc statu incapaces sunt istorum beneficiorum, non tantùm ex demerito suo, sed etiam secundum sententiam fœderis gratiæ, idcirco supra dixi benevolentiam DEI, erga eos ita ligatam & impeditam esse, ut non possit peccata, in quæ lapsi sunt remittere, aut eos participes facere spiritualium beneficiorum, quæ in electos secundum spiritum ambulantes conferre solet, donec per singularem, extraordinariam, et perfectè practicam pœnitentiam ad DEUM redeant, & omnem huiusmodi malignitatem actionum suarum ex adverso oculorum Dei amoveant, Isai. 1. 16. Præterea durante hoc statu, non solùm Deo displicent peccata ab iis commissa, sed etiam eorum obedientia, orationes,

nes, & gratiarum actiones : imo nihil ab iis procedere potest, quod pro tunc Deo gratum & acceptum sit, Psal. 50. vers. 16. Ilai. 1. v. 14. 15. Jer. 14. v. 11. 12. At quando electi iustificati leviora illa peccata ex inadvertentia aut infirmitate committunt, non desinunt præstare obedientiam illam, quam fœdus gratiæ, ut præcisè necessariam ad salutem exigit : sed iis non obstantibus dicuntur *secundum spiritum ambulare*, Rom. 8. v. 1. imò & *Deum toto corde sequi*, 1. Reg. 14. vers. 8. & *incedere in omnibus mandatis & constitutionibus domini inculpate*, Luc. 1. 6. Quamvis igitur levissima peccata ex se & sua natura, nos reddant incapaces & indignos gratiæ divini donis ; quamvis item ea in se non solum DEO displiceant, sed etiam meritò efficere possint, ut universa nostra obedientia fœda sit in oculis Domini, eique penitus displiceat, DEUS tamen, qui *non innotetur iniquitatem in Iacobo, nec aspiciit perversitatem in Israele*, Numer. 23. v. 21. Iis non obstantibus imperfectam nostram obedientiam in Christo acceptat, & oculos suos à nævis ei adhærescentibus, quasi avertens, sinceritatem & humilitatem ejusdem gratiosè innotetur, & ex iis complacentiam & oblectationem capit. Secundò quod ad duo reliqua peccati mortalis effecta attinet, quamvis ea ex rigore justitiæ consequantur etiam peccata venialia, tamen juxta providentiæ divini administrationem sub fœdere gratiæ, nequaquam ea ætèrnu consequuntur : hoc est, electi peccata illa leviora committentes, neque gratiæ inhærentis donis privantur, ut fatentur omnes, neque præsentem aptitudinem ad cœleste illud regnum ingrediendum amittunt. Primo enim DEUS peccata illa filiis suis in Christum credentibus, & secundum Spiritum ambulanti, ad mortis æternæ reatum non imputat. Secundò arcana & efficaci sancti sui spiritus motione subinde eos excitat ad reatum ex iis contractum agnoscendum & deplorandum.

DISPUTATIO THEOLOGICA:

DE

Vero discrimine peccati mortalis & venialis, deque impossibilitate implendi legem Dei ob quotidianam peccatorum venialium incurfionem.

PARS SECUNDA.

In qua duæ principales differentiae quas Pontificii inter peccatum mortale & veniale assignant considerantur & confutantur.

SECTIO I.

Pontificiorum sententiam de peccatis venialibus nullo solido fundamento niti.

PONTIFICII duas generales & principales differentias inter peccatum mortale & veniale assignant: quarum prior ab horum peccatorum *punitio*; posterior ab eorundem *remissione* petita est. Cum enim de pœna his peccatis secundum rigorem justitiæ debita differunt, peccatum mortale pœnam æternam, peccatum vero veniale solam temporalem pœnam, *ex se, & sua natura*, mereri affirmant. Cum item verba faciunt de eorundem remissione, docent peccatum mortale esse *ex se, & sua natura irremissibile*, quia tollit principium penitentiæ & remissionis, hoc est, gratiam inhaerentem, seu habitua-

lem,

lem : peccatum verò veniale esse ex se & sua natura remissibile, quia peccantem non privat illa gratia inhærente, quæ ad pœnitentiam agendam, & remissionem consequendam, necessaria est. Utamque hanc differentiam nos rejicimus, & damnamus : ideoque priorem hac sectione, & sequentibus aliquot, posteriorem verò sectione ultima hujus partis examinabimus & confutabimus.

2. Priorem illam differentiam, quam adversarii inter peccatum mortale & veniale assignant, rejicimus. Primò, quia ea nullo solido fundamento nititur. Nam argumenta, quæ Adversarii ex Scriptura, Patribus, & ratione naturali ad eam stabilendam congerunt, prorsus inepta & infirma sunt.

3. Ex Scriptura Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 9. & Becanus part. 2. Summæ tract. 2. cap. 2. quæst. 1. §. 4. proferunt primò dictum illud Christi, Matth. 5. v. 22. in quo tres vitiosæ iracundiæ gradus enumerantur & soli ultimo hoc attribuitur, quod peccantem *Gehennæ*, seu mortis æternæ reum faciat. Nam duobus prioribus assignantur pœnæ temporales, quæ vocabulis, *Judicii*, & *Concili* significantur. Sed operam ludunt. Nam primò eos hallucinari in hujus loci sensu explicando, docent ipsorum sodales, Maldonatus & Barradius in suis commentariis Evangelicis, & Estius in annotationibus in Matth. 5. vers. 22. Afferunt enim vocabulis *Judicii*, *Concili*, & *Gehennæ ignis*, tres gradus unius speciei pœnæ, id est, mortis æternæ significari. In eadem etiam sententia fuerunt Strabus Fuldensis glossæ ordinariæ author, & Hugo Cardinalis in hunc ipsum locum scribentes. Secundò, Quamvis hic locus explicandus esset, sicut Bellarminus dicit, non tamen ad probandam eorum thesin sufficeret. Aliud enim est peccatum sola pœna temporali puniri, aliud verò illud ex se & sua natura, & non ex Dei misericordia, hoc habere, quod sola pœna temporali puniatur. Locus hic, admissa Bellarmini glossa, probat illud prius. At nullo modo probat posterius ;

rius : & proinde non valet ad infirmandam eam sententiam, contra quam adfertur, hoc est, ad confutandam Gersonis, Almayni, & Rossensis sententiam, qui nobiscum dicebant, omne peccatum ex se eternam mortem mereri, & ex Dei misericordia esse, quod peccata leviora ad solam pœnam temporalem imputentur. At (inquit Bellarminus) Christus hîc non discutit, quid possit aut velit divina misericordia in puniendis peccatis levioribus. Respondeo, nec etiam discutit quæ ex his peccatis sint venialia, ex se, et seclusa Dei misericordia. Et proinde ex hoc textu colligi nequit infallibiliter id, quod adversarii asserunt, viz. peccata venialia ex se, & seclusa Dei misericordia, talia esse, ut æterna pœna justè puniri non possint.

4. Secundò proferunt testimonium Jacobi Apostoli qui cap. i. suæ Epist. v. 14. & 15. tres motus concupiscentiæ distinguit, et solum ultimum dicit, *generare mortem* : i. e. mortem mereri. Sed Estius in commentariis suis in Epistolas, hunc ipsum locum Jacobi explicans longè aliter eum interpretatur, imò ita eum interpretatur, ut Bellarmino, aliisque Scriptoribus Pontificiis, argumentum in eo fundatum eripiat. Primò enim non constituit cum Bellarmino peccati partum in consensu voluntatis imperfecto, et consummationem peccati in consensu ejusdem perfecto, sed contrà, partum peccati in consensu voluntatis perfecto, et ejusdem consummationem in externo opere, seu actu peccati externo, et in consuetudine peccandi, quam actus peccati externus, solet secum adferre, constituit. Dicitque vetustiores Interpretes, hoc est, sanctos Patres in hac sententia esse. Secundò in gradatione Apostoli, non tres, sed quinque gradus, longè probabilius, constituit. Primus gradus ex ejus sententia est in *renatatione concupiscentiæ*, seu in primo ejus motu et proponitur versu 14. Secundus est in *conceptu peccati per consensum imperfectum*. Tertius in *partu peccati per consensum plenum & perfectum*. Quartus in *consummatione peccati per opus externum*, vel quod pro-

probabilius est, per habitum & consuetudinem peccandi. Et quintus ac postremus est in generatione mortis ex eo ipso peccato. Tertiò, adversas hujus loci interpretationem à se allatam hanc objectionem proponit : Si peccatum tunc demum generat mortem, postquam consummatum fuerit per externum opus, aut per consuetudinem peccandi, sequetur hoc absurdum, solo interno voluntatis consensu nullum committi peccatum mortale, seu æterna morte dignum. Hæc obiectio ferè coincidit cum argumento Bellarmini, quo contra nos utitur : quia enim generatio mortis hic attribuitur soli consummationi peccati, ille inde concludit peccati conceptionem & partum non generare mortem. Videamus igitur quomodo huic argumento, occurrat Estius. Non (inquit) dicitur peccati consummatio generare mortem, quia facit hominem dignum morte æterna, nam etiam peccati partus hominem æterna morte dignum facit : sed quia hominem reipsa ducit ad mortem, quod de peccato nondum consummato non perinde verum est. Nam posteaquam semel quis dejecto Dei timore, quo deterrebat, in opus externum peccati proruperit, non contentus est illud semel fecisse, sed audacior factus subinde id repetit : unde in frequentationem, & consuetudinem peccandi venit, quo fit ut tandem perducatur ad mortem nisi Deus extraordinaria quadam gratia eum per penitentiam revocet : quod non ita contingit, si peccatum animo conceptum prematur, ne exeat in opus. Hæc Estius. Ex cujus sententia hæc dicitur peccatum consummatum generare mortem, non quod illud solum mereatur æternam mortem, sed quod peccantem magis exponat periculo mortis, & in damnationis eum longius provehat, quam peccatum non consummatum. Qua interpretatione amissa, planè corrumpitur argumentum Bellarmini hoc loco fundatum.

5. Nec solus Estius hunc locum ita interpretatur. Nam Dionysius Carthusianus in suis Commentariis in Epistolas ei viam prævit, Tentatio (inquit) unusquisque à concupiscentia A B S T R A C T U M C T U M

CTVS, id est, à recto salutis itinere, & vero rationis
 judicio, ET ILLECTVS, id est, ad culpam
 attractus, DEINDE CONCVPISCEN-
 TIA CVM CONCEPERIT, id est, ad con-
 sensum perduxerit, PARIT PECCATVM,
 id est, reum facit. Tunc enim est mortale peccatum
 interius, cum plenus adest consensus de aliquo concupis-
 contra præceptum. PECCATVM VERO CVM
 CONSUMMATVM FVERIT, id est, fo-
 ris ad effectum perductum, ita quod ex consensu itur in
 opus, GENERAT MORTEM, quia indu-
 cit ad consuetudinem vitiosam & obstinationem; deinde
 ad damnationem eternam, quæ est mors secunda gra-
 vissima. Eodem etiam modo verba hæc Apostoli Ja-
 cobi interpretatur Nicolaus Lyranus, in notis suis
 in hunc locum.

6. Interim non diffitemur hos tres authores do-
 cere duos primos concupiscentiæ motus qui per-
 fectè voluntarii non sunt esse peccata venialia :
 sed id non moramur : neque enim eo fine citamus
 eorum testimonia, ut probemus Apostolum versu
 14. & initio versus 15. non loqui de peccatis le-
 vioribus, quæ venialia in electis sunt, sed ut o-
 stendamus generare mortem, hic non esse mereri
 mortem : & per consequens, Bellarminum malè
 colligere solam consummationem peccati mere-
 ri mortem, quia ei soli expressè attribuitur ge-
 neratio mortis. Nam ex sententia Estii, Carthu-
 siani, & Lyrani, potest peccatum aliquod me-
 reri mortem, quamvis non generet mortem,
 eo sensu quo Apostolus hic generationem mor-
 tis accipit. Dicunt enim peccati partem mere-
 ri mortem, & esse peccatum mortale, quam-
 vis Apostolus hic non dicat eum generare mor-
 tem.

7. Tertiò obijciunt illa Scripturæ testimonia in
 quibus quædam peccata culicibus, quædam came-
 lis, Matth. 23. v. 24. quædam festuca, quædam
 trabi, Luc. 6. v. 41. quædam novissimo quadranti,
 sive minuto, Luc. 12. v. 59. & quædam ligno, fa-
 vo, & stipulis, quæ res naturæ suæ levissimæ sunt,

comparantur, 1. Cor. 3. v. 12. Sed primò hæc testimonia nihil aliud probant, quam, quod nos libenter concedimus, viz. alia peccata esse alia multò leviora. Secundò quamvis probarent quædam peccata non æterna, sed temporali poenitentia à Deo puniri, non tamen sufficerent ad præsentem controversiam determinandam. Quæritur enim utrum quædam peccata ex se, & conclusa Dei misericordia, tam levia sint, ut poenitentia æterna justè puniri non possint? At locis citatis nihil de hac quæstione determinatur. Fieri enim potest, ut quædam peccata sint venialia, atque adeo rebus levissimis similia, non quod ex se & sua natura talia sint, sed quod Deus in ipsa poenitentia statuenda misericordiae suæ memor, decreverit ea ad æternam mortem non imputare, atque adeo infra eorum demeritum punire, quemadmodum docuerunt quidam Theologi Pontificii supra citati.

8. Ex iis quæ dicta sunt luculentè patet Adversarios frustra sibi, suæque in hac controversia causa, ex sacris literis præsidium quærere. Multò magis id patet ex manifestissimis Scripturæ testimoniis, quibus nostri Theologi omnia peccata, etiam levissima, peccantes æternæ mortis reatu involvere demonstrant. Ea enim generatim de omni peccato ita pronunciant: *Maledictus omnis qui non manserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis*, Gal. 3. vers. 10. *Anima quæ peccaverit ipsa morietur*, Ezech. 18. v. 20. *Stipendium peccati mors*, Rom. 6. 23. *Qui offenderit in uno est omnium reus*, Jacob. 2. v. 10. *Qui solverit unum de mandatis istis minimis minimus vocabitur in regnum celorum*, Matth. 5. v. 19.

9. Nec majoris momenti sunt argumenta quæ Patrum Scriptis hîc afferunt Pontificii. Nam (ut bene observat Gerardus locorum Theologorum tom. 2. tract. de pecc. actual. c. 19. §. 101.) quæ ex Concilio Milevitano, Origine, Chrysostomo & Augustino Bellarminus producit, ea non adversantur sententiæ. Probant enim

hoc tantum, quod sint peccatorum gradus, quod sint quædam venialia peccata, quod tenatis sæpe in levissimis & aliquando incautis, obrepat peccatum, per quod non desinunt esse iusti, quod sine levibus ac brevibus quotidianis peccatis hæc vita nostra non traducatur, &c. quorum nihil à nobis negatur: probandum verò erat quædam peccata esse naturâ suâ venialia & veniâ digna, quod disertè in dictis ipsorum non occurrit.

10. Denique quod attinet ad rationes à natura rei petitas, quas afferunt, ut explicent & confirment priorem illam differentiam generalem, inter peccatum mortale & veniale, quam initio hujus Sectionis proposuimus, hoc est, ut ostendant, cur tanta discrepantia sit inter peccata mortalia & venialia quoad reatum pœnæ, quem secum afferunt, utque ostendant hanc discrepantiam non in voluntate Dei, sed in ipsorum natura fundatam esse, rationes, inquam, quas ad hanc doctrinam stabilendam artificiose & subtiliter fabricant, omnino dubiæ, & incertiæ sunt. Quod Primò ex variis hæc de re Scholasticorum sententiis abundè patet. Quidam enim cum Thoma 1^a 2e qu. 88. art. 1. ad 1^{am} dicunt hoc discrimen inter peccata quoad pœnæ reatum, quem in peccante efficiunt, ex eo provenire, quod quædam peccata sint *contra legem*, & quædam solum modo *præter legem*. Alii cum Scotto, Gabriele, & Bassolio, hujus rei rationem esse dicunt, quod quædam peccata sint *contra præcepta* & quædam *contra consilia*. Alii hanc differentiam inter peccata quoad gravitatem pœnæ quam merentur, ex eo provenire dicunt, quod peccata illa quæ mortalia dicuntur, *circa ipsum finem ultimum* versentur, illa verò, quæ venialia appellantur, *circa media tantum*. Alii denique, quorum sententia hodie maximè recepta & probata est, docent hujus differentię rationem esse, quod peccatum mortale habeat, tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committitur, id totum, quod requiritur ut sit gravis offensa Dei, utque repugnet amicitie & charitati erga Deum; veniale vero propter defectum in aliquo

aliquo istorum sit offensa levis, & non dissolvat amicitiam cum Deo. Ita loquitur Alphonsus Curiel 2^a 2e quæst. 88. art. 1. dub. 3. § 3. qui inter omnes Pontificios hanc quæstionem accuratissime tractasse videtur. Verba ejus sunt paulò obscuriora : sed ipse postea se explicans, dicit peccata mortalia pœnam æternam mereri, quia repugnant charitati, ponuntque in peccante aversionem à Deo. Hoc autem esse verum ex eo ostendit, quod hujus generis peccata sint graves offensæ contra Deum commissæ, tam ex parte objecti, quam ex parte modi, quo committuntur. Contra verò dicit peccata venialia pœnam æternam non mereri, quia non sunt charitati contraria, nec peccantem à Deo avertunt : & hoc probat, quia hujusmodi peccata sunt offensæ leves, vel propter parvitatem materiæ seu objecti, vel quia non ex plena deliberatione committuntur : sive ut ipse loquitur, *ob defectum in aliquo istorum*, hoc est, quia deest iis aliquid ex illis duobus, quæ in peccatis mortalibus deformitatem & reatum augent. De his dissensionibus Pontificiorum, vide Curiel loco citato : item Vasquezium in 1^a 2^e tom. 1. disput. 143. cap. 1. & sequentibus.

11. Secundò, id etiam ex eo patet, quod ratio illa, seu fundamentum prædictæ differentie inter peccatum mortale & veniale, quam illi maxime probant, omnino inefficax et invalida sit. Nam ex eo quod in peccato mortali fit aliquid, tum ex parte objecti, tum ex parte modi quo committitur, ejus deformitatem & reatum augens, quod in peccato veniali non invenitur, sequitur quidem peccatum veniale esse comparative leve, hoc est, esse levius mortali : At non sequitur id simpliciter & absolute loquendo esse levem offensam. Adversariis igitur probandum incumbit peccata venialia esse absolute loquendo leves offensas, & ita leves, ut æternam pœnam non mereantur : quod nondum probarunt, imò nec probare possunt. Nos enim contra

rium esse verum infrà, Deo adjuvante, probabimus.

12. Tertiò, ridiculus & ineptus est modus, quo adversarii procedunt in explicanda & confirmanda illa differentia inter reatum peccati mortalis & venialis. Dicunt enim peccatum mortale pœnam æternam, & peccatum veniale pœnam temporalem mereri, quia illud repugnat charitati, & peccantem à Deo ad creaturam avertit: hoc verò nec charitati repugnat, nec peccantem à Deo avertit. Et hoc deinde probant, quia illud est offensa gravis: hoc vero offensa levis.

13. Sed hoc est obscurum per id quod æquè est obscurum probare. Cum enim hoc dicunt, vel intelligunt peccatum veniale esse offensam levio-rem peccato mortali: vel intelligunt peccatum veniale esse offensam absolutè & simpliciter le-vem. Si illud intelligant, inanis & ridicula est hæc ratio, idque quia offensa una potest esse le-rior altera, quamvis in se gravis sit, & charitatē manifeste repugnet. Si verò hoc intelligant, Primò gratis asserunt peccatum veniale esse abso-lutè levem offensam. Id enim nondum probarunt, ut nuper monui. Secundò probant obscurum per id quod non minus obscurum est. Id enim vel ma-xime hic in controversiam vocatur, utrum pec-catum veniale simpliciter & absolutè levis offen-sa sit. Sensus enim principalis quæstionis, quam hic tractamus, est, *utrum peccatum veniale sit ex se offensa adeo levis, sive ob parvitatem materiæ, sive ratione modi quo committitur, ut pœna æterna justè pu-niri non possit.* Tertiò, hic manifestè circulum com-mittunt. Probant enim peccatum veniale esse of-fensam adeo levem, ut pœnam æternam non me-reatur, quia non repugnat charitati, nec avertit peccantem à Deo. Et rursus hoc probant, quia peccatum veniale est offensa levis, & proinde nec charitati repugnat, nec à Deo avertit. Quid est nu-gari, aut in circulum redire, si hoc non est?

14. Aliam etiam rationem non minus ridicu-lam & ineptam, ad stabiliendam illam differentiam

inter reatum peccati mortalis & venialis, afferunt solent. Probant enim peccata venialia pœnam æternam non mereri, quia non important averſionem à Deo, & conversionem ad creaturam: & hoc probant, quia non opponuntur iis legis divinæ præceptis quorum observatio est necessaria ad consecutionem beatitudinis, & quia non repugnant divinæ voluntati manifestatæ per præceptum grave. Ita ratiocinatur Curiel, scribens in illam quæstionem Thomæ superius citatam, art. 1. dub. 3. § 3. eandemque doctrinam tradit Vasquez in 1^{am} 2^e. disp. 143. cap. 4. num. 1. & 9. dicit enim peccatum veniale pœnam æternam non mereri, quia non est contra præceptum præceptum, hoc est, necessarium ad salutem.

15. Sed primò, intolerabilis est illa distinctio præceptorum divinorum in gravia & levia. Deus illos in statera iudicii sui appendet, & minus habere inveniet, apud quos præcepta legis tam exigui ponderis sunt. Secundò, cum dicunt quædam esse præcepta de peccatis fugiendis, quorum observatio non est necessaria ad salutem, intelligunt Deum justè non posse prohibere illa peccata sub periculo amittendæ beatitudinis, seu sub pœna æternæ mortis, ut infra patebit: & per consequens manifestè rursus principium petunt, & circulum committunt. Probant enim peccata leviora æternam mortem non mereri, & quod eodem redit, sub pœna æternæ mortis prohiberi non posse, quia non avertunt à DEO, & hoc rursus probant quia præceptorum, quibus prohibentur, observatio non est, nec esse debet ad salutem necessaria, hoc est, quia nec prohibentur, nec justè prohiberi possint sub pœna æternæ mortis. Sed de his omnibus infra fusiùs, favente Numine, differemus. Ostendemus enim levissima peccata sub pœna æternæ mortis justè prohiberi posse, item levissima peccata contrariari charitati, & à DEO avertere.

SECTIO II.

De macula peccati : & an macula , quam veniale peccatum post se relinquit , peccantem à regno cœlesti excludere possit.

Superiori Sectione Pontificiorum sententiam de discrimine peccati mortalis & venialis damnandam esse probavimus argumento petito ab infirmitate fundamentorum & rationum quibus ea nititur. Nunc alia argumenta contra absurdissimum hunc errorem , eaque ab ipsa rei , de qua agimus , natura petita in medium afferemus , & ab Adversariorum effugiis , ac cavillis vindicabimus.

2. Cæterum quia prima nostra ratio petita est à macula , quam peccata etiam levissima post se relinquunt , idcirco , notandum est , Primò , mortale peccatum relinquere post se maculam in peccante , à qua ille *maculatus , immundus , sordidus & coinquinatus* denominari solet. Patet hoc Primò , quia Scriptura dicit peccatum polluere , seu *coinquinare* hominem , Matth. 15. 11. & 18. Secundò , Scriptura dicit peccatores esse *sordidos* , Apoc. 22. v. 11. Tertiò , remissio peccati dicitur *ablutio & purificatio* : unde Scriptura eos quibus peccata remissa sunt , vocat *ablutos & mundatos* , ut 1. Cor. 6. 11. & 2. Cor. 7. 1. Quartò , ipsa turpitude aut deformitas , quam peccatum post se relinquit , expresse appellatur *μακula* , Ephes. 5. 27. Quintò , Christus , quod ab omni peccati labe , etiam in diebus carnis suæ immunis fuerit , dicitur *ἀσπίλας* immaculatus , 1. Pet. 1. 19. Denique hoc egregia comparatione illustrat Thomas 1^a 2^e quæst. 86. art. 1. cujus hic est sensus : sicut corpus aliquod nitidum dicitur maculari , suumque nitorem perdere , ex contractu alterius corporis , quod vilius & foedius est ; ita anima hominis justī , quæ pu-

ra & nitida est, peccando maculatur, ex contactu rerum corporalium, & mundanarum, quæ viles, & quasi fœdæ sunt. Nam peccatum est quasi quidam animæ tactus, quo res mundanas tangit, iisque per amorem inhaeret. Alia etiam similitudine hoc declarat Becanus, parte. 2. Summæ Tract. 2. cap. 7. quæst. 2. §. 1. Nam (inquit) sicut membrum censeatur turpe ac fœdum, quod ita distortum est, ut non retineat naturalem situm, ac ordinem cum reliquis membris, ita anima rationalis est fœda, quæ non retinet debitum ordinem ad Deum, ad quem tanquam ad finem ultimum creata est.

3. Secundò notandum est varias esse Scholasticorum sententias de re in qua peccati macula consistit. Ego omissis sententiis Scoti & Durandi, quia minus probabiles sunt, tres probabiliores & magis receptas sententias in medium afferam. Prima est Joannis Bassolii, quem sequitur Vasquez in 1^a m^a disput. 139. cap. 5. Dicunt enim maculam esse ipsum actum peccati præteritum, quatenus nondum est per pœnitentiam retractatus, & à DEO condonatus. Nam ipsum tò peccasse, & nondum resipuisse est insignis labes seu macula.

Ad hanc sententiam reducitur alia, quæ asserit maculam peccati esse *habitualement*, seu permanentem aversionem à DEO. Nam peccator à Deo avertitur, & aversus manet, non tantum cum actu peccat; sed etiam postquam peccavit, imò semper donec ad Deum per pœnitentiam redeat. Cum enim peccator actu voluntatis suæ voluerit peccare, & peccando se à DEO avertere, ac ad creaturam convertere, quamdiu hanc voluntatem non retractaverit, & ad Deum per pœnitentiam redierit, item quam diu Deus eum in gratiam non receperit, tamdiu habitualiter & permanentemente à Deo aversus censetur.

Hoc satis apta similitudine illustrat Bellarminus lib. 5. de amiss. gratiæ cap. 17. Nam (inquit) sicut qui à sole se avertit, manet aversus in tenebris do-

nec ad solem iterum se convertat : & qui ab aliquo recedit, manet in ea distantia, donec iterum accedat : sic etiam qui per peccatum à Deo avertitur & recedit, non solum dum peccat, sed etiam postquam peccavit manet à Deo averſus, & longe diſſitus, donec per penitentiam convertatur, & ad DEUM reverteratur.

4. Secunda ſententia eſt peccati maculam eſſe privationem gratiæ aut ſanctitatis inhærentis, quæ eſt quaſi nitor, ſplendor aut ornamentum animæ. Sicut enim macula corporis, propriè eſt privatio illius nitoris qui prius erat in corpore, ita macula ſpiritualis, ſeu macula animæ, eſt privatio inhærentis gratiæ aut ſanctitatis, quæ ut jam monui, eſt nitor animæ. Nam reddit animam gratam & acceptam Deo ac Angelis, ſicut nitor corporis reddit corpus jucundum & gratum oculis hominum. Hæc ſententia à multis Thomæ tribuitur, eamque ſequitur Scotus in 4. Sentent. diſtinct. 15. quaſt. 1. art. 2. Aliqua etiam ex parte eam ſequitur Suarez, lib. 7. de divina gratia, cap. 20. §. 8 ſed propter varias difficultates quibus eſt expoſita, eam reſtringit & limitat. Dicit enim maculam peccati mortalis in homine ordinato ad finem ſupernaturalem, per ſe, ac neceſſario includere privationem gratiæ cum morali habitudine ad peccatum commiſſum, non dumque retractatum, aut remiſſum.

5. Tertia ſententia eſt Alphonſi Curielis in 1^a 2^a quaſt. 86. art. 1. & 2. dub. 2. § 4. ubi dicit, maculam, quæ poſt actum peccati manet, includere duplicem privationem, viz. privationem conformitatis cum lege, & privationem gratiæ. Nam (ut ipſe alibi ſe explicat) peccator tranſacto peccati actu non ſolum deſtituitur, & privatur gratiæ donis, quibus prius ornatus fuit, ſed etiam manet legi divinæ diſconformis, & averſus ab ea. Hanc autem diſconformitatem, ſeu habitualement diſcrepantiam à lege, verè eſſe maculam probat, quia maculat & deturpat hominem coram oculis. DE I.

& eorum quibus Deus vult ejus reatum manifestare.

6. Harum sententiarum nulla est simpliciter rejicienda : nulla etiam est per se, & seclusis reliquis duabus tenenda. Sed potius dicendum est maculam, quam peccatum mortale post se relinquit esse quid aggregatum ex multis, vel ut alius dicam, peccatum mortale multiplicem maculam seu labem secum adferre. Relinquit enim in peccante 1° moralem respectum ad actum præteritum nondum retractatum & remissum, 2° privationem gratiæ, & 3° privationem habitualem conformitatis cum lege Dei ; Nulla enim harum trium falso aut ineptè dicitur macula, ut ex supradictis patet.

7. Tertiò denique tenendum est peccata etiam venialia triplicem maculam post se relinquere. Nam Primò ipse præteritus actus peccati venialis, quatenus nondum retractatus & remissus est, reddit hominem sordidum & coinquinatum. Secundo habitualis privatio conformitatis cum lege Dei, quæ verè & propriè est macula, comparatur etiam actum peccati venialis. Nam peccatum veniale lege divina prohibetur : & per consequens is qui peccatum veniale commisit, nondumque retractavit, verè & propriè legi disconformis manet. Tertiò, quamvis peccatum veniale non tollat aut minuat gratiam inhærentem, seu habitualem, aliquo tamen modo impedit ejus actus, minuitque fervorem ac promptitudinem eos eliciendi. Hoc sic explicat Curiel, in 1^a 2^a qu. 89. art. 1. Cum inquit ex actibus charitatis resultet in anima quædam pulchritudo, & decentia, quam D. Thomas appellat maiorem, & fulgorem actualem : necesse est quod oblatio istorum actuum sit quædam macula : quod vero peccatum veniale sit causa ablationis istorum actuum probatur, quia, licet non auferat eos omnino, tamen impedit ne eliciantur, non solum opponendo, quantum est de se, impedimenta pravorum habituum & passionum insurgentium : sed etiam reddendo hominem indignum, non quidem gratia, & charitate, sed quadam familiaritate, & specialissimis auxiliis, quibus fervor

chari-

charitatis excitatur, & potentia redduntur Habiles, & promptæ ad ejus actus.

8. Non deerunt fortassis, qui negabunt peccatum veniale verè & propriè relinquare post se maculam in peccante. Nam ipse Thomas 1^a 2^a quæst. 89. artic. 1. in ea esse sententia videtur; propriè (inquit) loquendo peccatum veniale non causat maculam in anima. Sed Thomæ sententiam perstringit, & egregiè confutat, Vasquez in 1^{am} 2^a disp. 139. cap. 4. num. 17. Quamvis (inquit) Thomas dicat ex veniali peccato maculam in animam propriè non derivari, & quamvis revera hoc peccatum non privet nos gratia, nec aliquo habitu supernaturali, negari tamen non potest, hominem verè manere aliquo modo pollutum ex peccato veniali, quod semel commisit, donec ab eo justificetur. Nam qui à peccato veniali justificatur, verè dicitur ab eo emundari, & justificari. Eo igitur mansit aliquo modo pollutus. Hæc ratio Vasqueziî efficacissima est. Nam vera et propriè dicta emundatio præsupponit maculam, seu labem, verè et propriè dictam.

9. His positis Prima nostra ratio contra Adversariorum sententiam sit hæc: Ea peccata, quæ ex se, et sua natura, hominem excludunt à regno cœlesti, sunt ex se, et sua natura, mortalia, hoc est, digna æterna morte. At peccata levissima, ex se, et sua natura, excludunt hominem à regno cœlesti. Ergo peccata levissima, ex se, et sua natura, sunt mortalia, seu æterna morte digna. Probatur major: quia Scriptura loquens de peccatis gravissimis, quæ omnium confessione sunt mortalia, hoc iis attribuit, quod hominem excludant à regno cœlesti, 1 Cor. 6.9. et 10. Item Gal. 5.21. Deinde ipsi adversarii hoc tanquam proprium et peculiare peccatis mortalibus attribuunt, quod homines excludant, ac privent possessione regni cœlestis. Vide Bellarminum lib. 1. de amiss. gratiæ cap. 5. §. Ubi Apostolus, et cap. 9. sub finem. Probatur etiam minor: quia peccata levissima ex se, et sua natura, relinquunt post se maculam in peccante, atq; adeo eum commaculatum et coinquinatum efficiunt, ut

ex supradictis patet. At nihil coinquinatum ingreditur in regnum cœlorum. Apoc. 21. 27. Unde Bellarm. libro jam citato, c. 12. resp. ad object. 3. dicitur fieri non posse, ut quis cum sordibus venialium peccatorum in regnum cœlorum ingrediatur, & lib. 4. de Justif. cap. 11. dicit, peccata venialia, si non misericorditer remittantur, impedire ab ingressu illius regni, quod nihil coinquinatum intrare potest: Estius etiam in 2. Sentent. dist. 42. § 6. dicit, nominem quumcunque justum, nisi sanguine Christi redemptoris etiam à veniali peccato emundatus fuerit, in regnum cœlesti admitti posse. Et Suarez. lib. 2. adversus Anglicanæ sectæ errores, c. 15. § 11. si (inquit) de amplexu patriæ, & visionis beatæ intelligatur, omnino haberi non potest talis amplexus, nisi prius deformitas venialium peccatorum auferatur.

10. Dices responsionem ad hoc argumentum ex ipsis istis authoribus locis citatis colligi posse. Docent enim peccata hæc leviora excludere à regno cœlesti, non simpliciter, & in æternum, sed ad tempus dumtaxat, donec viz. purgata & remissa fuerint, vel in hac vita, vel in purgatorio. At certè hæc responsio argumento nostro non obviat. Nam quod venialia peccata non excludant in æternum, sed ad tempus, à regno cœlesti, hoc non habent ex se & sua natura, sed à misericordia Dei ea condonantis, & suis electis non imputantis. Patet hoc, quia Deus condonat ea ex gratia, & proinde potest non condonare, ut ipsi fatentur; quod si faceret, et hominem in perpetuum à regno cœlesti excluderent. Ut igitur hoc effugium Adversariis præcludamus, argumentum nostrum efficacius sic proponimus. Illud competit peccato ex se, & sua natura quod ei competit, seclusa misericordia Dei et ejusque gratiosa condonatione, ut docet Bellarm. libro citato, initio cap. 9. & ut per se patet. At peccatum veniale, seclusa misericordia et gratia divina, excludit peccantem à regno Dei in perpetuum. Ergo hoc per se et sua natura, ei competit.

SECTIO III.

An peccata levissima reproborum sint mortalia, non solum ab eventu, sed etiam ex merito.

Secundò peccata levissima, ex se, & sua natura, æternam mortem mereri, hac ratione probamus: Peccata levissima puniuntur æterna pœna in reprobis post diem judicii, ut patet ex Matth. 12. 36. & 37. & ipsi Adversarii fatentur, viz. Bellarminus, lib. 1. de amiss. gratiæ cap. 14. §. Quod si in homine Valent. tom. 2. disp. 6. quæst. 17. punct. 4. Vasquez. in 1^{am} 2^e disputat. 141. cap. 2. Curiel. in 1^{am} 2^e quæst. 87. artic. 5. §. 1. Et ante hos multi Scholastici, quos pro hac sua sententia citant, viz. Thomas, Ricardus de S. Victore, Bonaventura, Ricardus de Media villa, Capreolus, Cajetanus, Hadrianus, Soto, Major & alii, Ergo, peccata levissima merentur pœnam æternam. Nam aliqui pœna hæc quæ ob ea infligitur, non esset justa, & ipsorum demerito proportionata. Respondent Adversarii, hoc fieri per accidens, & propter conditionem subjecti, cui insunt hæc levia peccata. Nam quamdiu durat culpa & ejus macula, hoc est, quamdiu culpa non est remissa, tamdiu qui peccavit, dignus est supplicio, ut docet Vasquez, loco nuper citato. At (inquiunt) culpa venialis, quamvis ex se sit remissibilis, seu reparabilis per pœnitentiam (ut supra dictum est initio sectionis 1.) tamen in reprobis per accidens est irreparabilis per pœnitentiam, quia conjuncta est cum mortalibus peccatis quæ excludunt gratiam illam, quæ ad agenda pœnitentiam necessaria est: & per consequens hæc culpa per accidens in iis est æterna, seu durat in æternum, quia scilicet illi non possunt eam retractare per pœnitentiam. Ergo etiam pœna hujus culpæ, æterna est in reprobis, idque per accidens, quia scilicet culpa in iis est æterna: alio-

qui

qui enim tantum temporalis fuisset. Hæc responsio non satisfacit.

2. Primò enim culpa illa quæ per se est causa damnationis ad pœnam æternam; per se punitur pœna æterna. At culpa venialis per se erit causa damnationis ad pœnam æternam in die iudicii: nulla enim tunc erit damnatio ad pœnam temporalem. Ergo culpa venialis per se punitur pœna æterna. Probatur assumptio ex Matth. 12. 36. ubi Christus dicit, *nos de omni verbo ocioso reddituros rationem in die iudicii*, & versu sequente hoc confirmans, dicit, *nos ex sermonibus nostris vel justificandos vel condemnandos esse*, quibus verbis indicat sermones illos de quibus loquebatur versu 36 hoc est, sermones ociosos, qui ex Adversariorum sententia sunt peccata venialia) fore sufficientem causam damnationis ad pœnam æternam.

3. Secundò magis per accidens est, quod peccata venialia non puniantur pœna æterna in electis, quam quod puniantur pœna æterna in reprobis: item, quod in illis sint reparabilia per pœnitentiam, quam quod in his sint irreparabilia per pœnitentiam. Nam posterius hoc competit peccatis venialibus propter annexa mortalia (ut Adversarii sentiunt) quæ si non specie, saltem genere cum illis conveniunt. At prius istud competit iis beneficio rei toto genere ab iis diversæ, viz. beneficio gratiæ habitualis inhærentis electis. Hæc enim gratia est principium & causa actuum pœnitentiæ, sine quibus electi peccata venialia retractare, eorumque remissionem consequi non possunt.

4. Tertiò Deus neque per se, neque per accidens, potest facere id quod est injustum. Ergo, si injustum est punire peccata venialia pœna æterna, ut blasphemè loquitur Bellarminus, lib. 1. de amiss. gratiæ cap. 14. respons. ad objectionem 1. DEUS neque per se; neque per accidens posset illud facere: Et confirmatur, quia peccatum veniale ex eo quod sit in homine reprobo conjunctum cum mortali, non sit peccatum

tum gravius aut majori pœna dignum, sed retinet eandem naturam, quam prius habebat. Ergo, si ex se, & sua natura non meretur pœnam æternam, tunc in reprobo non meretur pœnam æternam: & per consequens in eo non punitur pœna æterna: nam alioqui puniretur ultra condignum. Deus autem, ut omnes docent, etsi remuneret bona opera ultra condignum, non tamen punit peccata ultra, sed citra condignum: quia scilicet natura sua magis propensus est ad liberalitatem & misericordiam, quam ad vindictivam justitiam.

5. Ad tertium hoc argumentum respondent Thomas 1^a 2^a quest. 87. art. 5. ad 3um. Cajetanus in eum locum, Curiel in eundem locum dub. unico §. 1. & alii, peccatum veniale ex conjunctione cum mortali non habere majorem gravitatem, seu non fieri gravius, habere tamen ex eâ conjunctione irremissibilitatem, & æternam durationem maculæ, quam post se relinquit: quia scilicet sine pœnitentia, quæ in reprobos non cadit, nulla est peccatorum levissimorum remissio, nulla maculæ ab iis relicte absterfio. Peccatum igitur veniale, etsi in reprobis non sit gravius, tamen est diuturnius, seu durabilius propter suam conjunctionem cum mortalibus, & ideo (inquit Curiel) non respondet ei, quatenus est in reprobis, pœna intensior, sed diuturnior: quia intensio pœnæ respondet gravitati peccati, & æternitas pœnæ ejus irremissibilitati.

6. Sed contra Primò adversarii docent peccatum mortale ob suam gravitatem puniri pœna æterna, & peccatum veniale ob suam levitatem puniri pœna temporali. Ergo sibi contradicunt, cum asserunt æternitatem pœnæ non respondere gravitati peccati, sed ejus irremissibilitati. Secundò omnis pœna, aut gradus pœnæ, respicit gravitatem culpæ, hoc est, propter ipsam culpam, ejusque demeritum infligitur. At æternitas pœnæ est gradus, & insigne augmentum pœnæ, ut patet ex Isai. 66. 24. Mat. 9. 44. 46. & 48. & Matth. 25. 41. Ergo respicit gravitatem culpæ, eique responderet. Tertiò peccata venialia in reprobis, vel sunt digna pœna æterna, vel

vel non sunt digna : si non sunt digna, tunc puniuntur *ultra condignum*, quod absurdum est, ut ipsi Adversarii fatentur, si sunt digna, & æternam pœnam merentur, tunc hoc *meritum*, aut potius *demeritum*, fundatur. Vel in *gravitate offense*, vel in *duratione reatus & maculæ*, quam hæc peccata venialia post se relinquunt. Illi proculdubio dicent hoc demeritum fundari non in gravitate ipsorum peccatorum venialium, sed in eorum *duratione* quoad reatum & maculam. Sed contra Scriptura apertè testatur pœnam æternam in die iudicii infligi *propter ea quæ gessimus in corpore*, 2. Cor. 5. 10. Ergo tunc non infligitur pœna æterna propter *nudam durationem maculæ post mortem*. Deinde, si ullo modo verum est peccata venialia in reprobis mereri graviolem pœnam, necessario etiam sequetur ea esse graviora in reprobis quam in electis (quod absurdum est, ut monui §. 4.) nam quod meretur graviolem pœnam, id peccatum gravius est. Hæc verissima esse patebit ex ingenua confessione Alphonsi Curielis, qui quamvis loco citato doctrinam illam Thomæ fuse explicet & urgeat, tamen alibi viz. in explicatione articuli 3. ejusdem quæstionis §. 3. pag. 479. nobiscum asserit æternitatem pœnæ non respondere soli *durationi culpæ*, sed cadere sub demerito peccati, seu quod eodem redit, respondere *gravitati culpæ*; *Negari* (inquit) *non potest*; quod æternitas pœnæ cadat sub demerito peccati, quia etiam ipsa æternitas pertinet ad pœnam, & ex consequenti respicit demeritum culpæ; & ita concedimus, propter peccatum mortale esse aliquem dignum pœnæ æternæ & non propter peccatum veniale; & esse dignum pœnæ est mereri eam: & Matth. 25. peccatores propter sua peccata damnantur, non solum ad pœnam absolutè, sed etiam ad pœnam æternam, dicitur enim, *ite maledicti in ignem æternum*, & subjungitur ratio, *esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* quæ ratio non esset sufficiens, nisi ejusmodi peccatis deberetur pœna æterna. Vide etiam Franciscum de Ferrera in 2. Sent. disp. 42. qu. 2. ubi non solum eandem doctrinam, sed etiam iisdem fere verbis

verbis tradit. Nam ex eo hæc verbatim transcrip-
fisse videtur Curiel.

7. Propter has rationes Scotus in 4. Sentent.
dist. 21. quæst. 1. docuit pœnam, qua damnati in
inferno punientur propter peccata venialia, non
fore æternam, sed temporalem : & proinde eam
finem aliquando habituram esse, cum interim in
æternum duratura sit pœna, quæ iis infligetur ob
peccata mortalia. Ejus sententiam postea ample-
xi sunt Biel, Vega, Medina, Navarrus, & Al-
maynus, quos pro hac opinione citat Curiel in
1^{am} 2e quæst. 87. artic. 5. dub. unico §. 1. Non
decrunt fortassis qui in hanc sententiam ibunt,
ut vim argumenti supra propositi §. 1. repellant :
facile enim secundum hanc sententiam, ad no-
strum argumentum responderi potest, negando
reprobos puniri pœna æterna ob peccata venia-
lia. At certè hoc non potest sine magna absurdi-
tate negari. Nam primò reprobis in die judicii
propter omnia ipsorum peccata, tam mortalia,
quam venialia, dicetur, *ite maledicti in ignem æter-
num*, &c. Ergo pœna, quæ infligetur ob pecca-
ta venialia erit æterna. Secundò sententiam Sco-
ti confutat Vasquez in 1^{am} 2e disput. 141. cap. 2.
hoc argumento : si vera (inquit) sit sententia
Scoti, sequetur posse nos orare pro iis qui sunt in infer-
no, ut citius solvantur à pœna debita pro his peccatis,
si quidem illa tandem, postquam satis passum sit, à Deo
dimittenda est. Tertiò recentiores Scotistæ hanc
sententiam damnant, dicuntque Scotum non as-
sertivè, sed dubitativè eam proposuisse. Vide
Franciscum de Herrera in 2. Sentent. Disput. 42.
quæst. 4.

SECTIO IV.

*An peccata levissima electorum sint mortalia
ex natura sua?*

Tertia nostra ratio contra Adversario-
rum sententiam sit hæc : Quod potest
nunquam remitti, id potest in æter-
num puniri, idque justè. At peccatum
veniale ab homine justo commissum
potest nunquam remitti. Ergo potest
in æternum puniri. Hoc argumentum procedit de
peccatis levioribus in homine justo, sicut prius pro-
cedebat de peccatis levioribus in homine reprobo :
& facile confirmatur per partes. Ratio enim pro-
positionis majoris est, quia quamdiu durat culpa,
hoc est, quamdiu ea non remittitur, tamdiu durat
pœnæ reatus : quamdiu autem durat reatus pœnæ,
tamdiu ipsa pœna justè durare potest, ut Adver-
sarii docent.

2. Probatur etiam assumptio, quia Deus pecca-
ta venialia à justis & fidelibus commissæ remittit
ex gratia & misericordia : hoc enim patet ex ipso
nomine & natura remissionis, ut observat Estius
in 2. Sentent. dist. 42. §. 6. Quicquid autem De-
us ex gratia & misericordia facit, id potest non
facere, & proinde potest peccatum veniale nun-
quam remittere.

3. Respondent Estius loco jam citato, & Vas-
quez in 1^{am} 2e Disput. 142. cap. 2 statum hominis justî,
& bona opera ab eo facta condignè postulare, atque
adeo mereri de condigno, illam gratiam & miseri-
cordiam qua peccata venialia remittuntur; idque quia
injustum est quenquam (verba Estii sunt) excludi in
æternum ab eo quod ei jure debetur. Hominibus autem
justis jure debetur vita æterna : & proinde tene-
tur D E U S eis aliquando remittere peccata ve-
nialia, ne viz. in æternum excludantur à regno
cælesti.

4. Hæc.

4. Hæc responsio & in se absurda est, & fada arrogantia plena. Primò enim si homini justificato ob bona ejus opera jure debetur remissio peccatorum venialium, sequetur pios seu fideles, cum Deum orant ut peccata quotidianæ infirmitatis, seu venialia ipsis remittat, non minus verè posse dicere, *persolva nobis debita tua quam dimitte nobis debita nostra*. Debet enim et ex justitia teneretur Deus peccata venialia piis remittere, ex Adversariorum sententia, ne alioqui injustè eos excludat à regno cœlesti, quod ipsorum meritis debetur. Secundo, omne meritum fundatur in promissione Dei gratuita, ut docent Bellarminus lib. 5. de Justif. c. 14. & Suarez. lib. 12. de divina gratia. cap. 18. Quicquid autem Deus ex gratia promissit, potuit id non promittere, ut per se patet. Potuit igitur D E U S non promittere, atque adeo nunquam conferre piis remissionem peccatorum venialium ob bona ipsorum opera: & per consequens potuit ea in æternum punire. Nam si nunquam remitterentur, in æternum punirentur, ut ipsi Adversarii subinde inculcant. Tertiò, hæc responsio nititur alio absurdo & crasso errore quod viz. bona opera mereantur de condigno gloriam & augmentum ac conservationem gratiæ, de quo suo loco, D E O favente, dicemus.

5. Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiæ c. 14. aliter, sed longè ineptius, ad hoc argumentum respondet. Loquitur enim solummodo de *condonatione pœnæ* peccatis venialibus debitæ, non verò de *remissione ipsius culpæ venialis*, de qua præcipuè procedit argumentum nostrum. Supponit enim, ut patet ex ultimis verbis istius capituli, culpam ipsam venialem esse homini justo remissam, ejusque maculam esse expurgatam per actum dilectionis, seu charitatis, quamvis pœna ei debita non sit condonata: *si gratia* (inquit) *accipiatur pro liberali condonatione pœnæ*, fatemur posse Deum absolutè non condonare pœnam peccatis venialibus justorum debitam. Quod enim ex gratia facit potest non facere: si autem Deus vellet non

condo-

condonare, sed omnino exigere pœnam peccati venialis, ab eo qui culpam ipsam venialem per actum dilectionis purgasset, temporalem tantum, non autem sempiternam pœnam exigere posset. Hæc Bellarminus.

6. At quid si gratia hîc accipiatur pro condonatione ipsius culpæ venialis, & abstersione maculæ quam post se relinquit: nonne similiter verum est D E U M posse nunquam remittere ipsam culpam venialem ab homine iusto commissam? Nam ex gratia eam remittit: quod autem ex gratia facit, potest id non facere, fatente ipso Bellarmino. Suppono igitur Deum nunquam remittere culpam venialem homini pio, qui eam commisit (nam posito possibili in actu nihil absurdi sequetur) et quæro utrum in hoc casu, pœna, quæ ei infligi debet ob peccatum veniale, æterna futura sit, an verò non sit?

7. Bellarminus loco citato dicit pœnam, quæ infligi potest pio ob culpam venialem, necessariò esse temporalem, et non æternam. Sed primò non in hoc casu, de quo nos loquimur, sed in alio casu plane alieno à proposito, hoc dicit Bellarminus. Supponit enim peccatum veniale esse homini pio remissum quoad culpam, non verò quoad pœnam, & in eo casu dicit pœnam æternam ob illud peccatum ei infligi non posse. Nos contra loquimur de homine pio cui peccatum veniale nondum remissum est quoad culpam, et supponentes D E U M illud nunquam remittere quoad culpam, asserimus pœnam ejus fore æternam. Secundò, non gratis hoc asserimus, sed etiam manifestè probamus ex Adversariorum doctrina: Illi enim unanimiter contra Scotum tenent pœnam illius culpæ quæ nunquam remittitur, nunquam finiri, et proinde æternam esse. Imò ipse Bellarminus loco citato, dicit, *deformitatem peccati non debere sempiternam manere sine pœna sempiterna*. Cum igitur D E U S possit nunquam remittere peccata venialia piorum (nam ex indebita gratia ea illis remittit. Et quod ex gratia facit, ut ipsi fatentur, potest non facere) manifestum est etiam illum ea posse in æternum punire.

SECTIO V.

An peccata leviora, quæ venialia vocantur, sub pœna æternæ mortis à Deo prohiberi possint? Et an actu sub ea pœna in fœdere operum seu legali prohibita sint.

Quarto peccata venialia ex se æternam mortem mereri, ex eo patet, quod omnes tam Evangelici quam Pontificii fateantur, DEUM potuisse & etiamnum posse peccata omnia, etiam levissima, sub pœna æterna prohibere, & consequenter illos qui ea committunt, æterna morte punire. At Deus nihil quod iniquum aut injustum est facere potest. Ergo peccata venialia æterna morte justè puniri possunt: & per consequens petulans & audax est Bellarmini assertio, lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 14. respons. ad object. 1^{am} qua assertit Deum non posse justè punire peccatum quodlibet, etiam veniale, pœna omnium gravissima, quæ est mors æterna. Respondet Curiel in 1^{am} 2e quæst. 88. artic. 1. dub. 2. §. 2. quod quamvis DEUS ut est supremus mundi Dominus, posset statuere pœnam æternam contra peccata venialia, non tamen posset id facere, ut est Judex & Legislato, idque quia pœna æterna non est proportionata demerito culpæ venialis, sed longè illud excedit. Idem etiam innuere videntur Bellarminus loco citato, & Franciscus de Herrera in 2. sent. disput. 42. quæst. 2. Sed falsò et ineptè.

2. Primò enim peccata levissima contra infinitam Dei majestatem commissa, sunt in se gravia et pœna æterna digna, ut infrà patebit. Ergo Deus potest ea prohibere sub pœna æterna.

3. Secundò, ipsa voluntas Dei lege sua prohibentis peccata sub pœna æterna, est sufficiens ratio æquitatis illius pœnæ, efficitque, ut sit proportionata demerito ipsius culpæ, ut communiter docent Scholastici, cum de pœna peccati mortalis differunt.

runt. Hoc apertè testatur ipse Herrera loco citato: *Secundo* (inquit) Scholastici dicunt, satis esse quod lege & voluntate Dei sit statuta pœna æterna contra peccatum mortale, ut huiusmodi pœna sit proportionata demerito ipsius culpæ, & secundum se totam habeat simpliciter rationem pœnæ. Ratio huius dicti est, quia satis est ut dicamus hoc de pœna statuta per legem humanam, quod talis lex lata fuerit à Legislatore prudente & recte. Ergo à fortiori idem dicendum est de pœna statuta à Deo. Probatur sequela, quia lex & voluntas Dei est per se iusta. Confirmatur, quia de præmio æterno concedimus esse proportionatum, & secundum se totum habere rationem præmii respectu meriti temporalis, quia voluntate & lege Dei est statutum, ut præmium talis meriti. Ergo similiter concedendum est, pœnam æternam esse proportionatam, & secundum se totam habere rationem pœnæ respectu peccati temporalis, quia voluntate & lege Dei est statuta in punitionem talis peccati mortalis. Idem etiam docet Curiel scribens in 1^{am} 2° quæst. 87. art. 3. §. 3. Satis (inquit) est, quod lege & voluntate Dei sit statuta pœna æterna contra culpam mortalem, ut huiusmodi pœna sit proportionata demerito ipsius culpæ, & secundum se totam habeat simpliciter rationem pœnæ. Probatur, quia satis est, ut dicamus hoc de pœna statuta per legem humanam, quod talis lex facta fuerit a Legislatore prudenti & recto. Ergo, à fortiori idem est dicendum de pœna statuta per legem Dei. Confirmatur primo, quia lex & voluntas Dei est per se iusta &c. Hæc Curiel verbatim ex libro Francisci de Herrera transcripsit.

4. Tertiò Deus prohibere potest, imò & actu prohibuit lege positiva sub periculo & pœna æternæ mortis, res in se licitas & indifferentes, quæ viz. si in se considerentur, rectæ rationi non repugnant, ut patet ex præceptis Ecclesiæ Judaicæ datis de discretionem ciborum mundorum ab immundis, deque abstinencia à sanguine & adipe. Ergo multò magis prohibere potest peccata venialia sub pœna æternæ mortis. Ratio consequentiæ est, quia multa peccata venialia sunt contra legem naturæ, rectæque rationi repugnant; & proinde in se, &

seclusa

exclusa Dei lege, sunt mala, illicita, & detestanda. Si igitur prohibitio Dei efficere potest, ut res in se licita & non detestanda, sit digna æterna pœna; cur non etiam efficere potest, ut res ex se illicita & detestanda sit digna æterna pœna?

5. Quartò denique Deus, ut Judex & Legislator, in fœdere operum, quod pepigit cum Adamo & Eva, & in eorum personis cum toto genere humano, actu prohibuit omnia peccata, etiam levissima, sub pœna æterna. Ergo justè ea prohibere potest sub hac pœna. Scio adversarios hujus argumenti antecedens constanter negaturos esse: sed facilè convinentur. Nam Deus in fœdere operum promisit hominibus vitam æternam sub conditione plenæ & in omnibus numeris absolutæ obedientiæ: & proinde in illo integritatis statu jus ad vitam æternam habere non poterant, nisi perfectè implendo legem Dei. Hinc manifestè sequitur cujuscunque, peccati commissiōnem potuisse eos reddere obnoxios æternæ morti. Nam qui non præstat conditionem in fœdere præscriptam, is non potest assequi præmium: sed contrà, meretur pœnam à legislatore statutam in fœderis violatores. At si Adamus vel minimum peccatum commisisset contra legem Dei ejus menti inditam seu inscriptam, non præstitisset conditionem fœdere præscriptam: hoc est, non implevisset legem perfectè. Ergo non potuisset assequi præmium æternæ gloriæ, sed contra meruisset eo privari in æternum.

6. Dices conditionem, sub qua vita æterna promittebatur in fœdere operum, non fuisse plenam & exactam legis impletionem in omnibus ejus præceptis, sed tantum in gravioribus seu præcipuis, & proinde hominem potuisse in eo statu assequi vitam æternam vitando peccata mortalia, quamvis immunis non esset à reatu peccatorum venialium. Sed hoc effugium omni probabilitatis specie caret.

7. Primò enim certum est Deum ab homine ante lapsum exigere potuisse plenam & exactam legis impletionem, tanquam absolutè necessariam ad consecutionem vitæ æternæ. Ei enim dederat sufficientes vires ad implendam totam legem, & ad vitanda omnia peccata, tum venialia, tum mortalia, idque non pro exiguo tempore, sed in perpetuum, ut docet Valentia, tom. 2. disput. 6. quæst. 12. punct. 1. §. 10. col. 659. dub. 2.

8. Secundò hinc quoque patet, Deum ab homine integro exegisse plenam & perfectam legis impletionem, tanquam conditionem absolutè necessariam, ad assecutionem præmii promissi. Nam nunc sub fœdere gratiæ ab homine justificato, sibi que reconciliato exigit, ut sibi serviat legemque impleat vitando peccata omnia mortalia simpliciter, & conando vitare etiam peccata venialia, ac de his pœnitentiam ordinariam agendo, quoties se ea commisisse observaverit (nam huiusmodi peccata simpliciter & absolutè à nobis in hoc infirmitatis statu vitari non possunt) hoc inquam ab eo exigit, tanquam conditionem absolutè necessariam ad consecutionem æternæ gloriæ. Ergo plus exegit ab homine integro : & proinde ab eo exegit perfectam legis impletionem, seu immunitatem ab omni peccato, tam veniali, quam mortali, tanquam conditionem absolutè necessariam ad consecutionem vitæ æternæ. Ratio consequentiæ est, quia æquum est, ut plus exigatur ab eo, qui plus potest : Nam cumque multum datum fuerit, multum repetetur ab eo, & apud quem multa deposuerunt, amplius repositæ ab eo, Luc. 12. 48.

9. Tertiò, si fœdus operum non obligabat strictè & præcisè (hoc est, sub periculo amittende beatitudinis) ad vitanda peccata venialia, tunc strictè & præcisè obligabat saltem (sicut nunc obligat fœdus gratiæ) ad ea revocanda, seu retractanda per pœnitentiam. Nam nisi huiusmodi peccata retractarentur per pœnitentiam, nunquam remitterentur, ut ipsi Adversarii docent : & per

consequens, in æternum punirentur. At absurdum est posterius. Ergo & prius. Probatur assumptio, quia ubi est obligatio ad pœnitentiam, ibi est promissio veniæ, sub conditione pœnitentiæ. At in fœdere operum non fuit promissio veniæ, Ergo non fuit obligatio ad pœnitentiam. Major per se patet. Probatur minor, quia promissio veniæ, seu remissionis peccatorum, pertinet ad fœdus gratiæ, & non ad fœdus operum: præsertim cum peccata abluantur, non nisi Christi sanguine, & meritis. Vide Bellarminum, lib. 4. de Justif. capit. 2. §. Quarto probatur, ubi hoc, tanquam dogma ab omnibus concessum ponit, quod promissio veniæ pertineat ad Evangelium, non vero ad legem, seu fœdus operum.

SECTIO VI.

An & quatenus malitia in omni peccato, etiam veniali, sit infinita? & an pœna infinita ei respondeat?

Quinta nostra ratio petita est ab infinita malitia, quæ in peccato veniali, non minus quam in mortali cernitur. Ex ea enim sequitur ei deberi pœnam infinitam. Ut autem hæc ratio melius intelligatur, notandum est primò infinitatem pœnæ, respondere infinitati culpæ. Pœna enim debet esse proportionata culpæ, ut monet Thomas 1^a 2e quæst. 87. art. 4.

2. Secundò notandum est culpam aliquo modo esse infinitam, & aliquo modo finitam: Primò enim est infinita *objectivè* & *extrinsecè*, quatenus est commissæ contra infinitum bonum. Secundò est infinita *extensivè*, & *ratione durationis*, quia viz. ejus labes, seu macula, durat in æternum, quantum est ex parte peccantis (nam is per se, seu suis viribus, eam nunquam expurgare potest) & proinde ex se & seclusa Dei condonantis misericord-

ricordia, peccantem in æternum regno cælesti excluderet, & pœnis infernalibus subiceret. Nam nihil coinquinatum in illud regnum admitti potest. Tertiò est finita *intensivè*, sive respicias entitatem ipsius actus, nam à finita creatura elici non potest actus infinitè intensus, sive privatione entitati annexam. Ea enim est privatio finis rectitudinis, seu conformitatis cum lege. Et confirmatur, quia si malitia peccati esset infinita in quantitate, vel intensione, omnia peccata essent paria, nullumque esset alio majus, alio minus. Nam unum infinitum alio majus esse non potest.

3. Tertiò notandum est pœnam peccatis debitam, & in inferno luendam, esse etiam aliquo modo finitam, & aliquo modo infinitam. Prima enim est infinita *objectivè*, quia privat peccantem bono infinito, id est, DEO, juxta illud, Mat. 25. v. 41. *Discedite à me.* Secundò est infinita *extensivè*, seu ratione *durationis*, juxta illud quod sequitur, *in æternum ignem.* Cur autem pœna reproborum æterna esse debeat, variaz rationes afferuntur à Theologis : Ego hîc unam tantum asseram, eamque petitam ab æternitate culpæ. Primò enim maculæ ex peccatis in hac vita mortalitatis commissis contractæ in iis durant in æternum, & proinde, reprobi sunt in æternum fœdi, & de consortio, ac amicitia indigni. Secundò habitus eorum pravitas ac malitia, & speciatim eorum odium erga Deum, durat in æternum. Ergo etiam eorum pœna in æternum durare debet. Æquum enim est, ut is qui nunquam desinit esse malus, nunquam desinat esse miser. Tertiò est finita *intensivè* tum quoad tristitiam qua afficiuntur ob amissionem summi boni, quæ pertinet ad pœnam damentum quoddam cruciatus, quos patiuntur ab igne infernali, qui pertinent ad pœnam sensus. Ratio manifesta est, quia creatura finita infinitorum cruciatuum capax non est.

4. Quæri hoc potest, an pœna reproborum infinita *intensivè* de jure (certum enim est eam

esse infinitam intensivè de facto, ut ex dictis patet) hoc est, an eorum peccata mereantur pœnam intensivè infinitam ? Quidam enim recentiores Pontificii, ut testatur Vasquez, in 1^{am} 2e super quæst. 87. art. 4um, docuerunt peccato mortali ex se deberi pœnam intensivè infinitam, si ea posset infligi, hoc est, si peccans illius capax esset. Contrarium tamen tenendum, & ad quæstionem propositam duabus assertionibus respondendum est. Prior est ; reprobis proculdubio deberi pœnas multo graviores & acerbiores illis quas actis patiuntur. Verè enim dicunt Theologi D E U M, sicut pios supra condignum remuneratur, ita etiam impios citra, seu infra condignum punire. Posterior est : non tamen deberi ijs pœnas intensivè infinitas ex ordine justitiæ. Primò enim hæc pœna non est possibilis : nam creatura finita non est capax infinitorum cruciatuum, ut supra monui. Secundò si peccato deberetur pœna intensivè infinita, sequeretur D E U M non posse justitiæ suæ satisfacere puniendo impios : quia viz. hæc pœna illis infligi non potest, hoc est, illi capaces non sunt talis pœnæ. Absurdum autem est dicere aliquam pœnam peccatis de jure deberi quam D E U S non potest infligere. Tertiò hinc sequeretur omnibus peccatis æqualem pœnam de jure deberi, seu omnia peccata mereri æqualem pœnam ; quòd sane absurdum est, & divinæ justitiæ contrarium. Probatur hæc connexio seu illatio : si enim minimo peccato debetur pœna infinita, tum extensivè, tum intensivè, certè nulla major pœna statui potest, maximis & maximè horrendis peccatis.

5. His positis sic argumentamur ; Infinita culpa ex ordine justitiæ meretur infinitam pœnam. At culpa venialis non minus quam mortalis est infinita. Ergo meretur infinitam pœnam. Hujus syllogismi propositio major manifesta est, & ab omnibus conceditur. Probatur minor, quia culpa venialis, non minus quam mortalis, est infinita objective ; nam contra infinitam D E I legis-

litoris majestatem est commissa. Est etiam infinita *extensive seu ratione durationis*, quia ejus macula ex se & seclusa DEI misericordia in æternum durat. Ergo ei debetur pœna & *objective & extensive infinita*.

6. Ad hoc argumentum Alphonsus Curiel in 1^{am} 2e quæst. 88. art. 1. dub. 2. §. 2. respondet his verbis. *Quamvis* (inquit) peccatum mortale dicatur infinitum malum *objective & extrinsecè*, propter infinitatem DEI offensi per ipsum : non sequitur, quod etiam isto modo peccatum veniale dicatur infinitum malum ; & ratio discriminis est, quod peccatum mortale ita est contra DEV M, ut omnino avertat ab eo, & dissolvat amicitiam cum ipso : peccatum vero veniale nec averit à DEO, nec dissolvit ejus amicitiam ; & ideo infinitas *objectiva*, aut *extrinseca*, quæ solum convenit peccato ratione aversionis, reperitur simpliciter, & absolute in peccato mortali, & non in veniali, nisi valde improprie, quatenus est *offensa*, quamvis levis, contra DEV M.

7. Hæc responsio nullo modo satisfacit. Primò enim peccatum veniale est etiam (ut infra patebit) ita contra DEV M, ut peccantem ab eo avertat. Secundò quod peccatum veniale non dissolvat amicitiam, quæ nobis cum DEO intercedit, non est ex natura ipsius, sed ex gratia & misericordia DEI. Meretur enim ex se pœnam æternam, ut ex tribus præcedentibus argumentis patet : & proinde meretur etiam exclusionem à favore & amicitia DEI.

SECTIO VII.

An peccatum mortale & veniale in hoc differant, quod mortale sit ex se irremissibile per ablationem principii remissionis, hoc est, gratiæ inherētis; veniale vero sit ex se remissibile per non ablationem istius principii?

Consideravimus præcedentibus sectionibus priorem differentiam, quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale: viz. eam, quæ petita est ab horum peccatorum punitione. Nunc consideranda venit posterior differentia ab horum peccatorum remissione petita, quam cum adversarii assignant, dicunt peccatum mortale esse ex se irremissibile, quia tollit principium pœnitentiæ & remissionis, hoc est, habitualement seu inhærentem gratiam; peccatum verò veniale esse ex se remissibile, quod peccantem non privet illa inhærente gratia, quæ ad pœnitentiam agendam, & proinde ad remissionem consequendam necessaria est. Qua propter duo hic consideranda sunt: viz. differentia, quam assignant Pontificii inter peccatum mortale & veniale, & fundamentum seu ratio illius differentię. Differentia est quod peccatum mortale sit ex se irremissibile, peccatum verò veniale sit ex se remissibile. Fundamentum verò differentię est quod peccatum mortale tollat principium pœnitentię, seu gratiam inhærentem, peccatum verò veniale eam non tollat. Primò igitur de fundamento huius differentię; deinde de ipsa differentia verba faciam.

2. De fundamento huius differentię, quatenus in eo asseritur, gratiam inhærentem, atque adeo, principium pœnitentię & remissionis totaliter tolli per peccata mortalia, dico Primò illud esse falsum & ipsis Scholæ Pontificiæ placitis contrarium. Primò enim quamvis peccantes mortaliter multa Spiritus S. dona excutiant & amittant, non tamen

totaliter ullum ex tribus illis habitibus, (fidem, spem & charitatem intelligo) sine quibus vita spiritualis consistere nequit, amittunt; ut patet ex Scripturæ testimoniis citatis parte 1^a. sect. 7. §. 6. Secundò quamvis verum esset id, quod Adversarii dicunt, per peccata mortalia penitus aboleri gratiam inhaerentem, non tamen inde sequeretur principium pœnitentiæ & remissionis tolli per peccata mortalia, modò vera sit doctrina illa *de providentia gratiæ circa impios*, quam Adversarii in Scholis communiter tradunt.

3. Nam principium pœnitentiæ & remissionis non tantum est *gratia inhaerens* seu *habitualis*, sed etiam *gratia assistens*, seu *gratia auxilii specialis*, quæ consistit non in permanente aliquo habitu, sed in motione seu actione DEI, qua cor hominis pulsat, eumque excitat & movet ad actus bonos supernaturales. Hanc gratiam esse principium pœnitentiæ & remissionis negari non potest, quia in prima hominis conversione, seu vocatione ad salutem, quæ justificationem præcedit, confertur ei supernaturalis vis & potentia credendi, ac pœnitentiam agendi, non per habitualis gratiæ infusionem (hæc enim non ante justificationem, sed eodem momento, quo fit justificatio infunditur) sed per assistentem gratiam auxilii specialis, seu per motionem DEI cor hominis pulsan- tis, eumque excitantis, ut communiter docent Pontificii. Si igitur peccatum mortale non tollat aut excludat hanc gratiam assistentem, non tollit & excludit principium pœnitentiæ & remissionis. At verum est prius ex recepta & communi Pontificiorum doctrina. Ergo verum est posterius.

4. Probatur assumptio, quia Pontificii plerique docent quemlibet hominem ratione utentem, quantumvis ille impius sit habere sufficientem gratiam seu auxilium ad pias & salutares actiones, ita ut quovis tempore possit se ad DEUM convertere per salutarem pœnitentiam, atque adeo remissionem peccatorum suorum consequi: vide Vegam lib. 13. in concil. Trident. cap. 11.

Moſ

Molinam in concord; gratiæ & liberi arbitrii quæst. 14. art. 13. disp. 10. Item Valent. tom. 2. disp. 8. quæst. 3. punct. 4. §. 1. propos. 2. ubi hanc sententiam propugnat tanquam communiorē & in Scholis magis receptam, & pro ea varios Scriptores Pontificios citat. Alii verò Pontificii docent hoc auxilium gratiæ assistentis, & sufficientis ad conversionem & pœnitentiam, hominibus quantumvis impiis dari, non quidem semper, attamen pro loco & tempore. Et speciatim dicunt hoc auxilium sufficiens gratiæ assistentis, nunquam deesse homini, eo tempore quo tenetur ad DEUM se convertere & pœnitentiam agere, seu, ut Bellarminus loquitur, *cum non potest sine conversione vitare peccatum*. Vide Bellarminum lib. 2. de gratia cap. 5. & cap. 8. respons. ad object. 1. Becanum opusculi de auxiliis gratiæ cap. 6 et Didacum Alvarez lib. 11. de auxiliis gratiæ disp. 112. num. 5. conclus. 2. vide etiam Suarezii opusculi de reviviscentia meritorum disp. 1. sect. 3. §. 11. ubi dicit peccatores in mortalia peccata prolapsos, non statim privari auxiliis gratiæ sufficientibus, imò nec efficacibus, propter peccatum commissum. Si hæc vera sunt, planè corrumpit Pontificiorum doctrina de ablatione principii pœnitentiæ et remissionis per peccata mortalia. Quis enim dixerit eos carere principio pœnitentiæ, quibus auxilia gratiæ ad pœnitentiam agendam necessaria ac sufficientia, imò etiam quandoque efficacia, subministrantur.

5. Dices primò Pontificios fortassis hoc sibi vel-
le, quod peccatum mortale tollat principium habitu-
ale et internum pœnitentiæ: non vero quod tollat
omne principium necessarium ac sufficiens ad pœ-
nitentiam. Respondeo: hoc non satisfacit argu-
mento nostro. Nam si quis verè et propriè potest
agere pœnitentiam, atque adeo consequi remissio-
nem, vi cujuscunque principii, sive habitualis et in-
hærentis, sive externi et assistentis, ejus peccatum
non potest dici irremissibile, propter defectum
principii ad pœnitentiam requisiti. Certè non
multùm refert per quod principium possit quis

pœnitentiam agere, modo vere & propriè illud possit.

6. Secundò dicet aliquis, peccatores in peccata mortalia prolapsos non semper quando tenentur ad DEUM se convertere, actu habere omnia, sed tantum quædam auxilia ad ipsorum conversionem necessaria per modum principii; dicunt tamen habere auxilium sufficiens, quia per auxilia quæ actu habent, est in eorum potestate facere aliquid, quod si faciant, reliqua auxilia necessaria consequentur. Unde Suarez. lib. 3. de auxiliis gratiæ cap. 6. §. 4. & 5. dicit hujusmodi auxilium non esse sufficiens absolutè, proximè, & in actu, sed remotè & in potentia. Respondeo Primò quibusdam peccatoribus statim postquam peccatum mortale commiserunt, communicatur auxilium absolutè & proximè sufficiens, imò efficax, ut docet Suarez, in opusc. de reviviscentia meritorum disput. 1. sect. 3. §. 11. Et patet exemplo Petri, quem CHRISTUS statim post tertiam ejus negationem oculis misericordiæ respexit, & in viam justitiæ per sinceram pœnitentiam reduxit. Secundò sicut claudus aut æger qui non potest ambulare nisi innitendo baculo, verò dicitur posse ambulare, quamvis non actu baculo utatur, quia viz. potest eum arripere, eoque uti quando voluerit, ita etiam qui non habent actu omnia auxilia ad pœnitentiam requisita, sed possunt ea habere quando & quoties voluerint, illi verè dicuntur posse pœnitentiam agere. Et confirmatur: quia is qui peccati mortalis reus est, quando tenetur pœnitentiam agere, vel verè & propriè potest pœnitentiam agere, vel non potest. Si Adversarii dixerint eum verè & propriè posse pœnitentiam agere, habemus propositum: sequetur enim peccatori in peccata mortalia prolapsio non deesse principium pœnitentiæ & remissionis: hoc est auxilia gratiæ ad pœnitentiam agendam necessaria. Si dixerint eum verè & propriè non posse, sequetur secundum ipsorum doctrinam eum non liberè sed necessariò esse impœnitentem, & proinde ejus

im-

impœnitentiam non esse peccatum. Nam libertas seu *indifferentia ad oppositum*, ex eorum sententia, est conditio necessaria ad actum moralem, tam bonum, quam malum.

7. Dico secundò hoc fundamentum non sufficere ad stabiliendam hanc posteriorem differentiam inter peccatum mortale & veniale, quam assignant Pontificii, cum dicunt peccatum mortale *esse ex se irremissibile*, & peccatum veniale *esse ex se remissibile*. Sensus enim illius differentię est, quod peccatum mortale ex propria sua natura est irremissibile, & peccatum veniale ex propria sua natura est remissibile. Ad hanc autem differentiam stabiliendam illud solum fundamentum sufficere potest, quod ab ipsa natura peccati mortalis & venialis petitum est. At hoc fundamentum non est ab horum peccatorum natura petitum: sed à quodam eorum effecto, quod merè & absolute, aut saltem præcipuè, à D E I voluntate pendet. Nam quod peccatum mortale gratiam inhærentem excludat, aut pellat, sive totaliter, sive ex parte, peccatum vero veniale eam non tollat, seu excludat, id non pendet à natura horum peccatorum, sed à voluntate divina.

8. Probatur hoc Primò, de peccato mortali, quia potest jam D E U S, secundum potentiam ejus absolutam, conservare gratiam inhærentem, & speciatim habitum charitatis, simul cum peccato mortali: & si ita ei visum fuisset, hoc est, ita decrevisset ab æterno, potuisset semper & ordinariè eam in peccatoribus peccato mortali inquinatis conservare. Ita docet Suarez. lib. 7. de divina gratia, cap. 19. §. 14. & sequentibus. Item. cap. 20. §. 6. & sequentibus. Ita etiam docet Alphonsus Curiel in 1^m 2e. D. Thomæ quæst 113. art. 2. dub. 3. §. 2. & 3. & multi alii recentiores Scriptores: idque hac ratione confirmant quia conservatio gratiæ & charitatis in eo qui peccavit mortaliter, illudque peccatum nondum retractavit, nullam implicat contradictionem aut repugnantiam, sive respectu potentiæ Dei, sive respectu boni-

nitatis & sapientiae ipsius, hoc est, ut planius & brevius dicam, sicut non excedit virtutem potentiae Dei infinitae, ita nullo modo ejus sapientiae & bonitati repugnat, ut illi locis citatis fuisse demonstrant. Ergo quod peccatum mortale actu excludat, & tollat gratiam, non est ab ipsius natura, sed à libero Dei decreto, qui decrevit auferre gratiam inhaerentem, seu habitualement, saltem ex parte, ab iis qui mortaliter peccant. Potuit igitur Deus efficere ut peccatum mortale, non minus quam veniale, esset remissibile per non ablationem gratiae inhaerentis, seu principii interni & habitualis ad poenitentiam requisiti: & per consequens, quod peccatum mortale nunc sit irremissibile per ablationem gratiae inhaerentis, ut volunt Adversarii, non est ab ipsa natura peccati mortalis, sed à libera DEI voluntate.

9. Dices quamvis peccatum mortale, ex se, & sua natura, non excludat gratiam quia eam non expellit physicè, seu per propriè dictam, & veram efficientiam, verè tamen dici potest eam, ex se, & sua natura excludere, quia ex se, eam excludit moraliter, seu demeritoriè: hoc est, meretur ut is qui peccavit, privetur gratia inhaerente. Resp. Primò, quò mereri privationem gratiae, non minus verè attribuitur peccato veniali quam mortali, ut statim patebit. Ergo peccatum mortale per hoc non distinguitur à veniali. Secundò, ut peccatum aliquod dicatur exclusivum, seu expulsiuum gratiae, & charitatis, aut irremissibile per expulsiionem gratiae, non satis est, quod mereatur privationem gratiae & charitatis. Nam peccatum mortale meretur etiam privationem, seu ablationem habituum fidei & spei, ut fatentur omnes Adversarii: & tamen ineptè quis diceret peccatum mortale esse exclusivum fidei & spei, aut esse irremissibile per ablationem istorum habituum, idque quia actu & realiter eos non expellit. Nam peccatores in peccata mortalia prolapsi, etsi amittant gratiam & charitatem, ex Pontificiorum sententia, non tamen amittunt fidem & spem. Vide Suarezium de divina gratia, l. II. cap. 5.

10. Similiter de peccato veniali idem probatur. Nam quod peccata venialia non excludant gratiam inhærentem, seu quod commissionem peccati venialis non sequatur gratiæ privatio, non est à natura ipsius peccati venialis, sed à DEI voluntate, & misericordia, qui gratioſè & clementer nobiscum agit, *non retribuens nobis secundum peccata nostra.* Psal. 103. 10. Probatur hoc, Primò, quia quamvis peccata venialia non dissolvant nunc actuamicitiam, quæ est inter Deum & homines, tamen ex se, & secundum rigorem justitiæ, merentur dissolutionem amicitiae divinæ. Ergo etiam merentur abstractionem, seu ablationem gratiæ inhærentis, quæ est effectus favoris, & amicitiae divinæ. Consequentia per se patet: Probatur antecedens, quia peccata venialia merentur mortem æternam, ut probatum est sectionibus præcedentibus, & magis patebit ex parte 3. hujus disputationis. Ergo merentur dissolutionem amicitiae illius, quæ homini cum D E O intercedit, Secundò quamvis non mererentur dissolutionem amicitiae illius, quæ est inter D E U M & homines justos, mereri tamen possent ablationem gratiæ habitualis, seu inhærentis, idque quia vera amicitia potest inter Deum ac homines esse ac conservari, quamvis illi carerent gratia habituali, seu inhærente, modo habeant auxilia gratiæ assistentis sufficientia & efficacia, ut piè vivere, & peccata graviora vitare possent. Hoc adeo certum est, ut doctissimi ex Adversariorum numero id concedant: nam quamvis Aureolus, & quidam alii cum eodocuerint neminem posse esse Deo gratum, aut Dei amicum, sine habituali justitia inhærente, tamen plerique Pontificii qui subtiliores habentur, quique hanc quæstionem accuratius tractarunt contrarium sentiunt. vide Suarezium, lib. 7. de divina gratia, cap. 3. et Alphonsum Curielem in 1° 2e. quæst. 113. art. 2. dub. 2. §. 6.

11. Dices: Quamvis possibile sit aliquem puniri privatione gratiæ inherens, et tamen non puniri exclusione à favore et amicitia Dei, ut probat
argu-

argumentum jam allatum, non tamen inde sequitur peccatum veniale mereri privationem gratiæ inhærentis. Nam ablatio tanti doni videtur esse pœna gravior, quam postulat natura peccati venialis. Respondeo : Argumenta quæ Adversarii afferunt pro levitate pœnæ peccato veniali debita, solummodo probant ea non mereri exclusionem à favore Dei in hac vita, & mortem æternam in altero sæculo. Ergo non obstantibus illis argumentis, dicere possumus peccatum veniale mereri eam privationem gratiæ inhærentis, quæ secum non adferat exclusionem à favore divino, & ad mortem æternam viam non sternat. Secundò, si Deus ob peccatum veniale auferret ab homine justificato gratiam inhærentem, & tamen eum non excluderet à favore suo, nec privaret eum auxiliis gratiæ assistentis ad piè vivendum necessariis, sed tantum auferret habitualement illam facilitatem benè agendi, is non posset justè conqueri de severitate Dei, præsertim cum ex summa ejus benignitate sit quod non sumus absumpti, ut habetur Thren. 3. 22. Tertiò, ratio quam affert Suarez lib. 11. de divina gratia, Cap. 8. §. 15 ad probandum peccatum veniale non mereri ullo modo privationem gratiæ, falsa & inepta est. Dicit enim hominem peccando venialiter nullo modo se avertere à Deo, ut ab ultimo fine, & inde concludit, Deum non posse ob peccata venialia se avertere ab homine, auferendo ab eo gratiam, vel in totum, vel in parte. Dico hanc rationem esse falsam, quia qui peccat venialiter verè & propriè se avertit à Deo, & ad creaturam convertit, ut infra patebit. Concludo igitur peccatum veniale posse justè à Deo puniri privatione gratiæ, & per consequens non ex se, & sua natura, sed à voluntate & decreto Dei, hoc habere quod gratiam inhærentem non excludat. Hujus conclusionis veritatem quidam etiam ex Adversariis viderunt & agnoverunt : unde Filiucius Jesuita, tract. 22. sui operis, §. 277. non esset (inquit) contra justitiam, si Deus vellet totam charitatem corrumpi per peccata venialia.

12. Hactenus de fundamento posterioris differentiae, quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale, verba fecimus. Nunc de ipsa illa differentia paucis differemus. Dicunt Adversarii peccatum veniale esse *ex se remissibile*. Nos modum illum loquendi damnamus ut falsum & absurdum, & contra asserimus peccatum veniale non ex se, & sua natura, sed per accidens esse remissibile in iis in quibus est veniale, hoc est, in electis justificatis. Nam quod in iis sit veniale seu remissibile, id habet non ex natura sua, sed per accidens, viz. propter conditionem subiecti, hoc est hominis qui peccavit venialiter: nimirum quia is est praeditus gratia inherente, & quia est DEI filius, amicus, & confederatus, cum quo DEUS non secundum rigorem iustitiae, sed secundum *multitudinem miserationum suarum* agere vult. Interim fatemur peccatum veniale habere hoc ex se & sua natura, quod dignum sit leviori gradu poenae aeternae quam peccatum mortale. Fatemur DEUM quoque aliquo modo respicere ipsam naturam peccatorum venialium, & eorum levitatem respectivam (non enim absolute sed respectivè & comparativè levia sunt, quia viz. sunt leviora mortalibus peccatis) cum ob ea non infligit graves illas poenas, quas ob peccata mortalia infligere solet; & cum sub conditione facilioris poenitentiae ea condonat. Sed in hoc ab Adversariis dissentimus, quod illi dicant naturam peccatorum venialium per se, & seclusa DEI misericordia, esse totalem & adaequatam rationem, cur DEUS ob peccata venialia non infligat graviores illas poenas, eaque tam facilè remittat. Nos enim contra asserimus DEUM, cum ita se gerit erga justificados in peccata venialia prolapsos, praecipue respicere misericordiam suam, & gratiosam illud foedus quod nobiscum in CHRISTO inire dignatus est.

13. Quod igitur peccatum aliquod levius, ut v. g. verbum otiosum non sit ex se, & sua natura, veniale seu remissibile, hac ratione demon-

stra-

Aramus. Si peccata leviora sunt ex se et sua natura remissibilia, etiam ex se et sua natura sunt per pœnitentiam revocabilia, vel, ut alii loquuntur, retractabilia. At falsum est posterius. Ergo et prius. Probatur propositio, quia si hæc peccata, quæ venialia vocantur, nunquam retractarentur per pœnitentiam, aut per alium aliquem charitatis actum, tunc nunquam remitterentur: si autem nunquam remitterentur, semper punirentur: et sic pœna eorum esset æterna. Ergo idem est esse ex se veniale, seu remissibile, et esse ex se retractabile, seu revocabile per pœnitentiam, vel per aliquem charitatis actum. Unde Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiæ cap. 14. respons. ad object. 3. dicit peccatum veniale esse natura sua remissibile, quia relinquit in homine charitatem, ex cuius actu facile remitti potest. Et Vasquez in 1^{am} 2^æ disput. 142. cap. 2. in fine, dicit peccata venialia esse ex se reparabilia per pœnitentiam, quia manent conjuncta cum principio vitæ, hoc est cum gratia.

14. Probatur etiam assumptio, Primò, quia id non competit rei ex se & sua natura, quod competit ei beneficio alterius rei toto genere ab eo diversæ. At esse retractabile per pœnitentiam competit peccatis venialibus beneficio charitatis seu gratiæ, quæ est res toto genere diversa à peccatis venialibus. Nam homo justificatus, qui peccatum veniale commisit habet vim & potentiam agendi pœnitentiam de peccato veniali, non ab ipso peccato veniali, sed à gratia inhærente, quam DEUS misericorditer, & ex indebito favore in eo conservat. Secundò peccata venialia non necessario secum trahunt aliquid, unde per pœnitentiam revocari possint. Vel, ut planius dicam, non sunt ex se necessariò conjuncta cum gratia inhærente, quæ principium est actuum pœnitentiæ & charitatis, quibus peccata venialia retractantur. Ergo non sunt ex se et sua natura retractabilia per pœnitentiam. Probatur antecedens, quia peccata illa, quæ in electis venialia sunt

sunt, possunt esse, & sæpe sunt sine gratia inhærente, hoc est, possunt esse & sæpe sunt in subiecto destituto gratia & charitate, ut patet ex reprobis ea peccata committentibus. Ergo non sunt ex se & necessario conjuncta cum gratia inhærente.

15. Dicit aliquis Primò: quamvis peccata venialia ex se, & sua natura, non sunt conjuncta cum gratia, tamen ex se & sua natura non repugnant gratiæ, nec eam tollunt: & hoc satis est ut dicantur ex se remissibilia, seu reparabilia per pœnitentiam. Respondeo non satis est, nam quamvis verum esset, quod illi dicunt, peccata venialia ex se & sua natura non tollere eam gratiam inhærentem, quæ est necessaria ad eorum remissionem obtinendam, tamen adhuc verum esset, ea ex se illam gratiam non ponere, & proinde ea non esse ex sua natura revocabilia per pœnitentiam. Nam, ut supra monui, peccata illa leviora non sunt remissibilia & venialia, nisi quatenus sunt revocabilia per pœnitentiam, semper enim requiritur pœnitentia ad remissionem peccati.

16. Secundò dicit aliquis cum Cajetano in 1am 2ª super quæst. 87. artic. 5. quamvis peccatum veniale non sit ex se remissibile *positive*, ut probat argumentum (quia ex se non ponit principium remissionis & pœnitentiæ, hoc est, ex se & sua natura non est conjunctum cum gratia & charitate); nihilominus tamen illud posse dici ex se remissibile *negative*, hoc est, posse dici remissibile per non ablationem principii pœnitentiæ & remissionis: quia viz. non excludit aut tollit inhærentem gratiam, quæ pœnitentiæ & remissionis principium est. Respondeo; Primò illum modum loquendi esse valde abusivum & improprium. Nam sicut ineptè quis diceret illud, quod per se, & ex se, neque gaudii neque doloris causa est, (ut v. g. tollere festucam, fricare barbam) esse per se delectabile aut jucundum, quia tristitiam non affert, & causam gaudii non tollit, ita etiam ineptè & ab-

surdè

surdè loquuntur qui dicant peccata leviora esse se remissibilia, quia principium seu causam pœnitentiæ & remissionis non tollunt. Secundò quod peccatum veniale sit remissibile negativè per ablationem gratiæ inhærentis, quæ est principium pœnitentiæ & remissionis, quod inquam, hoc modò remissibile sit, non est à natura hujus peccati, sed à voluntate & decreto DEI. Nam peccatum veniale meretur ablationem seu privationem gratiæ ut supra monui §. 10. hujus sectionis, & proinde DEUS justè posset efficere ut peccans venialiter careat gratia habituali seu inhærente, per quam peccatum veniale, est remissibile Ergo falso dicit Cajetanus peccatum veniale esse ex se et sua natura remissibile negativè.

DISPU

DISPUTATIO THEOLOGICA,

DE

Vero discrimine peccati mortalis & venialis, deque impossibilitate implendi legem Dei ob quotidianam peccatorum venialium incurfionem.

PARS TERTIA.

In qua considerantur & confutantur fundamentales differentiae, quas assignant Pontificii inter peccatum mortale & veniale.

SECTIO PRIMA.

An recte doceant Adversarii offensas in re levi commissas non mereri dissolutionem amicitiae.

Differentiae quas constituunt Pontificii inter peccatum mortale et veniale, distingui possunt in principales, et subservientes, seu fundamentales. Principales differentiae sunt illae, quae exprimunt formales et specificas rationes, propter quas quaedam peccata mortalia, et quaedam venialia in Scholis Papisticis dicuntur. In Adversariorum enim Scholis quaedam peccata dicuntur mortalia, quia mortem merentur, et gratiam excludunt, et proinde ex se irremissibilia sunt. Quae-

Quædam vero venialia appellantur, quia mortem æternam non merentur, nec gratiam excludunt, & sic ex se remissibilia sunt, quia viz. principium pœnitentiæ & remissionis non tollunt. Subser-vientes, seu fundamentales differentiæ, sunt fundamenta & rationes quæ ab Adversariis afferuntur, ut peccata mortalia pœnam æternam & gratiæ privationem mereri, venialia verò hæc non mereri, ostendant. De priori genere differentiæ, quas inter peccata mortalia & venialia assignant Pontificii, egimus parte præcedenti hujus disputationis: & proinde de posteriori earum genere hæc tertia atque ultima parte differendum est.

2. Fundamentales differentiæ, quas Pontificii inter peccata mortalia & venialia assignant, sunt variæ. Dicunt enim peccata venialia non mereri pœnam æternam, & privationem gratiæ, mortalia vero ea mereri. 1° Quia hæc sunt contra legem, illa verò non sunt. 2° Quia hæc repugnant charitati, illa non repugnant. 3° Quia hæc avertunt peccantem à Deo, ut à fine ultimo, illa verò non avertunt. 4° Quia hæc tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committuntur, sunt graves offensæ, illa verò, vel ex parte objecti, vel ex parte modi quo committuntur, sunt leves offensæ. Ego ab ultimo hoc discrimine peccati mortalis & venialis, hujus tertiæ partis initium faciam. Nam eo sublato reliquæ differentiæ facilius confutantur. Et quia Adversarii de levitate peccatorum venialium differentes, probant ea non posse aut debere dissolvere amicitiam, quæ nobis cum Deo intercedit, quia leves offensæ non solent dissolvere amicitiam quæ inter homines est: ideo ostendam primò argumentum Adversariorum ab analogia amicitie humanæ petatum non esse firmum & validum: deinde probabo peccata venialia, etsi multò leviora sint mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolute leves offensas.

3. Quod ad prius attinet, intrepidè affirmamus

mus amicitiam divinam, causasque seu rationes, propter quas ea vel conservatur, vel dissolvitur, non esse exigendas ad amicitiam humanam, & ad causas, per quas ea conservatur, aut dissolvitur. Idque Primò, quia multa sunt offensarum genera, quæ non dissolvunt amicitiam humanam, & tamen, ex ipsa Adversariorum sententia, dissolvunt amicitiam divinam hominesque ab ejus favore meritò excludunt. Error v. g. & ignorantia, etiam si *vincibiles* sint, sapissime ita excusant & extenuant amicorum offensas et injurias, etiam graves, ut eorum amicitiam non dissolvant. At tamen non inde sequitur offensas graves ex *vincibili* ignorantia commissas non dissolvere amicitiam inter DEUM et homines. Nam ejusmodi offensæ vocantur peccata mortalia. Item cum quis, ex proposito et intentione benefaciendi, amicum in re majoris momenti offendit, putans se ei facere rem gratissimam et utilissimam, non propterea excluditur ab amicitia aut favore amici sui. At qui ex zelo et intentione placendi Deo in re gravi peccat, ut v. g. Paulus qui existimabat se persequendo Ecclesiam præstare obsequium Deo, is peccat mortaliter, et proinde à favore Dei excludi censetur. Item non solent viri boni, et prudentes, ob unam offensam, etiam in re graviori commissam, veteres, fideles, & optimè de se meritos amicos, à favore suo & amicitia excludere. At unum peccatum mortale ab eo commissum, qui diu antea in statu gratiæ perseveraverat, multisque pietatis & charitatis operibus illustris fuerat, potest & solet, ex Adversariorum sententia, *totaliter*, imò etiam *finaliter*, eum excludere a favore divino. Ob hoc argumentum Gregorius Martinez in 1^{am} 2^e D. Thomæ quæst. 1. art. 5. dub. 2. resp. ad obj. 2. faterur imparem esse rationem amicitiae divinæ et humanæ, quod illa consistat in indivisibili, hæc vero habeat latitudinem quandam, & gradus: unde (inquit) licet amicitia humana non amittatur per unum actum, bene tamen divina, (subple, per unum actum amitti potest) juxta illud.

Iud Jacobi. Qui offendit in uno, factus est omnium reus.

4. Secundò, ob leves offensas non solet amico amico, imo nec Dominus servo, aut Princeps subdito, graves pœnas infligere. At ex Adversariorum sententia, Deus ob peccata venialia, amicis et filiis suis solet gravissimas et acerbissimas pœnas infligere, viz. Purgatorii, quarum minima est major maxima pœna hujus vitæ, ex sententia Thomæ in 4. Sentent. dist. 20. quæst. 1. art. 2.

5. Tertiò evidens ratio afferri potest cur amicitia divina, potius quam humana ob offensas in re levi commissas jure dissolvi possit: Quatuor enim sunt, quæ hujusmodi offensas contra homines commissas excusabiles et veniales reddunt. viz. 1° Quod inevitabiles sint. 2° Quod mutux sint, et communes inter amicos. 3° Quod non committantur contra specialem amici offensi præmunionem. 4° Quod non committantur ex plena et perfecta deliberatione. At ex his, tres prime nunquam, quarta verò non semper, sed aliquando tantùm excusare potest offensas contra DEUM commissas.

6. Primò igitur in amicitia humana offensas in re levi commissas excusat earum inevitabilitas, seu necessitas. Nam ab amicis nostris exigere non possumus, ut in omnibus nobis placeant, et in nulla re nos offendant: idque quia hæc conditio est simpliciter impossibilis et eorum vires superat. At cum DEUS fœdus amicitix cum hominibus ante lapsum pepigit, jure hoc ab iis exigere potuit, idque quia in illo statu facillimè et sine ulla molestia peccata omnia, etiam levissima vitare potuimus. Nec refert quod jam id nos præstare non possumus; nam quamvis nos amisimus potentiam seu vires præstandi perfectam obedientiam, tamen DEUS non amisit jus suum exigendi perfectam obedientiam à nobis, & consequens eam etiamnum exigere posset, si stricto jure nobiscum agere vellet.

7. Secundò leviores offensæ contra homines commissæ veniales habentur, quia *mutuæ sunt, & communes inter amicos*, hoc est, quia amici se mutuò hujusmodi levibus injuriis offendunt. Mutuæ autem offensiones mutuam ignoscentiam requirunt. At in amicitia divina ita se res non habet. Nam nos innumerabilibus peccatis DEUM nostrum offendimus, is verò nunquam vel levissima injuria aut offensâ nos afficit. Unde Jerem. 2. vers. 5. sic conqueritur DEUS de populo Israelitico. *Quid invenerunt Patres vestri in me iniquitatis, quod longè abscefferunt à me*, & Threnor. 3. v. 33. testatur se cum homines ob peccata punit, *non affligere ex animo suo, aut mæstitia afficere filios viri.*

8. Tertiò offensas leviores hominum contra ipsorum amicos commissas excusare debet & potest *defectus præmonitionis*, aut saltem talis præmonitionis, quali DEUS utitur cum nos præmonet ne peccata, vel levissima, committamus. Certè si amicus ab amico in re levi aut parvi momenti offensus eum non solum moneret, sed etiam studiosissimè rogaret, hortaretur & obtestaretur, ne in ea re impolterum eum offendat, & simul etiam significaret eam rem, licet alioqui in se levem, & parvi momenti, sibi vel maximè displicere, sique alter amicus sic præmonitus in eandem offensam singulis horis & horarum momentis relaberetur, profecto is hoc faciendo justissimam causam præberet amico sic offenso excludendi eum à favore suo. Ita planè se res hîc habet. DEUS enim, non tantum monet, & mandat, sed etiam nos rogat, hortatur, & per ministros suos nos obtestatur, ut ab omni peccato caveamus, imò etiam in verbo suo apertè declarat se summo odio prosequi omnem iniquitatem, utpote suæ naturæ maximè contrariam. Qui igitur post tot admonitiones, exhortationes, & obtestationes committit peccata, vel levissima, quæ tantopere DEO displicent, is certè à favore DEI excludi meretur.

9. Quartò leviores offensas ab hominibus contra ipsorum amicos commissas sæpè excusant error, ignorantia, inadvertentia, & ut verbo dicam *defectus plenæ deliberationis*. Nam alioqui si quis sciens, volens, & ex plena deliberatione amicum offendat in re aliqua, quam, licet levioris momenti sit, amico tamen suo maximè displicere intelligit, ejus offensa pro insigni injuria & contemptu habetur: & proinde amicitia dissolutionem mereri judicatur. At sæpe illa peccata, quæ venialia vocantur, sunt perfectè voluntaria, id est ex plena deliberatione committuntur ab iis, qui probè intelligunt ea DEO displicere, ut fateantur omnes Adversarii. Nam peccata deliberatissima seu maximè voluntaria in re levis momenti commissa pro venialibus habent. Ergo ea pro insigni injuria & contemptu habenda, & proinde amicitia nostræ cum DEO dissolutionem mereri judicanda sunt. Alias responsiones ad argumentum Adversariorum ab analogia amicitia humane petiti, vide apud Chamierum tom. 3. lib. 6. cap. 10. §. 18. & 19. & apud Paræum in lib. Bellarmini de amiss. gratiæ cap. 11. respons. ult. argum. 4.

SECTIO II.

An peccata, quæ venialia vocantur, sint simpliciter & absolutè leves offensæ?

Quod ad posterius attinet, dico peccata venialia, etsi sint leviora multò peccatis mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolutè leves offensas.

2. Primò enim peccatum veniale committitur contra divinam excellentiam. Nam ea quolibet etiam peccato levissimo offenditur: & per consequens peccatum veniale est *majoris ordinis*, seu est malum gravius, quam sint omnia

mala pœne, vel offensiones contra homines commissæ, qua tales sunt, ut expresse fatetur Suarez. lib 11. de divina gratia cap. 3. §. 17.

3. Secundò tanto gravius est peccatum, quanto major est persona, contra quam peccatur, ut v. g. percutere principem est multò gravius peccatum, quam percutere hominem privatum. Ergo si persona contra quam peccatur, sit infinitè excellen-
tior qualibet alia persona, peccatum contra eum commissum erit infinitè majus quolibet alio pec-
cato; & proinde erit peccatum infinitum, seu ha-
bebit malitiam infinitam. Hæc illatio non est no-
stra, sed Granatensis, Scriptores Pontificii pii &
docti, quia in libro, quem Michael ab Isselt ex va-
riis ejus operibus collegit, & *Flores Granatenses* in-
scripsit, parte 3. cap. 5. sic scribit. *Certum* (inquit)
est quo persona in quam peccatur nobilior est, eo pec-
catum majus esse, ut si persona offensa sit infinitæ dignita-
tis, etiam offensa in illam facta erit infinitæ gravitatis.
Hic videtur Granatensis loqui de peccato in gene-
re: sed sive de eo loquatur, sive non loquatur, parùm
interest. Nam argumentum quo utitur benè ac-
commodari potest omni peccato. Si enim benè
sequitur peccatum mortale esse infinitæ gravi-
tatis, quia contra majestatem infinitam committi-
tur, benè etiam sequitur peccatum veniale esse
infinitæ gravitatis, quia illud etiam contra infini-
tam DEI majestatem committitur, ut per se pa-
tet. Respondet Curiel in 1^{am}. 2e quæst. 88. arti.
1. dub. 2. inparem esse rationem peccati venia-
lis & mortalis, quia peccatum mortale ita est contra
infinitam DEI majestatem, ut peccantem à DEO,
quatenus est finis ultimus, avertat, quod de peccato
veniali dici non potest. Sed hoc effugium infrà
confutabimus & ostendemus per peccatum veni-
ale non minus verè & propriè quam per pec-
catum mortale hominem averti à DEO, quatenus
is est finis ultimus vitæ humanæ.

4. Tertiò, si consideremus omnes circumstan-
tias peccati venialis, videbimus illud malè com-
parari levibus offensis, aut minutioribus hominum
negli-

negligentiis in suo obsequio ergo amicos. Nam, ut supra mouui, offensa etiam in re leui contra hominem commissa, gravis esse, & amicitiae dissolutionem mereri iudicatur, si committatur post varias personae offensa admonitiones, exhortationes, & obtestationes in contrarium, sique persona offensa saepius antea declaraverit se eam rem, in qua offensa committitur maxime auersari. At peccatum veniale hoc modo committitur contra gloriosam & infinitam Dei maiestatem, ut patet ex iis quae dicta sunt sectione praecedenti. Quibus hoc etiam addendum est, quod odium, quo Deus se peccatum quodlibet prosequi in verbo suo testatur, sit longè maius eo odio, quo nos res maxime nobis molestas & damnosas auersamur. Cum enim homines pii & amore Dei flagrant peccata omnia, etiam levissima, detestentur, certè Deum ipsum ea multo magis detestari necesse est. Unde Granatenfis loco nuper citato cap. 7. dicit odium, quo *DEVS* peccatum persequitur, tantum esse ut nullius id capiat intellectus: idque hac ratione confirmat, *Quanto* (inquit) *quis melior est, tanto magis bonitatem diligit, odique malitiam seu iniquitatem: cum itaque DEVS bonus sit, nec tantum bonus, sed infinite bonus, sequitur ut infinito amore bonitatem diligit, odioque infinito malitiam prosequatur.* Hac Granatenfis.

→ 5. Similiter offensa, etiam in re leui contra hominem commissa, ut supra monui, gravis esse, & dissolutionem amicitiae mereri iudicatur; si committatur ex plena deliberatione contra eum, cui offendens scit eam maxime displicere. Ergo etiam peccatum levissimum ex plena deliberatione commissum contra *DEUM*, cui tantopere displicet, pro gravi offensa & injuria habendum est. Et confirmatur, quia, qui in re parvi momenti Deum ex plena deliberatione offendit, is exigui delectationem aut utilitatem voluntati divinae, et observationi mandatorum ejus praefert. Homini enim deliberanti, an hujusmodi peccatum committere praestet, ab una parte proponitur delectatio,

tio, aut utilitas, quam illud peccatum ei adferre potest, ab altera parte proponuntur Dei voluntas, & amor, quo virtutem, & odium quo vitium prosequitur Deus: ita ut in unam lancem mittatur Deus, & in aliam temporalis utilitas aut delectatio. Si ergo in hujus deliberationis conclusione, homo apud se statuatur peccatum illud committere, temporalem, eamque exiguam utilitatem Deo manifeste præfert: atque ita coronam & gloriam, quæ debetur Deo tanquam ultimo fini ei subtrahit, & creaturæ, hoc est, temporali utilitati, aut voluptati imponit. Ita ratiocinatur Granaten- sis loco citato, cap. 6. ubi de solo peccato mortali expresse loqui videtur: sed argumentum quo illic utitur, non minus veniali quam mortali peccato accommodari potest.

SECTIO III.

*An peccata venialia sint contra legem?
& an sint contra finem legis?*

QUOD ad primam quæstionem in titulo hujus Sectionis propositam attinet, Lombardus in 2um Sentent. dist. 35. littera A Thomas 1^a 2e quæst. 88. art. 1. ad 1um, & inter recentiores Pen- tificios Bellarminus lib. 4. de Justif. cap. 14. docuerunt peccata venialia, non esse contra, sed præter legem, & sola mortalia verè & propriè esse contra legis præcepta. De hac sententia dico primò eam esse in se falsam & absurdam.

2. Primò enim qui peccat venialiter, ad cer- tam pœnam condemnari potest, ut omnes fateri- tur. Omnis autem condemnatio ad pœnam fit vi legis alicujus, quæ talis pœna peccantibus decer- nitur. Cùm igitur lex iis solis, qui ipsam trans- grediuntur, pœnam comminetur, manifestè se-

quitur eos, qui peccant venialiter, qua tales sunt, esse transgressores legis.

3. Secundò peccata venialia sunt contra rectam rationem. Nam recta ratio dicitur verba ociosa, cogitationes inordinatas, & multa alia ex iis, quae peccatorum venialium nomine censentur, esse illicita & fugienda : Ergo peccata venialia sunt etiam contra legem Dei. Ratio consequentiae est, quia recta ratio prohibens aliquid, aut dictans aliquid esse malum, illicitum, aut fugiendum, nihil aliud est quam lex Dei cordi inscripta, juxta illud, Rom. 2. 15. *qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis.*

4. Tertiò, si peccata venialia non contra, sed præter Dei legem tantum essent, jam non peccata essent, sed opera indifferentia : & prout debet esse. Licitum enim est quicquid nulla lege prohibetur. Item si hæc doctrina vera esset, qui hisce peccatis abstineret, is faceret opus non præcepti, sed consilii, atque adeo faceret opus supererogationis. Nam opus consilii & supererogationis idem valent. Docent enim Pontificii, quod omne opus bonum, quod non est à Deo præceptum, esse opus supererogationis. At certè nimis absurdum est dicere hominem abstinere à quocunque peccato facere opus supererogationis.

5. Dico secundò hanc sententiam & olim applicuisse & hodie displicere plerisque Theologis Pontificiis. Nam hanc sententiam rejicienda esse, nisi aliter accipiatur quam verba sonant, docent Durandus in 2. Sentent. dist. 42. quæst. §. 12. Major in 2. Sentent. dist. 22. quæst. 6. Vega in Concil. Trident. lib. 14. cap. 13. Vasquez in 1^{am} 2^æ disp. 143. cap. 3. Valent. tom. 2. disp. quæst. 18. punct. 1. col. 712. Alphonsus in 1^{am} 2^æ quæst. 88. art. 1. dub. 3. §. 1. Estius in 2. Sent. dist. 35. §. 2. Becanus part. 2. Summæ Theologicæ, tract. 2. c. 2. qu. 7. concl. 2. Joannes Rada in 2. Sent. contr. 17. art. 1. conclus. 1. Franciscus de Herrera in 2. Sent. disp. 42. quæst. 1. trib

De peccato Mortali, & Veniali. 99

In fine; Imò ipse Bellarminus, licet lib. 4. de iust. cap. 14. damnet Andream de Vega asserentem peccata esse propriè contrà legem Dei, tamen lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 11. fatetur quædam venialia peccata esse contra legem, sed non perfectè.

6. Ad secundam quæstionem in titulo propositam, Estius in 2um Sent. dist. 35. §. 2. Becanus in Summa Theol. part. 2. tract. 2. cap. 1. qu. 7. & multi alii, cupientes periculosam illam & difficilem Lombardi, Thomæ ac Bellarmini sententiam mollire & cautius proponere, respondent peccata venialia non esse propriè contra finem legis. Nam (inquiunt) finis legis est charitas, 1. Tim. 1. v. 5. Nullum autem veniale est contra charitatem. Sed hæc sententia non minus falsa & absurda est, quam præcedens. Nam charitas dicitur esse finis legis, ut docet Becanus loco citato, quia omnia præcepta legis eo spectant, ut diligamus Deum ex toto corde, & proximum nostrum, sicut nos ipsos. Matt. 22. v. 37. & 39. & Rom. 13. 8. & 10. At qui peccat venialiter DEUM ex toto corde non diligit, ut ex sectione 5. patebit.

SECTIO IV.

*An simpliciter ac sine adiectione dicendum
sit peccata venialia esse contra
Dei legem?*

Alphonfus Curiel in 1^{am} 2^e qu. 88. art. 1. dub. 3. suam sententiam de hac quæstione proponit his verbis. *Peccatum veniale re ipsa est contra legem, & contra aliquod præceptum: quavis, quantum attinet ad modum loquendi, non sit dicendum simpliciter, & sine addito, quod sit contra legem, aut contra præceptum: idque quia in scriptura nomen legis aut præcepti absolute sumptum debet tribui solum præceptis, quorum observatio est necessaria*

saria ad consecutionem vite æternæ, &c. Sed peccata venialia non sunt contra hujusmodi præcepta. Ergo non est dicendum simpliciter, & sine addito, quod sunt contra præceptum, aut contra legem. Hanc etiam sententiam amplectitur Valquez, in 1^{am} 2^e disp. 14^a cap. 4. num. 8.

2. Distinctio hæc præceptorum legis divinarum, quorum observatio est necessaria ad consecutionem æternæ gratiæ, & ea, quorum observatio non est necessaria, duobus modis intelligi potest. Cum enim adversarii dicunt quorundam præceptorum observationem non esse necessariam ad vitam æternam obtinendam, seu, quod idem valet, quædam peccata non prohiberi sub pœna æternæ, si intelligant ea nunc sub fœdere gratiæ non prohiberi strictè & præcisè sub periculo pœnæ æternæ, quamvis secundum rigorem justitiæ, sub pœna prohiberi possint, & etiam actu prohiberi sint in fœdere operum, illi nihil contra nos dicunt, sed potius in nostram sententiam transeunt. Nos nos directè & expressè tantundem asserimus, patet ex prima part. hujus Disp. sect. 3. §. 5. 6. Si verò intelligant quædam esse præcepta quorum observationem DEUS exigere nequit, præcisè necessariam ad salutem, & consequenter quorum transgressionem justè punire non potest pœna æterna, manifestè errant, & inassignabili fundamentali ratione, propter quam peccata venialia dicuntur non mereri mortem, principium petunt.

3. Dico eos errare, quia, supra probavimus primo omnia peccata, etiam levissima à Deo prohiberi posse sub pœna æternæ mortis : secundo ea omnia sub hac pœna prohibita esse in fœdere operum : & tertio peccata ea, quæ comparative levissima sunt, esse in se & simpliciter obnoxias graves, & æterna morte dignas. Duo prima ex his parte 2. sect. 5. tertium verò duobus primis sectionibus tertiæ hujus partis, & tota 4^a re parte 2. validissimis argumentis demonstramus.

4. Dico eos principium petere, quia ut ostendant peccata venialia æternam mortem non mereri, id ipsum pro argumento sumunt, quod hic in controversiam vocatur, viz. quorundam præceptorum divinatorum transgressiones juste prohiberi non posse sub pœna æternæ mortis, quia scilicet æternam mortem non merentur.

5. At (inquit Curiel) Scriptura sacra sæpius testatur, neminem æternam gloriâ assequi posse nisi servet mandata, ut v. g. Matth. 19. v. 17. Joan. 14. 15. & 1. Joan. 2. 4. quod non de omnibus mandatis intelligi debet. Nam mandata ea quæ prohibent peccata venialia, servari non possunt ab hominibus justissimis, qui tamen æternam gloriâ consequuntur. Ergo de quibusdam tantum mandatis intelligendum est, & per consequens, quædam mandata sunt, quorum observatio est necessaria ad salutem, quædam vero sunt, quorum observatio non est necessaria. Deinde id confirmat, quia Scriptura testatur eum qui proximum diligit implevisse legem, Rom. 13. 8. At qui peccat tantum venialiter, diligit proximum. Ergo is legem implevit: hoc est, observavit ea præcepta legis, quorum observatio est ad salutem necessaria.

6. Respondeo, testimonia S. Scripturæ, quæ dicunt observationem mandatorum esse ad salutem necessariam, & ab iis actu præstari, qui verâ charitatē præditi sunt, diversimodè intelligenda esse. Quædam enim ex iis intelligenda sunt de legali mandatorum observatione, ad quam perfectâ & omnibus numeris absoluta obedientia; &, quod idem valet, immunitas ab omni peccato, etiam veniali, est necessaria. Alia verò intelligenda sunt de Evangelica mandatorum observatione, quæ eam solam obedientiæ & spiritualis perfectionis mensuram à nobis, ut præcisè ad salutem necessariam exigit, quæ per gratiæ nobis concessæ auxilia est possibilis, & quæ cum levioribus illis peccatis, sine quibus nemo Sanctorum vivit, aut vivere potest, facilè consistit. Primus locus ab Adversario citatus de priori illa mandatorum divinatorum ob-

servatione à multis orthodoxis intelligitur, & proinde ex eo probatur non quorundam, sed omnium præceptorum legis, etiam eorum quæ prohibent venialia peccata, observationem esse necessariam ad salutem. Vide Paræum in lib. 3. Bellarmini de Justif. cap. 12. pag. 812. & lib. 4. cap. 2. pag. 966. Reliqui de Evangelica mandatorum observatione intelligi debent: & proinde ex iis probatur solummodo quædam esse præcepta aut interdicta legis, quorum observatio nunc sub fœdere gratiæ non exigitur, ut præcisè necessaria ad salutem, quamvis secundum rigorem justitiæ sic exigi posset. Unde sequitur eorum mandatorum transgressionem esse peccata venialia, non ex se, aut secundum rigorem legis, sed secundum indulgentiam Evangelicam, & à singulari Dei misericordia.

SECTIO V.

*An peccata venialia repugnent charitati
quæ est finis legis?*

BELLARMINUS lib. 1. de amicitia gratiæ cap. 11. argum. 3. peccata venialia æternam mortem non mereri hac ratione probare conatur. *Pœna æterna non debetur peccato nisi ratione aversionis à bono æterno, quod est Deus. At peccatum veniale ex natura sua non ponit in homine aversionem à Deo, cum non repugnet charitati, ut perspicuum est. Igitur peccatum veniale ex natura sua non est ejusmodi, ut reum faciat hominem supplicii sempiterni.* Hujus syllogismi propositio sana & orthodoxa est. Assumptio verò, ejusque confirmatio, falsissimæ sunt, ut ex hac Sectione, & duabus sequentibus manifeste patebit.

2. Ad quæstionem igitur in titulo hujus sectionis propositam, Respondemus, peccata venialia

verè

verè & propriè repugnare charitati, quæ est finis legis: idque quia repugnant præcepto charitatis quo jubemur DEUM supra omnia, seu ex toto corde diligere. Hoc autem probamus Primò, ex iis interpretationibus hujus præcepti, quas Adversarii afferunt. Hoc enim præceptum sic explicatur à Bellarmino, lib. de Monachis, cap. 2. & 13. item lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 12. resp. ad object. 2. & à Becano parte 2. Summæ tract. 4. cap. 4. quæst. 1. §. 30. *Diligere Deum ex toto corde, est eum ita diligere, ut nihil DEI amor anteponamus, vel adæquemus, utque nullius creature amore vel timore velimus Deum offendere.* Similiter Suarez. lib. 1. de divina gratia, cap. 31. §. 13. sic describit amorem DEI supra omnia, *Amor Dei (inquit) super omnia esse debet amor obedientialis, quo voluntas velit Deo non solum bonitatem quam in se habet, sed etiam propter illam velit Deo placere in omnibus, & fugere omnia contraria, solum ut ei complacere.* Vasquez in 1^{am} 2^e disp. 194. cap. 3. sub finem. Idem (inquit) est diligere Deum ex toto corde, quod diligere Deum ex toto corde simplici, in quo nihil contrarii amoris admittatur.

3. Sic etiam Valent. tom. 3. disput. 3. quæst. 4. punct. 2. col. 546. loquens de illo præcepto quo jubemur, DEUM diligere ex toto corde, ex tota anima, &c. *Non (inquit) per hæc requiritur à nobis summa etiam intensio actus delectionis, seu ut diligamus DEVM plus quam omnia intensive, sed ut appreciative quidem summe DEVM diligamus: id quod fit cum nulla alia res anteponitur Deo ut est ultimus finis noster.* Imò ipse Thomas 2^a 2e quæst. 24. in corpore articuli 12. eodem sensu explicat præceptum charitatis: *Est (inquit) de ratione charitatis quod homo sic diligit DEVM, ut velit se in omnibus ei subicere, & regulam præceptorum ejus in omnibus sequi: quicquid enim contrariatur præceptis ejus, manifeste contrariatur charitati.* Et Alvarez lib. 6. de auxiliis divinæ gratiæ disp. 51. §. 4. dicit diligere DEUM ex sententia Thomæ, esse omnia in DEVM tanquam in ul-

rimum finem referre, & nihil in corde divine dilectionis contrarium admittere.

4. At juxta has explicationes præcepti charitatis manifestum est innumera peccata venialia esse contraria charitati. Nam qui committit peccatum levissimum sciens, volens, & ex plena deliberatione, is temporalem utilitatem, aut delectationem, ob quam peccat, D E O ejusque amoris præfert, & proinde non diligit, D E U M super omnia appreciatur: is ob amorem vili creaturæ D E U M offendere non curat: is non studet D E O in omnibus placere, nec fugit omnia quæ voluntati divinæ contraria sunt: is etiam aliquid contrarii amoris seu illiciti amoris creaturarum in cor suum admittit: is, ut infra patebit, non omnia in D E U M ut in ultimum finem refert. Denique, ut verbis Thomæ utar, is D E O in omnibus se non subjicit, nec regulam præceptorum ejus in omnibus sequitur. Omne enim peccatum est transgressio legis divinæ: nam alioqui non esset peccatum.

5. Ad hoc argumentum Adversarii variè respondent variisque effugiis utuntur ut ostendant eos qui venialiter tantum peccant perfecte se D E I legi subicere & regulam præceptorum ejus in omnibus sequi. Quidam enim dicunt peccata venialia non esse contra sed præter legem. Alii verò ea non esse contra præcepta illa legis, quarum observatio ad salutem necessaria est. Sed hæc effugia duabus præcedentibus sectionibus confutata sunt.

6. Secundò peccata venialia adversari præcepto charitatis evidentissima ratione probamus. Qui enim diligit aliquid plus quam D E U M, hoc est, quia aliquid ei præfert, is manifestè transgreditur præceptum charitatis. At qui peccat venialiter, aliquid D E O præfert. Ergo, &c. Major hujus syllogismi conceditur ab omnibus Adversariis. Dicunt enim mortale peccatum adversari charitati, quia is qui illud committit præfert creaturam creatori. Vide Vasquezium in 1^{am} 2^æ disput. 143. cap. 4. num. 7. Ut igitur minorem, quam per-

tinaciter negant adversarii probemus, quærimus ex iis quid sit peccantem præferre creaturam creatori? aut diligere eam plus quam creatorem? Item quo sensu ipsi dicant eum, qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem?

7. Cum enim dicunt eum qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem, vel intelligunt eum formaliter & expresse habere creaturam pro excellentiori bono, vel intelligunt eum virtualiter & interpretative hoc facere, id est, ita se gerere, ac si creatura esset bonum excellentius DEO, eique præferendum. Prius dici non potest: nam Christiani fornicationem committentes constanter credunt DEUM esse summum hominis bonum: imò sæpe ita affecti sunt, ut parati sint pro DEI gloria & veræ religionis defensione vitam suam, & honorem, omnesque facultates periculo exponere, si necessitas ita postulet, ut docent Gregorius Martinez in 1^{am} 2^e quæst. 1. art. 5. dub. 2. respons. ad argum. 3. & Vasquez in eundem articulum 5. disp. 5. cap. 1. respons. ad argum. 3. Præterea id magis confirmatur exemplo eorum qui peccant mortaliter ex ignorantia crassa & vincibili, existimantes se obsequium præstare DEO, ut Paulus v. g. in persecutione Ecclesiæ. Illi enim faciunt, aut saltem sibi facere videntur id quod faciunt, ex vero amore erga DEUM: & proinde formaliter & expresse non præferunt creaturam creatori. Dicendum igitur est posterius, ut benè observavit Alphonsus Curiel in 1^{am} 2e quæst. 88. art. 1. dub. 3. §. 3. viz. eos virtualiter tantum & interpretative hoc facere: quia viz. propter creaturæ amorem DEUM offendere ac injuria afficere audent. At qui venialiter peccat, is etiam virtualiter & interpretative hoc facit: quia propter creaturam DEI voluntatem & præceptum non dubitat transgredi, atque adeo ita se gerit, ac si creatura creatori præferenda esset. Nam propter creaturam transgredi mandatum, & contemnere voluntatem

ratem creatoris, est ita se gerere, ac si creatura plus quam creatori tribuendum esset.

8. Respondent Adversarii imparem in hac esse rationem eorum qui mortaliter, & eorum qui venialiter transgrediuntur D E I. mandata propter creaturam aliquam. Idque primò quia qui venialiter peccat, is non ita præfert creaturam D E O, ut velit propter eam committere gravem offensam contra D E U M, sicut facit is qui mortaliter peccat. Secundò is qui venialiter peccat non potest dici præferre creaturam amicitie divinæ: idque quia novit per peccata venialia non dissolvi amicitiam, quæ nobis cum D E O intercedit, sicut ea per mortalia dissolvitur. Sed hæc rationes ineptæ sunt & manifestè principium petunt.

9. Nam quod ad priorem rationem attinet, id supponit tanquam verum & certum, quod hoc maximè in controversiam vocatur, viz. peccata venialia esse simpliciter & absolute loquendo leve offensas. Nos hoc falsum esse ostendimus supra sect. 2. hujus tertiæ partis. Secundò ex hac ratione id tantum sequitur, quod nos libenter concedimus, viz. eum qui peccat venialiter, non ita præferre creaturam creatori, sicut facit is qui peccat mortaliter. Sed quid hoc ad rem? nam si aliquo modo eam præfert, firmum stat nostrum argumentum, & in eo concluditur eos qui venialiter peccant diligere creaturam plus quam creatorem *virtualiter seu interpretative*.

10. Quod ad posteriorem rationem attinet, qui peccata venialia committunt ex plena deliberatione, existimantes per ea non dissolvi amicitiam nostram cum D E O; vel putant ea esse ita levia esse ut amicitie divinæ dissolutionem non mereantur, vel putant ea mereri quidem dissolutionem amicitie divinæ, D E U M tamen ita graciosè nobiscum agere, ut propter ea ab amicitia sua nos non excludat. Si putent ea non mereri dissolutionem amicitie divinæ, infirmitè errant, imò graviter peccant contra D E U M. pronunciando sua peccata esse levia.

& figendo limites ac terminos iustitiæ DEI, quasi non liceret DEO gravioribus pœnis huiusmodi peccata punire: Hujus erroris absurditas patet ex tota 2. parte hujus disputationis, & ex præcedentibus sectionibus hujus partis: & proinde hic manifestè principium petunt Adversarii, cùm dicunt hæc peccata non mereri dissolutionem amicitiae divinæ: Si verò putent ea mereri dissolutionem amicitiae divinæ, & ex gratia DEI esse, quod illi qui ea committunt à favore DEI non excludantur, tunc sequetur eos, qui ob amorem creaturarum DEUM his peccatis offendunt, præferre creaturas DEO ejusque favori & amicitiae. Nam qui propter creaturam aliquam facit id quod iustè eum excludere possit à favore DEI, is creaturam præferre favori DEI dicendus est. Nec contemptum amicitiae divinæ, ejus ille reus est, ullo modo excusat aut extenuat, sed contra vel maxime aggravat, quod ille sciat hæc peccata actu non excludere hominem iustificatum à favore aut amicitia DEI. Cùm enim ex mera & singulari DEI gratia sit quod peccata venialia non excludant peccantem à favore DEI, certè qui hac DEI clementia abutuntur ad peccandi licentiam, illi DEI amicitiam insigniter contemnere, ejusque gratiam in lasciviam transferre dicendi sunt.

11. Ex his argumentis, quæ ab Adversariorum effugiis sufficienter vindicavimus, patet Vasquezium negari cum disput. 143. in 1^{am} 2e D. Thomæ cap. 4. num. 7. sequitur Alexandrum Alensem dicentem: eum qui peccat venialiter diligere creaturam citra DEVM, non verò supra DEVM, vel æquè cum DEO. Quamvis enim iustus venialiter peccans, habitualiter DEUM supra omnia diligat, quatenus tamen venialiter peccat, creaturam DEO præfert, & proinde supra DEUM diligit, ut jam probavimus. Et confirmatur ex verbis ipsius Vasquezii isto loco ubi dicit diligere creaturam citra DEVM, esse eam ita diligere, ut amor creatura

non sit contra legem divine charitatis. At amor creaturæ in peccato veniali directè repugnat legi divine charitatis, prout ab ipsis Pontificiis explicatur, ut ex eorum testimoniis supra citatis abundè patet.

SECTIO VI.

An peccata venialia in peccante ponant aversionem à DEO, ut ab ultimo fine?

Pontificiū peccatum mortale à veniali præcipue in hoc differre arbitrantur, quod peccans mortaliter seipsum à DEO, quatenus is est ultimus finis, avertat, peccans vero venialiter, licet per peccatum quod committit quodammodo divertatur à DEO, propriè tamen ab eo non avertatur. Ut hujus delirii falsitas appareat quædam prænotanda sunt.

1. Primò notandum est aversionem peccatoris à Deo ab Adversariis distingui in aversionem formalem, seu expressam, & virtuales, seu implicitam. Aversio formalis ex eorum sententia est, quando is qui peccat expresse & formaliter vult non habere amicitiam cum Deo, & pro ultimo suo fine non habere Deum, sed creaturam. Aversio virtualis est, quando is qui peccat, etsi expresse non velit constituere suum finem ultimum in creatura potius quam in creatore, tamen hoc facit interpretatione: hoc est, ita se gerit, quasi non creatorem, sed creaturam pro ultimo fine haberet.

2. Secundò, notandum est formalem illam & expressam aversionem à Deo non inveniri in omni peccato mortali, sed tantum in odio Dei, & in peccato Atheismi; virtuales verò, seu implicitam aversionem à Deo inveniri in omni peccato mortali ex adversariorum sententia, idque quia, quicumque peccat mortaliter, is ut consequatur bonum aliquod creatum, ut v.g. temporalem voluptatem,

tatem.

tatem, aut utilitatem, obedientiam Deo debitam omittit. Quicumque autem hoc facit, is ita se gerit, ac si bonum illud creatum magis, quam Deum diligeret; & ex consequenti denegat DEO locum ultimi finis, cujus proprium est amari *supra omnia*.

4. Tertiò, quia in Scholis communiter dici solet eos, qui se à Deo ut ultimo fine avertunt, constituere ultimum finem in creatura, notandum est duobus modis posse aliquem constituere ultimum finem in creatura, viz. *positivè*, & *negativè*. Is *positivè* constituit ultimum finem in creatura, qui diligit creaturam *ut totale & supremum suum bonum*, & omnia quæ agit in eam refert, ut in finem. Is *negativè* constituit ultimum suum finem in creatura, qui sicut eam diligit *solummodo ut parziale bonum*, atque adeo eam non habeat pro summo suo bono, tamen nullo modo refert, neque referre potest eam in Deum, tanquam in finem ultimum. Qui mortaliter peccat, non constituit ultimum finem in creatura priori modo, nisi cum Atheis in eo errore sit, quod summum hominis bonum sit in voluptate, divitiis, aut in aliqua alia re creata: constituit tamen ultimum finem in creatura posteriori modo, quia illicita illa utilitas aut voluptas quam peccando acquirit, aut acquirere conatur, est quid *irreferibile in Deum*, hoc est, neque actu refertur, neque referri potest in DEI gloriam, ut in finem, quoniam DEO displicet, & est ab ipso prohibita.

5. His positis, quæritur an peccans venialiter, non minus verè & propriè, quam peccans mortaliter, avertat se à Deo *aversione virtuali*? & an finem ultimum constituat in creatura saltem *negativè*? Adversarii asserunt eum qui peccat venialiter, non averti à Deo, ut ab ultimo fine: sed nullam solidam suæ assertionis rationem in medium afferunt; imò dum hoc explicare & confirmare conantur manifestissimè principium petunt, declarando & probando obscura per ea quæ sunt æquè obscura & dubia. Nos contra asserimus

cum

eum qui peccat venialiter verè & propriè se avertere à Deo ; ut ab ultimo fine : idque probamus.

6. Primò ex ipsius Adversariorum verbis, quibus describunt *virtualem illam aversionem à Deo*, quæ fit per peccatum mortale. Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 3. §. 8. dicit eum, qui peccat mortaliter, *avertere se à Deo; eumque graviter offendere; & illi præferre creaturam, quia eam supra Deum diligit* : & hoc probat, quia *contra Dei voluntatem eam diligit*. Becanus parte 2. Summæ tract. 2. cap. 3. quæst. 2. §. 2. de aversione eorum qui peccant mortaliter à Deo sic disserit ; *Ratio (inquit) peccati mortalis propriè consistit in aversione à Deo, vel in contemptu divinæ amicitie, vel in eo quod quis creaturam plus amat quam Deum. Nam hæc tria, si bene explicentur, idem valent. Qui enim peccat mortaliter v.g. qui committit adulterium, plus amat voluptatem quam Deum, quia ut voluptate frui possit, contemnit legem Dei, quæ prohibet adulterium, & hoc modo avertit se à lege & voluntate Dei, ac proinde etiam ab amicitia Dei. At hæc non minus vere dicuntur de peccato veniali quam mortali. Nam qui peccat venialiter, Deo præfert creaturam, eamque plus quam Deum diligit, secundum ratiocinationem Suarezii, idque quia contra Dei voluntatem eam diligit. Item, qui peccat venialiter proferendo mendacium jocosum voluptatis gratia, is juxta ratiocinationem Becani, plus amat voluptatem quam Deum, quia ut levi illa voluptate frui possit, contemnit legem Dei quæ prohibet omne mendacium, & hoc modo avertit se à lege ac voluntate Dei, & proinde etiam ab amicitia Dei, supple, si Deus secundum rigorem justitiæ suæ cum eo agere vellet.*

7. Secundò peccantem se avertere à Deo ad creaturam, revera nihil aliud est, quam diligere creaturam plus quam Deum. Nam qui creaturam plus quam Deum diligit, is, ut monui Sect. 2. coronam & gloriam, quæ DEO tanquam ultimo fini & summo bono debetur, ei subtrahit & vili creaturæ imponit.

De peccato Mortali, & Veniali: I N

nit. Unde Vasquez in 1^{am} 2e disput. 5. cap. 1. probat contra Adrianum, eum qui mortaliter peccat, avertere se à DEO, hoc præcipue argumento, quia creaturam plus quam DEVM diligit. At qui venialiter peccat propter temporalem utilitatem, aut voluptatem, is eam plus quam DEVM diligit. Ergo is qui venialiter peccat, se à DEO, ut ab ultimo fine avertit. Hujus syllogismi propositio per se patet. Assumptio etiam manifesta est, partim ex sect. 2. partim etiam ex his quæ dicta sunt sectione præcedenti à §. 6. ad finem.

1. Tertiò, quicumque convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit, ille avertit se à DEO, quatenus is est ultimus finis. At peccans venialiter convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit. Ergo is avertit se à DEO. Propositio patet : quia tota ratio aversionis à DEO est inordinata conversio ad creaturam. sicut tota ratio recessus à termino à quo est accessus ad terminum ad quem. Probatur Assumptio : quia omnis actio humana habet aliquem finem ultimum, ut docet Thomas 1^a 2e quæst. 1. art. 6. & per consequens illa actio quæ est peccatum veniale, habet aliquem ultimum finem. At non habet pro ultimo fine Deum, quia repugnat cuilibet peccato in Deum referri. Ergo habet pro ultimo fine creaturam.

SECTION

SECTIO VII.

An homo iustificatus peccando venialiter constituat ultimum finem in creatura?

AD medium ultimum argumenti tertii superiori sectione propositi, quod viz. peccans venialiter non referat, nec referre possit, actum suum vitiosum in Deum tanquam in finem, sæpè respondet S. Thomas, viz. 1^a 2e quæst. 88. art. 1. ad 2um & 3um, & 2^a 2e quæst. 24. art. 10. ad 2um & in quæstionibus disputatis quæst. 7. de malo art. 1. ad 4um 9um & 22um. Summa responsionis est, quod objectum immediatum peccati venialis, seu creatura, quæ in peccati venialis commissione diligitur, referatur ab homine iustificato ad Deum *habitualiter*, etsi non *actualiter*, idque quia peccatum veniale non excludit gratiam inhaerentem ac charitatem, per quam homo iustificatus habitualiter, seu per stabilem & permanentem inclinationem, se & omnia sua in Deum refert. Hoc igitur discrimen constituit inter peccatum mortale & veniale, quod peccans mortaliter *neque actu neque habitualiter* referat opus suum in Deum, seu in Dei gloriam, idque quia peccando amittit habitum charitatis, sine quo nihil in Deum referri potest; peccans verò venialiter referat opus suum in Deum *non quidem actu* (quia cum peccat nihil actu in DEUM refert) *sed habitu*, ut jam dictum est.

2. Recentiores Thomistæ variis modis conantur hanc ejus doctrinam explicare & defendere, sed operam ludunt. Quamvis enim sæpè contingat aliquem referre opus suum ad Deum habitu, quando actu illud ad eum non refert; (ut v.g. cum pius aliquis obsequium præstat parentibus nihil actu cogitans de Deo) tamen hoc nunquam accedit, nisi in operibus bonis & laudabilibus quæ ad DEUM referri possunt, neque huic relationi repugnant. At de peccatis, quæ

hæc

liacunque illa sint, i. e. five sint mortalia, five venialia, hoc dici nequit, quia talis naturæ sunt ut in Dei gloriam à peccante referri non possint. Unde sic argumentor : quod nunquam potest in Deum actu referri, illud malè dicitur habitualiter in Deum referri. At peccatum veniale nunquam potest in Deum actu referri, quoniam ei displicet, & est ab ipso prohibitum. Ergo malè dicitur habitualiter in Deum referri. Hoc argumento utuntur Vasquez, in 1^a 2e quæst. 1. art. 3. disput. 5. cap. 2. & Curiel in eundem articulum 5. dub. unico, §. 6. eoque confutant effugia Cajetani, & aliorum quibus hanc doctrinam Thomæ tueri conantur.

3. Rejecta responsione Thomæ aliter ad argumentum ultimo §. præcedentis sectionis propositum responder Vasquez loco jam citato & disput. 143. cap. 4. §. 10. Ubi revera nihil aliud docet, quam peccantem non eo modo aut eo gradu constituere finem ultimum in creatura per peccatum veniale, quo eum constituit per peccatum mortale. Hoc enim discrimen constituit inter peccatum mortale & veniale, quod amor creaturæ in peccato mortali non solum sit irreferribilis in DEVM seu referri nequeat in DEUM tanquam in finem, sed etiam sit contrarius amor charitatis, quo DEUS à nobis ut ultimus finis diligitur propter se, amor verò creaturæ in peccato veniali licet in DEUM ut finem referri nequeat, non tamen sit contrarius DEO, aut amor charitatis, quo DEUM diligimus.

4. Hæc responsio multis nominibus tanto Theologo indigna est. Primo enim parum refert quod peccans venialiter aliter amet creaturam, quam peccans mortaliter : nam hoc non obstante peccans venialiter non minus verè & propriè constituit ultimum finem in creatura quam peccans mortaliter, idque quia non magis potest referre suum opus in DEUM ut finem, quam peccans mortaliter. Ergò tantum refert illud ad creaturam : & per consequens creatura est ultimus finis peccantis venialiter, qua talis est. Secundo, falsò

falsò asserit Vasquez amorem creaturæ illicitum in peccato veniali non contrariari charitati, aut DEO, qui esse debet ultimus finis omnium actionum nostrarum. Charitas enim à nobis exigitur DEI legi obediamus, utq; DEUM supra omnia diligamus, atque adeo ut nullum bonum creatum DEO ejusque voluntati præferamus. At qui peccat venialiter, legem divinam transgreditur, ut patet ex sect. 3. & 4. hujus partis, & vilem creaturam DEO ejusque voluntati præfert, ut probatum est sect. 5. Tertiò, ratio quam Vasquez asserit cur amor illicitus creaturæ in peccato veniali non repugnet DEO aut charitati, cum dicit eum non excludere, aut expellere habitus charitatis & gratiæ, quibus in DEUM habitualiter dirigimur & ordinamur, (hoc est, secundum eorum mentem, non mereri privationem gratiæ & charitatis) hæc inquam ratio valde inepta & ridicula est.

5. Primò enim est nugatoria principii petitio, Nam id sumit & supponit quod præcipue hinc in controversiam vocatur, viz. peccatum veniale tam leve esse, ut non mereatur puniri privatione gratiæ. Secundò manifestè hinc circulus committitur. Probat enim Vasquez peccatum veniale ex se & sua natura tale esse, seu tam leve esse, ut non mereatur privationem charitatis & gratiæ, quia homo per illud non avertitur à DEO, nec constituit suum finem ultimum in creatura, sicut facit per mortale peccatum. Et rursus, probat per peccatum veniale hominem non averti à DEO, nec constituere finem ultimum in creatura, quia hoc peccatum non excludit charitatem (seu non meretur privationem charitatis) qua in DEUM habitualiter dirigimur & ordinamur. Tertiò ex eo, quod charitas, qua habitualiter in DEUM referimur & ordinamur, maneat in piis venialiter peccantibus, hoc tantum sequitur pios, quatenus prædicti sunt habitu charitatis, habitualiter in DEUM referri: non verò sequitur pios, quatenus venialiter peccant, habitualiter in
DEUM.

DEUM referri. Nam sicut ipsum peccatum veniale nullo modo in DEUM tanquam in finem refertur, ita etiam peccans venialiter, qua talis est, nullo modo in DEUM refertur. Qua enim talis est, DEO aliquo modo displicet, & legem DEI transgreditur. Non obstante igitur habituali ratione aut ordinatione hominis pii ad DEUM, aut ad finem ultimum per habitum charitatis, fieri potest ut actu per peccatum veniale avertatur ab eo, & convertatur ad creaturam tanquam ad finem ultimum, loquendo de fine ultimo negativè sic dicto.

6. Alphonsus Curiel in 1^{am} 2^a quæst. 1. art 5. dub. unico §. 6. percipiens, ut videtur, infirmitatem responsionis à Vasquezio allatæ, aliam excogitavit. Nam ad illationem illam, qua in tertio argumento præcedenti sectione proposito usus sumus, dicentes peccatum veniale non habere DEUM pro ultimo fine, & per consequens pro ultimo fine habere creaturam; respondet negando consequentiam. Putat enim dari quid medium inter DEUM & ultimum finem, & creaturam, ut ultimum finem, viz. *beatitudinem in communi*, seu, ut ipsius verhis utar, *bonum satiativum appetitus nostri*. Unde de homine justo seu pio peccante venialiter sic scribit: *Nam (inquit) quamvis operatio seu actio, quæ est peccatum veniale quantum est ex intentione operantis, non habeat pro ultimo fine DEUM, non sequitur quod habeat pro ultimo fine creaturam, quia satis est quod habeat pro ultimo fine bonum satiativum appetitus ipsius iusti.*

7. Ut hoc effugium Alphonsi Curielis confutemus, notandum est primò eum hîc non loqui de fine peccati venialis in genere, seu in quocunque subjecto, sed tantùm de fine peccati venialis ab homine justo commissi. Secundò notandum est duplicem esse finem ultimum, viz. *finem ultimum formalem* & *finem ultimum materiale*. Finis ultimus, *formalis* est communis seu generalis notio beatitudinis.

beatitudinis, vel ut alii loquuntur, est ratio beatitudinis in communi. Finis ultimus materialis est illa res in particulari in qua illa ratio beatitudinis invenitur. V. g. hæc ratio beatitudinis secundum rei veritatem in solo DEO invenitur. At secundum hominum æstimationem multoties etiam in creaturis invenitur. Tertiò notandum est unumquemque hominem propter finem ultimum formalem, id est, beatitudinem in communi appetere ea omnia quæ appetit, & facere omnia quæ facit, sive sint bona & licita, sive mala & illicita. Semper enim id nostris actionibus nobis proponimus, ut melius nos habeamus, & proinde ut ultiores progressus faciamus in adeptione *boni satiantis appetitum nostrum*. At longè alia est ratio finis ultimi *materialis*. Non enim habent omnes in omnibus suis actionibus unum & eundem finem materiale sibi propositum; sed alii in creatore, alii in creatura aliqua eum constituent. Hanc observationem tradit Thomas 1^a 2e quæst. 1. artic. 7, estque ab omnibus recepta.

8. His positis Curielis effugium his rationibus confutamus. Primò finis ultimus peccati venialis ab homine impio seu irrogenito commissi est creatura: ut omnes fatentur. Ergo etiam finis ultimus peccati venialis ab homine pio commissi. Nam eadem est natura utriusque. Nec refert quod in homine pio sit habitus charitatis, qui possit dirigere ejus actiones in alium finem. Nam, ut notat ipse Curiel loco citato, charitas ea sola potest referre in DEUM, quæ in eum sunt referribilia. At peccatis venialibus repugnat in DEUM referri, ut ipse etiam ibidem fatetur. Secundò qui peccat mortaliter pro fine ultimo habet beatitudinem in communi, ut patet ex observatione tertia, & ex doctrina Thomæ loco illic citato: & tamen hoc non obstante dicunt Theologi eum constituere sibi finem ultimum in creatura. Ergo idem dicendum est de peccante venialiter, qua talis est. Ratio consequentiæ est, quia peccans

cans mortaliter dicitur constituere sibi finem ultimum in creatura, non quod creatura, quam in quolibet peccato mortali diligit, sit ei finis ultimus *positivè* : hoc enim est impossibile ; sed quod sit ei finis ultimus *negativè* (scilicet quia nullo modo eam referre potest in DEUM ut in finem ultimum) juxta distinctionem à me propositam sectione præcedenti §.4. At peccans venialiter hoc modo constituit finem ultimum in creatura, ut ipse Curiel non solum docet, sed & efficaciter probat. Dicendum igitur est peccantes venialiter, qua tales sunt, non minus verè & propriè quam peccantes mortaliter pro fine ultimo *formali* habere *beatitudinem in communi* & pro fine ultimo *materiali* habere *creaturam*. Nullum enim alium finem materiale habere possunt peccantes venialiter, ut ex dictis patet.

9. Respondet Curiel, imparem tamen esse rationem peccantium mortaliter & peccantium venialiter ; Idque quia peccantes mortaliter non solum non possunt referre creaturam quam diligunt in Deum, sed etiam, quantum est ex parte affectus sui, aut, ut alii dicunt, interpretativè, præferunt creaturam, quam diligunt, DEO, quod de peccantibus venialiter hic dici non potest. Hæc responsio sectione 5. confutata est. Nam in ea probavimus etiam peccantes venialiter interpretativè præferre creaturam propter quam peccant DEO, quia viz. propter eam DEI voluntatem contemnunt, ejusq; mandatum transgredi non dubitant. Ibidem etiam ulteriora effugia Curielis, quibus hanc responsionem explicare & confirmare conatur confutavimus. Præterea hæc responsio Curielis difficultatem non exhaurit. Cum enim peccans venialiter pro fine *materiali*, seu pro re, in qua felicitatem quandam temporalem quærit, habeat creaturam, cumque creatura illa illicitè ab eo appetita nullo modo ad ulteriorem finem materiale, id est, ad DEUM referatur, ut concedit Curiel, necessariò sequitur illam creaturam esse ultimum ejus finem *materialia-*

terialem. Unde patet verum esse id, quod supra diximus, omnes peccantes, sive mortaliter, sive venialiter peccent, pro fine ultimo *formali* habere beatitudinem in communi, & pro fine ultimo *materiali* habere creaturam.

10. Alia etiam effugia excogitarunt Suarez & Martinez: Nam Suarez lib. 11. de divina gratia, c. 3. §. 2. & 17. putat hominem justum peccantem venialiter, etsi pro fine materiali, neque habeat DEUM, neque aliquid ad DEUM referribile, non posse tamen dici constituere finem ultimum in creatura: idque quia aut non perfecte deliberat prout necessarium est ad constituendum sibi finem ultimum, vel materia peccati (seu id in quo peccatur) est adeo levis, ut moraliter non figat cor suum & amorem in illa, divino amori illam formaliter aut virtualiter præferendo. *Nemo enim (inquit) censetur moraliter loquendo rem levem & parvi momenti ita diligere.* Hic Suarez duas rationes affert, cur peccans venialiter dici nequeat constituere finem ultimum in creatura. Una est, quia non plenè & perfecte deliberat: secunda est, quia creaturam, quam pro fine habet, non amat ita vehementer, ut possit dici cor suum & amorem in eo figere, aut eam DEO vel virtualiter præferre. Sed prior ratio locum non habet in omnibus peccatis venialibus, sed in iis solummodo, quæ dicuntur venialia *ex subreptione*, seu *ex inconsideratione*: & proinde hac ratione non obstante, de reliquis peccatis venialibus verum erit id, quod hic asserimus, viz. hominem ea committendo finem ultimum in creatura constituere. Posterior verò ratio planè inepta est, quia ex ea sequitur etiam illos qui peccant mortaliter, quæ tales sunt, non semper constituere finem ultimum in creatura. Nam sæpe homines mortaliter peccant in ea re quam non multùm diligunt, imò à qua maximè abhorrent, ut v. g. cùm is qui homicidium maximè detestatur, ex subita ira, aut ex vincibili ignorantia homicidium committit. Denique, quicunque ex plena deliberatione in re levissima pec-

cat,

cat, is creaturam DEO virtualiter & interpretativè præfert, ut patet ex iis quæ supra dicta sunt, sect. 5.

11. Gregorius Martinez in 1^m 2e quæst. 1. art. 5. dub. 1. respons. ad object. 9. tribus responsionibus argumento nostro occurrit. Primò dicit actum peccati venialis ab homine justo commissi in Deum ut finem referri *habitualiter*, etsi *non actualiter*. Sed hæc responsio initio hujus sectionis confutata est. Secundò dicit actum peccati venialis referri in DEUM secundum communem rationem *boni* aut *delectabilis*, licet non secundum particularem rationem *summi delectabilis*, aut *summi boni*; At quid est in DEUM secundum rationem communem *delectabilis* referri? Ad hanc quæstionem ipse respondet, scribens in articulum 6. prædictæ quæstionis dub. 3. sub finem: *Peccator (inquit) & dæmon etiam in suis peccatis, Deum quæriunt, considerando Deum secundum communem rationem boni. Plenitudo enim bonitatis in nullo alio quam in Deo reperitur: quærendo ergo bonum in communi dicuntur implicite quæreere Deum.* Et initio ejusdem dubii citat Thomam dicentem, *in omni bono appetit summum bonum, eo quod sit quædam participatio summi boni, quod est DEVS.* At hoc sensu non solum peccatum veniale, sed etiam mortale in DEUM refertur, ut ibidem expressè docet Martinez, & per se patet: nam peccans mortaliter pro fine habet bonum in communi, ut supra monui. Nemo autem ob hoc negat peccantem mortaliter constituere finem ultimum in creatura. Ergo neque ob hoc negandum est peccantem venialiter constituere finem ultimum in creatura. Tertiò, dicit hominem justum, seu fidelem, peccantem venialiter tendere in DEUM, & in creaturam, propter quam peccat, ut in duos ultimos fines adæquatos, & non subordinatos, sed in DEUM efficaciter & absolutè, in creaturam verò ineffaciter, imperfectè, & secundum quid: idque quia per habitum charitatis in eo permanentem præcipue respicit Deum, ut suum ultimum finem. At primò si peccans venialiter

liter aliquo modo respicit creaturam ut finem, tunc aliquo modo constituit finem ultimum in creatura, & sic habemus propositum. Secundò quamvis ipsa persona quæ peccat venialiter, habitualiter tendat in DEUM, ut in finem, propter habitum charitatis in ea manentem, tamen ipse actus peccati venialis ab ea commissi nullo modo in Deum tendit, ut in finem, quia nullo modo ad Deum referri potest. Ergo peccans venialiter, qua talis est, nullo modo in Deum refertur, ut in finem, sed pro fine ultimo habet creaturam. Tertiò per accidens, & ex mera Dei gratia est, quod habitus charitatis non auferatur ab homine peccante venialiter. Nam omne peccatum, secundum iustitiæ rigorem, meretur ablationem charitatis, ut supra probavimus. Quartò, si Deus in homine peccante mortaliter, conservaret habitum charitatis (quod est possibile etiam ex Adversariorum sententia, ut monuimus supra, parte 2. sect. 7.) tunc peccans mortaliter tenderet in Deum habitualiter, & tamen hoc non obstante, simpliciter & absolutè diceretur constituere finem ultimum in creatura. Ergo idem dici potest de peccante venialiter, etiam si in eo maneat habitus charitatis.

APPENDIX

DE

Possibilitate implendi legem Dei
consideratam secundum *ἐμὴν*-
κείνην Evangelicam.

IN QUA

Dux utilissimæ quæstiones tractantur & explicantur. Prior est, An Deus sub fœdere gratiæ eam mandatorum suorum observationem, quæ nobis simpliciter impossibilis est, strictè & præcisè, ut necessariam ad salutem exigat? Posterior est, An ex nostra doctrina de culpabili bonorum operum imperfectione sequatur justificados nullam partem legis implere, seu nullum bonum opus facere?

SECTIO PRIMA.

An ea legis observatio, quam Deus nunc sub fœdere gratiæ, ut præcisè necessariam ad salutem, exigit, sit nobis possibilis?

Asertio prima: *Ea legis obedientia, quam fœdus operum seu lex secundum rigorem suum considerata, à nobis exigit, ut præcisè necessariam ad salutem, neque per naturæ vires (ut olim sentiebant Pelagiani) neque per ordinaria gratiæ auxilia (ut hodie docent Pontificii) nobis est possibilis. Pater hoc, ut ex multis aliis argumen-*

E

tis.

122 De possibilitate implendi legem.

tis, ita etiam ex impossibilitate vitandi peccata venialia, quam Adversarii communiter agnoscunt. Etenim vere esse contra D E I legem, contra finem legis, id est, Charitatem, et contra præcepta quorum observatio ex rigore iustitiæ ad vitæ æternæ consecutionem necessaria est, secunda et tertia parte huius disputationis fusè contra omnia Adversariorum effugia demonstravimus.

2. Assertio secunda : Ea legis obedientia quæ Evangelium, seu fœdus gratiæ, A nobis ut præcisè necessariam ad salutem exigit, per ordinaria gratiæ auxilia nobis est possibilis, imò omnia D E I mandata, sive legalia, sive Evangelica, sigillatim ex ea parte impli possunt, ex qua à Deo nunc proponuntur ut strictè præcisè obligativa sub periculo & pœna damnationis æternæ. Hanc assertionem expresse tuentur multi, iique magni nominis Doctores Evangelici, viz. Morton in appellat. Protest. l. 5. c. 12. sect. 4. ubi Evangelicam mandatorum divinatorum observationem, hoc est obedientiam illam imperfectam, quæ in C H R I S T O gratiosè à D E O acceptatur, esse possibilem, & doctrinam eorum, qui hoc negant, ex communi Patrum & Evangelicorum sententia esse hæreticam opinionem affirmat, Davenantius de iustitia actuali cap. 51. ubi dicit D E U M omnia dare (id est videri resfaciendi omnia subministrare) quæ secundum fœdus Evangelicum necessario pertinent ad obtinendam salutem; & tamen non dare in hac vita possibilitatem implendæ legis, intellige, secundum rigorem ipsius & insignis ille orthodoxæ fidei propugnator Franciscus Whitæus in Replic. ad Fischeri Iesuitæ Respons. p. 524. ubi adversario objicienti D E U M non exigere à nobis impossibilia, sic respondet : Si Iesuita loquatur de actionibus & officiis simpliciter ad salutem necessariis, D E U S, (ut in C H R I S T O & per Evangelicæ misericordiæ speculum nos respiciens) non exigit à filiis suis impossibilia. & pag. 533. Non credimus (iniquè D E U M in Evangelico fœdere severè à nobis quodquam exigere, ut necessarium ad salutem, quod

gratiæ

gratiae adiutorium præstare non possumus.

3. Ab his revera non dissentiunt reliqui Scriptores nostri, quamvis pauci ex iis aperte hoc asserant. Docent enim nos per CHRISTUM liberatos esse à lege morali, quatenus est lex dam-
nans, seu à damnatione et maledictione legis. Quæ liberatio duo insignia beneficia, seu duas speciales, et ratione saltem distinctas liberationes, ex Theologorum sententia, complectitur. Viz. 1° Liberationem à damnatione, cui obnoxii fuimus ob peccata præterita: 2° Liberationem à damnatione, cui obnoxii esse possumus, imò necessariò seclusa gratia Evangelica, futurissimus, ob obedientiæ in posterum præstandæ imperfectionem. Unde magnus ille Calvinus lib. 2. Institut. cap. 7. §. 15. Solvi ergo nos à vinculis oportere docet Apostolus, nisi velimus sub illis miserè perire. Sed quibus vinculis? illius austeræ & infestæ exactionis, quæ ex summo jure nihil remittit, nec transgressionem ullam impunitam finit. Nam ut ibidem verbis præcedentibus monet hic Author, non solum docet lex, sed imperiose exigit quod mandat. Si non exhibeatur, imò si qua in parte ab officio cesserit, maledictionis fulmen stringat. Similiter Polanus Syntag. Theolog. lib. 6. cap. 10. in disputat. contra Antinomos respons. ad object. 8. dicit. Christianos à subjectione legis redemptos esse, non simpliciter, quasi nullam amplius obedientiam legi debeant, sed secundum quid, nempe quatenus non amplius tenentur perfectissimè implere legem DEI, quam CHRISTUS pro ipsis implevit. Et cap. 38. ejusdem libri. Libertas (inquit) à jugo legis moralis duplex est: tum à necessitate implendi legem perfectissimè in hac vita, ac proinde etiam à rigidissima, & severissima illa exactione perfectissimæ obedientiæ in hac vita præstandæ ad obtinendam vitam æternam, tum à maledictione, &c. Piscator etiam in Aphorismis doctrinæ Christianæ loco 8. qui est de lege DEI, Aphor. 15. Fideles à legis tum maledictione, tum rigore seu rigida exactione, per CHRISTUM esse liberatos affirmat: & in exegefi istius Aphorif. asserit

124 De possibilitate implendi legem.

Johannem cum dicit, *mandata DEI non gravia*, loqui de liberatione fidelium à rigore legis. Vide etiam Zanchium tom. 4. cap 28. de legis abrogatione, Bucanum loco 33. quæst. 8. Rivetum in Synopsi purioris Theologiæ disp. 35. th. 13. Amos filii Bellarminum enervatum tom. 4. lib. 6. cap. 5. in finem.

4. Ex his patet doctrinam à me propositam confirmari. 2. de obedientia legis, esse communiter in Ecclesiis nostris receptam. Docent enim nos liberi esse per Christum à necessitate implendi legem perfecte, sub pœna damnationis: nec tamen tant nos simpliciter liberatos esse à necessitate obediendi legi divinæ, etiam sub pœna damnationis. Nam agnoscunt bona opera ad salutem esse nonnò necessaria, nullumque æternum damnationem vitare posse, nisi *señetur sanctimonium*, qua *DEVM nemo videbit*, Hebr. 12. 14. Ergo tenent nos strictè & præcisè sub periculo æternæ damnationis ad eam solam obedientiæ mensuram, quæ nobis per gratiam ordinariam est possibilis, ligari.

5. Idem etiam patet ex multis aliis nostræ doctrinæ capitibus. Docent enim nostri Theologi eam perfectionem, quam *DEUS* in Scripturis, Gen. 17. 1. Matth. 5. 48. Coloss. 3. 12. Tim. 3. 17. ut necessariam ad salutem ab omnibus requirit, esse perfectionem non graduum, sed tantum: & hanc non solum esse possibilem, sed etiam fideles eam actu assequi fatentur. Unde clarissimus Paræus in Bellarmini lib. 4. de Just. c. 2. respons. ad secundum genus testimoniorum, locis (inquit) allegatis, quæ perfectionem aliquam tribuunt, vel ab omnibus requirunt; perfectio impletur, non graduum, sive is obedientiæ gradus, quæ legis à rege requirit, sed perfectio partium, hoc est verum studium obediendi *DEO*, & repugnantiis cupiditatibus, atque initium obedientiæ secundum *DEI* mandata. Similiter docent nostra Theologi opera quamvis sint imperfectè bona Deo placere in Christo: & proinde eam obedientiam

legi præstamus gratiosè à Deo acceptari, quasi esset absolutè perfectà. Vide Ursini explicationes Catecheticas parte 3. loco de bonis operibus, quæst. 4. & Paræum lib. 4. Bellarmini de Justif. cap. 15. respons. ad testimonium 7. ubi sic scribit: *Placere tamen Deo dicuntur fidelium opera in throno misericordiae, propter Christum ea acceptanti, non quod in se sint absolutè bona, sed accepta habet quasi talia; quia sunt filiorum obsequia.* Cum igitur obedientia, ea, quam DEUS gratiosè acceptat, sit necessaria, & secundum fœdus gratiæ sufficiens ad salutem, cumque obedientia ea, quæ nobis per Spiritus S. auxilium est possibilis, ex nostrorum Theologorum sententia, à Deo gratiosè acceptetur, manifestè sequitur eam obedientiæ mensuram, quæ nobis per Spiritus S. auxilium est possibilis, ex nostrorum Theologorum sententia esse sub gratioso hoc fœdere sufficientem ad salutem.

6. Sed quid ego in citandis hominum testimoniis diutius moror? res ipsa de qua loquor ex Scripturis plana & perspicua est. Primò enim Christus Matth. 11. 30. *jugum suum esse facile, & onus suum esse leve* dicit: quod non de lege secundum rigorem suum considerata, ut somniant Pontificii, sed de Evangelio, seu fœdere gratiæ, intelligendum est, ut nostri Theologi passim docent. At jugum Evangelii non esset facile si nullam spem salutis proponeret nisi sub conditione impossibili, hoc est, sub exactissimæ mandatorum obedientiæ conditione. Item Joannes 1. Epist. c. 5. v. 3. dicit *mandata DEI non esse gravia.* At gravia essent si strictè & præcisè perfectam obedientiam exigerent à nobis quicquam præstare non possumus. Unde Beza in locum ex Matth. 11. citatum notat jugum Christi esse facile, quia facile ferri potest. Nam (inquit) *mandata ejus gravia non sunt.* 1. Joan. 5. 3.

7. Secundò Scriptura salutem æternam ambulanti-
bus secundum Spiritum promittit, Rom. 8. 1. 4.
& 13. At illi qui imperfectam & Evangelicam

hanc obedientiam præstant, secundum spiritum ambulat, ut ex locis citatis patet. Ergo iis salus æterna promissa est, & per consequens ad salutem consequendam exacta obedientia non est iis necessaria.

8. Denique hoc evidentissima ratione demonstrari potest. Vel enim dicendum est nullam legem obedientiam nunc esse ad salutem necessariam, vel dicendum est perfectam legis obedientiam esse nunc necessariam ad salutem, vel denique dicendum est eam obedientiæ mensuram, quæ per gratiam ordinariam est possibilis, esse necessariam & secundum gratiosum DEI fœdus sufficientem ad salutem. Ex his tribus primum dici non potest, quia sic nulla esset necessitas bonorum operum: nec secundum, quia sic nulla esset spes salutis iis qui legem perfectè non implent. Ergo dicendum est tertium, viz. eam obedientiæ mensuram, quæ per gratiam est possibilis, esse nunc necessariam & sufficientem ad salutem.

9. Dicit aliquis secundum membrum illud disjuncti esse verum, nec ex eo sequi illud inconmodum, quod in ejus confutationem adfertur, id quæ quia obedientiæ ab electo aliquo præstitæ imperfectio suppletur per exactissimam Christi obedientiam ipsi imputatam, & sic illi ad damnationem non imputatur. Respondeo: si id quod deest obedientiæ ab eo præstitæ suppletur per Christi obedientiam ei imputatam, habemus quod volumus, viz. id quod obedientiæ ejus deest non exigi ab eo ut necessarium ad salutem, seu ut necessarium ab eo in propria sua persona præstandum. Ut igitur omnia hujusmodi effugia contra-sentientibus præcludamus, sic argumentum nostrum proponimus: Præter sanctitatem seu justitiam Christi nobis imputatam requiritur alia à nobis ipsis verè & realiter in propriis nostris personis præstanda, ut necessaria ad salutem, requiritur inquam, non sub meriti aut satisfactionis, sed sub gratitudinis & novæ obedientiæ ratione, Luc. 11. v. 28. Joh. 13. 17. Heb. 12. 14. At hæc obedientia; quæ

à nobis ipsis sic præstanda est, ut necessaria ad salutem, non est perfecta illa obedientia quæ legi exactè satisfacit : sic enim nullus æternam vitam consequeretur. Ergo hæc obedientia quæ à nobis ipsis præstanda est ut necessaria ad salutem, est obedientia illa imperfecta, quam Deus gratiosè acceptat, quæque nobis per gratiam est possibilis.

10. Dices primò, posse aliquem salutem consequi, quamvis non præstet obedientiam illam, quæ nunc requiritur ut necessaria ad salutem : idque quia quamvis gravia & horrenda peccata committat, potest tamen pœnitentiam agere, & sic salutem consequi. Respondeo primo : contradictionem implicat dicere aliquem servari posse absque illa obedientia quæ ad salutem necessaria est. Secundò justificatus in gravia peccata prolapsus salvari non potest, quamdiu in eo statu manet. Nam cum peccatum mortale committimus, tunc non *secundum Spiritum ambulamus*, sed aberramus à via illa quæ ad salutem ducit, & ingredimur *spatiosam viam quæ in exitium adducit* : & per consequens, si progrediamur in ea ad vitæ finem, necessariò peribimus. Absit autem ut hoc de hominè justificato peccante venialiter dicamus. Cùm enim nostra fides, pœnitentia, & bona opera iis nãvis, quæ verè peccata, sed in electis per DEI gratiam venialia sunt, commaculentur, cumque credendo, pœnitentiam agendo, & bona opera faciendo, secundum spiritum ambulemus, & in arcta illa via, quæ ad salutem ducit progrediamur, non solùm possumus in eo statu manere, & salutem consequi : sed etiam necesse est ut in eo statu, hoc est, in statu justitiæ imperfectæ, & peccatorum venialium (quæ vitare conamur sed non possumus) commixtione maculatæ perseveremus, modo salutem consequi velimus. Non quod hæc justitiæ imperfectio ad salutem utilis, aut necessaria sit; nam è contrariò planè inutilis, imò damnosa & secundum rigorem justitiæ mortifera est; sed quia durante hac vita ab ea plenè liberari non possumus, seu quod eodem redit,

quia hæc imperfectio est inseparabilis conditio
justitiæ illius in qua perseverare tenemur. Nam hic
ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus: post-
quam autem advenerit quod perfectum est, tunc quod
ex parte est, abolebitur. 1. Cor. 13. 9. & 10.

11. Dices secundo: nullus Sanctorum assequi
potest eam obedientiæ perfectionem ad quam as-
sequendam sufficientes gratiæ vires à Deo concel-
sas habet. Omnes enim pii fatentur, se potuisse
plura bona opera facere, quam actu fecerunt, &
plura peccata vitare, quam actu vitarunt. Ergo
etiam sub fœdere gratiæ obligamur ad plus præ-
standum quam præstare possumus. Respondeo
primò: contradictionem implicat dicere aliquem
absolutè id præstare non posse, ad quod præstan-
dum sufficientes gratiæ vires habet. Secundò non
solum illi defectus obedientiæ nostræ qui *physici*
inevitabiles sunt, hoc est, quos neque naturæ, ne-
que gratiæ viribus vitare possumus, sed etiam illi
qui *moraliter* inevitabiles sunt, hoc est, qui non nisi
summa cum molestia & difficultate vitari possunt,
si in re leviori accidunt, sique in nobis sit verum &
sincerum studium eos vitandi, ex Dei gratia & mi-
sericordia nobis sunt veniales: & proinde non ob-
ligamur strictè & præcisè ad eos vitandos sub pe-
riculo æternæ damnationis.

12. At (inquies) si verum & sincerum studium
eos defectus vitandi adhibuissimus, eos actu vi-
tassemus. Respondeo: id non sequitur. Nam in
piis studium aut conatus bene agendi sibi adjun-
ctam habet debilitatem quandam mentis & volun-
tatis ad constanter operandum, ex qua sæpe accidit
ut opus aliquod, v. g. oratio, magna cum attentione
& fervore inchoetur, & paulo post ex negligentia,
culpabili quidem, sed per DEI gratiam veniali,
vana cogitatio irrepit, iterumq; statim rejiciatur,
& sic opus illud debito modo continetur.

SECTIO II.

An bona renatorum opera, ex Evangelicorum sententia, sint peccata mortalia? & an simpliciter ac absolute sint peccata?

VT posteriori quaestioni supra propositae plenè respondeam, doctrinam nostrorum Theologorum de navis, qui bonis nostris operibus adhærescunt, tribus assertionibus breviter, sed perspicuè proponam.

2. Assertio prima: *Quamvis bona renatorum opera, simpliciter & absolute ex nostrorum Theologorum sententia, peccata essent, non tamen inde id sequeretur, quid Adversarii ex nostra doctrina colligunt, viz. omnia renatorum bona opera esse peccata mortalia.* Ratio est: quia quamvis nostri Theologi doceant omnia peccata esse ex se, & sua natura, mortalia, non tamen docent omnia peccata secundum administrationem providentiæ divinæ in iis puniendis sub fœdere gratiæ esse mortalia; sed contrà leviores renatorum offensas esse peccata per Dei gratiam & misericordiam venialia affirmant: & inter leviores renatorum offensas navos, qui bonis renatorum operibus adhærescunt, expresse connumerant, ut patet ex parte 1. hujus Disputationis, sect. 2. §. 11.

3. Assertio secunda: *Bona renatorum opera, ex nostrorum Theologorum sententia, non sunt simpliciter & absolute loquendo peccata, sed tantum secundum quid & quodam respectu.* Ratio est: quia habent omnia, quamvis non perfectè & in summo gradu, quæ ad moralem actionis bonitatem essentialiter requiruntur. Sunt enim bona 1° quoad objectum, quia versantur circa rem licitam & lege divina præscriptam. 2° quoad principium, quia fiunt ex fide, & vero DEI amore. 3° quoad finem, quia ad DEI gloriam referuntur. Et 4° quoad circumstantias, quia debitæ circumstantiæ in iis faciendis observantur.

Dicuntur tamen mala & peccati labe aspersa secundum quid & quodam respectu, quia quaedam ex his requisitis non iis insunt eo perfectionis gradu, quo secundum rigorem legis inesse debent. v. g. quamvis fiant ex fide & charitate, non tamen fiunt ex fide simpliciter & absolute firma, nec ex charitate eum fervorem habente, quem lex requirit.

4. Nam charitas nostra non tantum imperfecta est comparate, seu respectu charitatis quam in patria habituri sumus, ut somniat Bellarminus lib. 4. de just. cap. 17. sed etiam absolute, in se, & culpabiliter imperfecta est, ut patet tum ex rigore illius precepti *diliges DOMINUM DEUM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua*, tum ex manifestissimo Augustini testimonio, qui epist. 29. ad Hieronymum sic scribit. *Plenissima charitas quae non possit augeri, quamdiu hic homo vivit, est in nemine. Quamdiu autem augeri potest, profecto illud quod minus est, quam debet, ex vitio est: ex quo vitio non est justus in terra, qui faciat bonum & non peccet: ex quo vitio non justificabitur in conspectu DEI omnis vivens: propter quod vitium quantumlibet profecerimus, necessarium est nobis dicere, dimitte nobis debita nostra.*

5. At dicet aliquis: Si nostris bonis operibus deest aliquid, quod ad eorum perfectionem lex requirit, sunt simpliciter mala, & nullo modo bona. Nam actio bona esse non potest nisi in se habeat omnia quae ad bonitatem moralem actionis requiruntur, juxta illud Dionysii dictum, quod in Scholis celebre est. *Bonum est ex integra causa; malum ex quovis defectu.* Respondeo: non potest actio esse moraliter bona, & a Deo acceptabilis sub ratione verae & filialis obedientiae, nisi omnia requisita habeat in specie seu in aliquo gradu, potest tamen esse isto modo bona, quamvis non habeat omnia in summo perfectionis gradu, quem lex divina requirit. Et hoc sensu verum est illud, *Bonum est ex integra causa.* Illud autem quod sequitur *malum est ex quovis defectu*, non de defectu graduale, sed de defectu

Actu specifico intelligendum est. Est autem defectus specificus, seu essentialis, quando aliquid ex requisitis ad bonitatem moralem actionis, nullo modo, seu in nullo gradu actioni inest, ut v. g. cum non procedit ex debito principio, aut non refertur in debitum finem. Defectus gradualis est, cum omnia requisita insunt actioni secundum speciem, etsi non secundum eam perfectionem individualement, quam lex secundum rigorem suum considerata requirit: ut v. g. cum actio procedit ex debito principio, sed minus perfectio, aut cum refertur ad debitum finem, sed non cum tanta intentionis puritate & perfectione, quantum lex ex rigore iustitiae requirit. Actus priori modo defectuosus ita est malus, ut simpliciter bonus esse non possit. At si posteriori tantummodo defectuosus sit, verè & proprie, licet imperfectè bonus est, ut ex confirmatione assertionis tertiae magis patebit.

6. Tertia assertio: potest actus liquidè verè bonus & D E O secundum fœdus gratiae nobiscum agentis gratus esse, quamvis imperfectè bonus & asperione aliqua peccati commaculatus sit. Hanc assertionem oppono durissimæ & rigidissimæ quorundam Pontificiorum assertioni, qua nullum actum peccati labè aspersum, seu culpabili defectu laborantem, posse bonum actum appellari, aut D E O gratum esse affirmant. Vide Vasquezium in 1^a 2^a disput. 70. Vegam in Concil. Trident. lib. 11. cap. 27. Becanum in Summa parte 2. tract. 1. cap. 5. quæst. 3. Bellarminum lib. 4. de iustif. cap. 17. & Suarezium lib. 12. de divina gratia, cap. 4. §. 6. & sequentibus. Hi enim assertionem illam mordicus tumentur, sed contrà manifestissimam veritatem, ut ex sectione sequenti patebit.

SECTIO III.

An bonitas & malitia moralis in uno & eodem actu sint compossibiles.

Sententia nostra de conjunctione aut compossibilitate bonitatis & malitiæ moralis in eodem actu immerito ab Adversariis, ut nova & absurda damnatur.

2. Primò enim Augustinus loco citato sectione præcedenti apertè asserit charitatem nostram, quæ verè & propriè virtus est, defectu culpabili laborare, & Gregorius moralium lib. 35. cap. ultimo, dicit *mala nostra*, id est, peccata esse *pura mala*, & *bona nostra opera* nequaquam posse esse *pura bona*.

3. Secundò, quidam Theologi Pontifici non solùm putarunt defectum gradualem, de quo solo nos hic ab Adversariis dissentimus, sed etiam defectum, specificum bonæ intentionis, aut debitarium circumstantiarum, cum bonitate morali actionis consistere posse. Nam Jacobus Almainus tract. 1. moralium, cap. 12. & cum eo recentiores quidam Pontificii unum & idem opus exterius propter duos fines, unum bonum, alterum malum, ad quos refertur, posse esse simul bonum & malum docuerunt. Willielmus de Bello-monte (ut refert Almainus loco citato) existimavit non solùm idem opus exterius, sed etiam eundem actum interiorem voluntatis, posse esse ex diverso fine simul bonum & malum; hoc est, ex uno fine ad quem refertur bonum, & ex alio malum. Cajetanus tom. 2. opusc. respons. 13. eundem actum voluntatis posse simul esse bonum ex objecto, & malum ex fine, vel aliqua alia circumstantia, & proinde in eodem actu posse simul conjungi bonitatem & malitiam moralem affirmavit.

4. Tertiò, Vasques, Suarez, & Becanus licet

Almaini

Almaini, Cajetani & aliorum sententiam de compossibilitate bonitatis & malitiæ moralis in eodem actu damnent, apertè tamen fatentur hominem aliquem eodem momento quo uno actu opus bonum facit, posse alio actu peccare venialiter, & proinde bonitatem & malitiam moralem esse compossibiles in eodem subjecto, & in eodem temporis momento, quamvis non in eodem actu. Valquez loco supra citato, id est, disputat. 70. in 1am 2æ cap. 3. dicit opus misericordiæ, quod quis ex vero virtutis fine exercet, retinere suam bonitatem moralem, quamvis occasione illius operis subrepat quidam inanis gloriæ, aut superbiæ affectus. Item posse esse in eodem homine actum charitatis & cuiuscunque alterius virtutis ex vero fine virtutis cum actu inanis gloriæ, aut alterius peccati venialis. Becanus parte 2. Summæ tractat. 1. cap. 5. quæst. 3. §. 2 & 17. scribit voluntatem moriendi pro Christo non ideo esse nullius meriti aut dignitatis, quod ad illam levis intentio vanæ gloriæ accedat. Suarez lib. 12. de divina gratia, cap. 4. §. 12. affirmat eum qui simul cum actu fidei interna habet voluntatem confitendi illam propter honorem humanum, licet in hoc peccet venialiter, non tamen amittere meritum internæ fidei.

5. Ex hac Adversariorum doctrina validum & efficax argumentum pro nostra sententia colligi potest. Si enim is qui bonum opus facit, potest dici justus Deoque gratus & acceptus, quamvis eodem momento, quo illud facit, peccatum committat, cur non etiam potest homo opus bonum faciens, esse Deo gratus, quamvis non solum eodem momento, sed etiam eodem actu peccet? Num non minus turpis & peccati reus est, qui uno actu benè, & alio malè agit, quàm is qui uno & eodem actu benè agit, & peccat. Et confirmatur, quia non est absurdum, ex Adversariorum sententia, neque contradictionem implicat, unum & eundem hominem simul & eodem tempore, bene agere & peccare, esse bonum & malum, esse præmio & pœna dignum. Ergo, neque contradictionem implicat dicere eundem actum ho-

minis

minis iusti esse bonum & malum moraliter, praefertim cum ex nostra sententia sit simpliciter ac absolute bonus, & tantum secundum quid malus.

6. Respondebunt Adversarii : non esse parem rationem, idque quia actus bonus ex superveniente actu malo, *non inficitur, nec minimum gradum malitiae contrahit*, ut loquitur Vasquez loco citato : & proinde potest quis ab eo denominari & haberi bonus, quamvis ab alio actu coexistente denominetur malus. At actus ille, cui intrinsecè inhaeret aliqua malitia moralis, ab ea ita inficitur & vitiatur, ut nullo modo bonus sit, & proinde agens simpliciter malus, & nullo modo bonus ab eo denominandus est.

7. Hæc responsio non satisfacit. Primò enim prava intentio agentis, sive ea præcedat actum bonum, sive eum comitetur, est vitium actionis. Nam agens qui ex unica intentione eaque bona, viz. ex intentione gloriæ divinæ actum bene inchoavit, accedente intentione vanæ gloriæ, eum malè continuat. Nam tunc propter duos fines, unum bonum, alium malum agit, hoc est, agit & ex intentione gloriæ divinæ, & ex intentione gloriæ suæ. At agere ex mala intentione, est manifestum vitium actionis. Ergo impudenter negant Adversarii bonum actum vitiari ex supervenienti intentione aut affectu inanîs gloriæ. Secundò, id quod agentem vitiat, ejus actionem etiam vitiat. Deoque minus gratam efficit : At actus ille superveniens vitiat & inficit agentem, ut omnes fatentur. Ergo, &c. Ratio propositionis est, quia actus moralis valorem & dignitatem accipit à conditione operantis, ut expressè docent Bellarminus, lib. 5. de Justif. cap. 12. §. *Præterea*, & §. *Secunda ratio*. Suarez lib. 12. de divina gratia cap. 14. §. 14. Vasquez. in 1^{am} 2e tom. 2. disput. 216. cap. 2. & Valent. tom. 2. disput. 8. quæst. 6. punct. 3. col. 1170. & 1171. Ergo imminuta dignitate operantis, minuitur etiam dignitas actus, hoc est, si agens peccando venialiter mereatur esse D.E.O. minus gratus, actus bonus quem ille elicit dum peccat erit etiam ex se minus D.E.O. gratus, &

per

per consequens maculam aut labem contrahit ex coexistente actu peccati. Tertiò ad bonitatem moralem actuum religionis, ut v. g. actuum orationis, gratiarum actionis, aut susceptionis alicujus sacramenti, requiritur ut mens nostra non evagetur aut distrahatur per mundanas cogitationes. Ergo iis supervenientibus actus religionis ex bona intentione, & cum debitis circumstantiis inchoatus vitiatur, & culpabilem defectum contrahit. Quartò, actus peccati mortalis coexistens cum actu moraliter bono, quamvis sit actus realiter ab eo diversus, non solum eum viciat, sed etiam totam moralem dignitatem tollit, ut docent Adversarii communiter. Vide Suarezium lib. nuper citato cap. 4. §. 12. Ergo peccatum veniale actui bono superveniens eum aliquo modo viciat, ejusque dignitatem aliquo modo tollit. Respondent Adversarii illud fieri per accidens: quia peccatum mortale destruit gratiam inhærentem, sine qua nec ipse agens, nec ejus actus, DEO gratus esse potest. Sed hoc effugium facile confutatur, quia quamvis DEUS in homine peccante mortaliter habitum gratiæ conservaret (quod est possibile, ut supra monui parte 1. sect. 7.), tamen actus ille bonus, cui adjunctus est actus mortaliter malus, nullo modo DEO gratus esset: & per consequens actus malus per se, & ex sua natura, derogat valori, & dignitati actus boni, cum quo coexistit. Quintò, Gregorius magnus, loco supra citato loquens de pravis intentionibus & affectionibus, quæ optimis nostris actionibus se interferunt, & admiscunt, duo dicit. Primò nostra bona opera ob earum admisionem, non esse *pura bona*, hoc est, esse impura, vitiata, & labe peccati aspersa. Unde Bellarminus lib. 4. de Justif. capit. 21. dicti illius Gregoriani hanc rationem reddit, quia (inquit) *fieri non potest ut non aliquando subrepat aliquid, quo bona aliqua opera vitientur.* Nota illud vitientur. Nam Bellarminus, contra Suarezii & aliorum sententiam, fatetur bona opera

opera per adjunctos actus malos vitiari, imò contra suam ipsius sententiam, quam illic tuetur, concedit opera aliqua posse esse bona, quamvis sint vitiata & peccati labe aspersa. Secundò ex eo quod nostra opera impura & vitiata sint, colligit Gregorius non remanere salutis locum, si districtè à Deo judicemur Verba ejus notatu digna sunt, *Fatendam (inquit) est igitur quod rectam quidem intentionem nostram, quæ soli DEO placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, quæ de donis Dei placere hominibus quærit, insidiando comitatur.* Si autem de his divinitus districtè discutimur, quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sum: & bona, quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possum?

8. Quartò, multi ex Adversariis nostris, bonis renatorum operibus culpabilem imperfectionem & injustitiam quandam attribuunt. Estius in 2. Sentent. distinct. 41. §. 4. sub finem, quorundam Pontificiorum sententiam (quam ipse non damnat, sed aliis doctioribus expendendam relinquit) de conjunctione bonitatis & malitiæ moralis in eodem actu sic exprimit: *aliud (inquit) est hominem in aliquo opere peccare, aliud vero ipsum opus peccatum esse.* Nam & justī in iis operibus, quæ indubitato bona sunt, sæpenumero peccant, dum iis se aliquousque vel concupiscentia, vel negligentia, vel alicujus levioris circumstantiæ ad integritatem boni operis requisitæ defectus admiscet; uti contingit in oratione prolixiore ad Deum, in concione ad populum, in studio sacrarum literarum; aliisque ejusmodi. Quo respexisse videtur Gregorius quæ quando in fine *Moralium* ait, bona nos habere credimus, pura bona esse nequaquam posse.

9. Andreas Vega lib. II. in Concil. Trident. cap. 40. *Multa (inquit) quæ nunc sunt bona opera, & justa, & meritoria, ad eam sanctitatem & puritatem exacta, qua Deo deberemus servire, quamque Deus à nobis possit ex rigore exigere, tum propter suam bonitatem, tum propter eximia sua in nos beneficia, verè vitia essent, & mala opera, & injustitiæ.* Non solū enim verum est, vitam quorumvis justorum multis pecca-

nis venialibus jugiter sordidari & deturpari: sed ipsa etiam perfectorum opera, à bonitate illa longè deficere, qua deceret nos Deum colere, laudare & honorare. Sunt quippe multis imperfectionibus, quoad hæc vivitur, conjuncta: neque tam pura, neque tam sancta & ferventia, quam magnitudo divinæ bonitatis & beneficentia in nos exigeret. Et cum Deus modo propter eximiam suam in nos dulcedinem & suavitatem, ne ad culpam quidem venialem eos nobis defectus & imperfectiones imputet, posset tamen culpæ eos nobis tribuere, si districte, & præter suavitatem suam, & benignitatem, nobiscum vellet agere. Et infra ibidem. Propterea Gregorius affirmat, omne meritum virtutis nostræ, vitium esse: quia nullum opus nostrum tam pure, tam sancte, tam ferventer, tam omni ex parte perfecte fit à nobis, quam fieri deceret, ut Deo juxta magnitudinem suæ bonitatis & suorum in nos beneficiorum serviremus, & quam ipse à nobis posset exigere, si vellet districte judicare. Denique ultimis verbis istius capituli concludit, multa more fieri à nobis bona opera, & absque ulla macula peccati, qua tamen, si Deus districte vellet nobiscum & injustitiæ essent, ac mala & non bona, probarentur.

10. Franciscus Costerus in Enchir. controvers. Cap. 6. pag. 246. editionis Colonienfis ann. 1589. sic scribit, Fatendum est (inquit) nonnulla justorum opera, subinde non ea puritate enitescere, quin leves saltem maculas contrahant, aut pulvere venialium peccatorum aspergantur. Distrabimur enim in orationibus, irripit inanis gloria conferenti elemosynam, negligenter, obiterque multa perficimus. Et infra de homine justificato faciente opera, bona quidem, sed impura & imperfecte bona sic disserit. Itaque ut est filius Dei opera sancta facit, ut filius Adæ operibus bonis admiscet pulveres & imperfectiones. Proinde non sequitur justitiam internam non esse mundam, Deoque gratam; eo quod opera non sunt mundissima, siquidem munditiem & bonitatem suam opera bona ab interna justitia hauriunt; impuritatem à concupiscentia. Itaque ut pictor suæ artis imperius esse judicari non debet, si rem aliquam, ab alio impeditus minus eleganter pinxerit: ita nec ex operibus minus perfectis

Etis, internæ justitiæ perfectio ponderari debet, cum imperfectionis causa non sit justitia, sed innata concupiscentia.

II. Quintò doctrina Bellarmini, Suarezii, & aliorum, qui actus renatorum culpabili aliqua imperfectione inquinatos nullo modo D E O gratos & acceptos esse affirmant, multùm derogat, Primò *singulari & paterno amorì Dei*, quo filios suos in Christo adoptatos prosequitur. Alienum enim est ab illa ejus benignitate, ob involuntarios istos & *moraliter inevitabiles defectus*, optima filiorum suorum opera, quæ illi *cum timore & tremore*, nec non ex serio ei placendi studio faciunt, averfari, damnare, & pro meris peccatis habere. Secundò derogat *efficaciæ intercessionis Christi*. Nam ex ea sequitur renatorum opera imperfectè bona non posse D E O per Christi intercessionem commendari (ea enim opera quæ simpliciter & absolutè sunt peccata D E O commendari non possunt) eorumque hostias, quæ in se aliquid habent, propter quod minus acceptabiles sint, non posse fieri *acceptabiles Deo per Iesum Christum*, 1. Petr. 2. vers. 5. At certè hoc absurdum & impium dictum est. Quis enim crediderit Christi intercessionem non posse efficere, ut pater ille *misereticordiarum & D E V S omnis consolationis*, 2. Cor. 1. v. 3. modicam filiorum suorum obedientiam, quasi plenam acceptet, utque defectus illos ac nævos nostro obsequio adhærescentes, ita condonet, ut nihil bonorum operum, quæ facimus, valori & bonitati morali ob eos in gratiosa ejus æstimatione decedat? Quis crediderit clementissimum illum *D E I agnum*, aut non velle, aut non posse iis opem ferre, qui cum gemitu & lachrymis ad pedes ejus provoluti rogant ut imperfectam suam obedientiam patri suo commendet? Quis crediderit gratiosum illum Dominum, qui exaudivit patrem lunatici clamantem, *Credo Domine, succurre incredulitati meæ*, Marc. 9. v. 24. nunc surda aure eorum suspiria & preces audire, qui ipsum humillime orant, ut id
per

per sua merita & intercessionem supplere dignetur, quod eorum fidei, pœnitentiæ, & gratitudini summo cum dolore deesse agnoscunt. Tertiò derogat eorum consolationi, qui, dum actus religionis à Deo præscriptos exercent: sibi non satisfaciunt, & proinde se Deo multo minus satisfacere credunt. Si enim iis dicas omnes obedientiæ & religionis actus, qui culpabili aliquo defectu aut macula coinquinati sunt, esse mera peccata, illi statim apud se concludent se nunquam D E O debitum obsequium præstitisse, & consequenter se incertæ & manifestæ damnationis statu esse. Hoc incommodum ad quamplurimos, imò ad optimos Christianos pertinet. Quis enim ex eorum numero qui sanctissimi habentur, se in dilectione D E I satis fervidum esse sentit? Quis in timore DEI se sæpissimè remissum esse non agnoscit? Quis tali ac tanta patientia afflictiones sustinet, qualem ac quantam lex DEI exigit? Quis in precibus semper est attentus & assiduus? Cui non sæpè inter orandum obrepunt dubitationes de exauditione, pravæque cogitationes? Unde Croquetius modernus papista Catechesi 152. non solum profanos & impios, sed etiam illos, qui religiosiores sunt, multis modis in publicis religionis actibus exercendis peccare affirmat. Nam (inquit) præter fabulas, præter discursum, & oculos vagos, si deteriora non sunt, nihil fere cernitur. Non deerunt fortasse nonnulli paulo religiosiores, sed interea sanus est tepor, tanta distractio, ut supplicantes fere aliud nihil quam peccemus.

12. Sextò opera virtutum ethicarum ab infidelibus facta non tam verè & propriè bona, neque tam Deo grata sunt, quam opera à fidelibus ex vera fide & sincero Dei amore, sed cum culpabili aliquo defectu facta. At priora opera quamvis valdè defectuosa sint, tamen ex sententia Adversariorum, non sunt mera peccata, imo verè & propriè bona sunt. Ergo multò minus dicendum est opera defectuosa fidelium esse mera peccata.

13. Septimò, *timor servilis*, & *attritio*, quæ est dolor de peccatis ex hoc timore proveniens, sunt ex Adversariorum sententia, actus moraliter boni, quamvis culpabili defectu, eoque specifico, & substantiali laborent. Ergo impudenter negant actus gradualem aliquo defectu coinquinatos posse esse moraliter bonos. Novi Adversarios constanter asserere defectus illos, qui sunt in his actibus non esse culpabiles, variisque effugiis uti, ut rationes in contrarium allatas declinent. Proinde brevem digressionem de culpabili defectu attritionis & timoris servilis huic ultimæ sectioni attexam.

DIGRES-

DIGRESSIO

D E

Culpabili defectu actuum timoris servilis, & attritionis quæ ex eo oritur.

Primo igitur quod ad timorem servilem attinet, in eo duo considerari possunt, viz. timor pænæ, & servilitas illius timoris, de quibus sic scribit Estius in 3. Sent. dist. 34. §. 6. *In timore servili duo considerata sunt, timor & servilitas: quorum alterum bonum est, alterum malum. Bonum est quoniam timere pœnam, malum vero serviliter timere, id est, ita timere malum pænæ, ut nondum ametur bonum justitiæ.* Eodem etiam modo de timore servili differunt reliqui Scriptores Pontificii. Nam Suarez lib. 2. de divina gratia cap. 21. §. 20. dicit timorem pænæ qui includit conditionem servilem esse prævum, & Valent. tom. 3. disput. 2. quæst. 2. punct. 3. dicit, timorem servilem, ut servilem, esse malum. Imò ipse Thomas, 2^a 2^æ quæst. 19. art. 4. dicit timorem servilem, in quantum servilis est, contrariari charitati, item, timorem servilem esse secundum substantiam bonum, sed servilitatem ejus esse malam.

2. Ex his sic argumentor: Timor servilis includit in se aliquid moraliter malum, viz. servilitatem, quæ est culpabilis defectus, ut Adversarii omnes docent. Ergo verum est, quod dixi sectione præcedenti, actum timoris servilis culpabili nævo, seu defectu inquinatum esse. Respondet ipse Thomas, & cum eo Bellarminus lib. 2. de pœnitentia, Cap. ultimo. Estius loco citato & alii, servilitatem nullo modo includi in actu timoris servilis, nec esse defectum ei intrinsicum; sed contrà, esse defectum extrinsecum, qui afficit hominem timentem non verò ipsum timoris actum. Nam actus (inquiunt) quo quis timet pœnam est quidem in se licitus (quia sicut licet

142 De possibilitate implendi legem.

licet amare beatitudinem amore concupiscentiæ, ita licet odissē & timere miseriam ei contrariam) sed est in subiecto culpabili & defectuoso : hoc est, existit in eo, qui ex amore sui timet pœnam, & non ex amore Dei timet culpam. Vnde Bellarminus loco citato. *Itaque (inquit) qui serviliter timet, malus est, quia pluri facit pœnam, quam culpam; sed timor ipse non est malus, sed bonus: quia non ideo ille est malus, quia vehementer timet pœnam, sed quia non vehementius timet culpam.*

3. Ut hoc effugium Adversariis præcludamus, utque ostendamus timorem servilem, ex quo oritur attritio, in se & quoad substantiam suam esse servilem, quærimus ex Adversariis an omnis pœnæ timor sit licitus & laudabilis? Respondet Suarez disput. 1. de spe sect. 4. §. 6. pœnam dupliciter posse timeri: *Primo moderatè & secundum rectam rationem propter veram malitiam quam in se habet. Secundo immoderatè, & ultra mensuram rectæ rationis, ut si pœna timeatur tanquam maximum, supremum, pessimumque malum: & tunc (inquit) est pravus timor: nam per illum præfert homo malum suum malo Dei: unde in se non in Deo constituit finem ultimum, quod tunc solum contingit, quando homo plus timet culpam, quàm pœnam, & c.* Idem etiam docent Valent. tom. 3. disput. 2. quæst. 2. punct. 3.

4. Hanc distinctionem ejusque explicationem, quam affert Suarez, libenter accipio. Primò enim contradicit Bellarmino asserenti loco citato timorem illum, quo quis pœnam plus quam culpam timet, esse in se bonum, quàmvis is cui hic timor inest sit malus. Nam Suarez contrà hic asserit timorem illum in se esse pravam, & inordinatum, quia non fit cum debita moderatione, seu cum justa appreciatione pœnæ, oriturque ex nimio amore sui. Secundò, quia hæc distinctio causam quam ipse Suarez tuetur jugulat: Nam qui servilem timorem habet, is principaliter timet pœnam, tanquam præcipuum & maximum malum, probatur antecedens. Primò manifestissimis Thomæ testimo-

niis

nis; is enim 2^a 2e qu. 19. art. 2. distingui timorem servilem ab initiali in hoc, quod timor servilis primario, initialis vero secundario pœnam respiciat, & ibidem art. 6. expressè dicit, timorem pœnæ non posse esse servilem, nisi quando pœna formidatur sicut principale malum. Secundò idem probatur evidentissima ratione. Nam qui servilem timorem habet, is aut non omnino timet culpam, aut si eam timeat, solummodo eam timet, quatenus est causa pœnæ, & sic eam propter pœnam timet. Quia autem timet culpam propter pœnam, is magis timet pœnam, juxta regulam, propter quod unumquodque est tale, illud magis est tale. Tertiò is qui timorem servilem habet, nihil magis timet quam pœnam, imò nihil æquè timet ac pœnam. Ergo pœnam maximè timet. Probatur antecedens, quia non præcipuè timet culpam, quatenus est offensa Dei. Hoc enim sine charitate & filiali timore fieri non potest. Qui autem servilem timorem habet, is nondum filialiter ex charitate timet, ut patet ex Lombardo 3. Sent. dist. 34. & Estio ibidem, & ex variis Augustini testimoniis, quæ illic ab iis citantur.

5. Dicès primò, hæc argumenta niti falsa suppositione. Supponunt enim Pontificios in hac questione, quam contra Lutherum de timore servili tractant, loqui de timore servili formaliter sic dicto, qui omnino separatus est à timore filiali, & à charitate, quique cum timore filiali coexistere in aliqua persona non potest, cum tamen ipsi loquantur de timore servili materialiter & quoad substantiam suam considerato, hoc est, de timore pœnæ absolutè & generaliter considerato, quatenus est timor pœnæ. Nam timor pœnæ, imò timor culpæ propter pœnam potest esse, & actu est in hominibus sanctissimis, qui quamvis uno aliquo actu timeant culpam propter pœnam, idque vehementer, tamen alio actu magis timent culpam seu offensionem Dei propter se, & qua talis est.

6. Respondeo istam suppositionem non esse falsam. Primò enim Bellarminus lib. 2. de pœnitentia cap. 17. Estius in 3. Sent. dist. 34. §. 5. 6. 7. & 8. &

8. & Andreas Vega in Concil. Trident lib. 6. cap. 26. apertè profitentur se loqui de timore servili *formaliter sic dicto*, quo quis ita timet pœnam, & culpam propter pœnam, ut nullo modo, hoc est, neque actualiter, neque habitualiter timeat culpam propter offensionem Dei, tanquam propter principalem timoris causam. Secundò timor ille pœnæ quo quis ita timet pœnam, aut culpam propter pœnam, ut simul vel habitu, vel actu magis timeat culpam propter Deum offensum, seu propter offensionem Dei, nullam *servilitatem* habet. Nam non est servorum, sed filiorum ita timere pœnam, ut magis timeant culpam seu offensionem patrisfamilias. Tertiò Thomas 2^a 2^e quæst. 19. art. 2. dicit eum qui ad Deum, & ex timore culpæ, & ex timore pœnæ convertitur, habere timorem non *servilem*, sed *initialem*: quod proculdubio intelligi debet de eo qui ita timet pœnam, ut ex imperfecto & debili quodam amore Dei etiam timeat culpam, seu Dei offensionem. Nam qui ita timet pœnam, ut ex perfecto amore magis timeat culpam, ille filialiter timeret. Unde Bellarminus loco citato multis Patrum testimoniis probat hujusmodi pœnæ timorem in viris sanctissimis atque adeo in ipsis Martyribus inveniri. Quartò Pontificii loqui debent de timore servili, prout ab Augustino & aliis Patribus accipitur. At ab iis accipitur pro timore formaliter servili, quo quis solius pœnæ metu à peccato abstinet, ut patet ex eorum testimoniis, quæ Bellarminus & Estius locis citatis in medium afferunt. Quintò si Pontificii non loquantur de timore servili *formaliter sic dicto*, inepte & ridiculè disputant contra Lutheri assertionem de timore servili. Nam is solum timorem servilem formaliter consideratum damnavit, ut apertè fatetur Bellarminus loco citato.

7. Dices secundò Pontificios in hac quæstione neque loqui de illo timore pœnæ, quo quis ita timet pœnam, ut simul ex vera charitate magis timeat culpam, neque de illo timore quo homo cha-
ritate

ritate destitutus immoderatè timet pœnam tanquam maximum suum malum, sed de timore illo quo quis charitate destitutus timet pœnam moderatè, & cum debita appreciatione, hoc est, quo timet pœnam non ut maximum suum malum, sed simpliciter ut quid malum, & sibi damnosum. Respondeo timere pœnam cum debita moderatione & iusta ejus appreciatione est timere eam ut malum secundarium, quod non contingit nisi in eo qui charitatem habet, ut expressè docet Thomas 2^a 2e quæst. 19. art. 4. & confirmatur; quia nemo absque charitate potest Dei gloriam magis amare quam suam beatitudinem. Ergo nec absque ea potest dici offensionem DEI magis averfari quam suam miseriam. Secundò, qui charitate destitutus est, non præcipuè averfatur aut timet culpam propter offensionem DEI. Ergo præcipuè timet eam propter damnum suum, & proinde timet eam propter pœnam, tanquam propter maximum malum. Nam si non haberet eam pro maximo malo, non præcipuè propter eam timeret. Tertiò qui servilem timorem habet, is solam pœnam per se timet: nam non timet offensionem DEI nisi quatenus est causa pœnæ. Ergo timet pœnam tanquam malum majus offensione DEI, Denique ubi abest verus DEI amor, ibi dominatur inordinatus sui amor, qui semper plus timet *malum suum* quàm *malum* DEI (ut loquitur Suarez) hoc est, quàm DEI offensionem.

8 Hæc de culpabili defectu in actu timoris servilis, quem illi moraliter bonum, licet non æternæ vitæ meritorium esse affirmant. Nunc, quod ad attritionem ex timore servili conceptam attinet, nullo negotio eam culpabiliter defectuosum esse demonstramus. Primò quia ex culpabili timore oritur, & proinde ipsa est culpabilis. Secundò quia quamvis versetur circa debitum objectum, hoc est, circa culpam, non tamen semper versatur circa eam sub debito respectu; hoc est, non semper versatur circa eam *quatenus est culpa*, seu *offensa DEI* (nam sæpè versatur circa eam solummodo

modo quatenus est causa pœnæ, & proinde non tam est dolor de culpa quam de pœna) aut si sit de culpa *quatenus est offensa DEI*, non tamen versatur circa eam *cum debita appreciatione*, hoc est, non est dolor de offensa DEI tanquam de summo malo super omnia detestabili, ut docent Valent. tom. 4. disputat. 7. quæst. 8. punct. 1. & proinde est dolor de æterna miseria, quæ peccatori imminet, tanquam de maximo & summo malo. Tertiò, si aliquando contingat eam versari circa debitum objectum, sub debito respectu, & etiam cum justa appreciatione, hoc est, si contingat eam esse dolorem de peccato, quatenus est offensa DEI, tanquam de maximo malo (quod fieri posse asserit Toletus in Instructione sacerdotis lib. 3. cap. 4. §. 6.) non tamen tunc includit firmum propositum vitandi omnia peccata in posterum, quod necessario requiritur in illo dolore, quem DEUS à nobis exigit, cum jubet ut ad se redeamus per veram pœnitentiam. Nam vera pœnitentia sine hoc proposito, imò sine reali praxi, & executione hujus propositi, consistere nequit, ut patet ex Ezechiel. 18. 21. 27. 30. Matth. 3. 8. Act. 26. 20. & ipsi Adversarii fatentur, viz. Vasquez in tertiam partem Thomæ tom. 4. quæst. 86. art. 2. dub. 4. num. 7. & Valent. loco citato punct. 6. assert. ultima. Ergo quamvis dolor attritionis precisè in se consideratus esset bonus (quod tamen rarissimè accidit, quia plerumque, aut non est de peccato sub debito respectu, aut non est de eo cum justa appreciatione) non tamen careret defectu culpabili: idque quia, quatenus est actus conversionis, seu pœnitentiæ, non plenè satisfacit præceptis à Deo traditis de pœnitentia.

9. Adversarii ut vim hujus ultimi argumenti declinarent, nova quædam, & ipso auditu horrenda dogmata excogitarunt. Nam Navarrus, Victoria, & quidam alii (ut testantur Vasquez loco citato dub. 2. & Valent. loco etiam citato punct. 3.) docuerunt perfectum dolorem de peccatis (qui necessario includit propositum vitandi peccata in posterum)

ram) non esse sub præcepto, seu nullum præceptum exstare in Scriptura, quo obligamur ad perfectam contritionem. Melchior Canus in relect. de pœnitentia parte 4. quæst. 2. conclus. 4. docet exstare in Scripturis præcepta de pœnitentia, & perfecta contritione, sed ea non nisi *indeterminatè & sub disjunctiōe* obligare, ut viz. vel habeamus perfectam contritionem extra sacramentum pœnitentiæ, vel certè habeamus attritionem in usu sacramenti. Denique Gregorius de Valentia, loco citato, punct. 4. assert. 6. col. 1256. Vasquez. loco etiam citato dub. 5. & 6. Becanus tertia parte Summæ tract. 2. cap. 35. quæst. 7. & alii multi docent ipsam perfectam contritionem per se & determinatè esse sub præcepto: sed dicunt primò, nos ex præcepto contritionis non obligari ad habendam contritionem statim postquam peccavimus, & consequenter nos posse ad certum tempus licitè differre pœnitentiam nostram. Secundò præceptum contritionis non obligare peccatores in gravia peccata prolapsos nisi certo quodam tempore, viz. in articulo extremæ necessitatis, id est, in periculo mortis (nam de nullo alio particulari tempore, quo obligat hoc præceptum, convenit inter Cadmazos illos fratres) et per consequens eorum dolorem qui tantum attriti, et non contriti sunt, non laborare culpabili defectu, nisi in illo temporis momento, quo præceptum contritionis obligat.

10. Quod si illis objicias dictum illud Siracidæ (cujus liber apud eos canonicus est) Ecclesiasticæ 5. 8. *ne differas te ad dominum convertere; neque rejicias de die in diem.* Respondent non esse præceptum, sed *consilium*: unde sequitur eos qui statim post peccatum commissum convertuntur ad DEUM, ex Pontificiorum sententia, opus supererogationis facere. Misfurores non confutandi, sed explodendi, aut potius cum gemitu et lachrymis deplorandi sunt. Interim breviter unico argumento probabo conversionem ad DEUM esse necessariam ex DEI præcepto statim post commissum pec-

148 De possibilitate implendi legem.

catum. Illud sic proponi potest: Nullo momento licet esse in peccato. Ergo tenemur ex DEI præcepto statim peccatum relinquere, & consequenter habere veram & perfectam contritionem, sine qua peccatum tolli non potest. Antecedens patet, quoniam cum peccatum sit per se illicitum, contradictionem implicat dicere quod esse in peccato liceat. Gregor. de Valentia, loco citato. punct. 4. assert. 1. respons. ad argum. 3. col. 1245. dum huic argumento occurrere conatur, aperte manus dat, hoc est, concedit peccatorem obligari ad poenitentiam perfectam statim post commissum peccatum. Teneatur (inquit) aliquis quovis momento deferre peccatum ex illo eodem præcepto, contra quod proprie peccatum illud fit, in quo hæret; non autem ex speciali præcepto poenitentiae, ita, ut si non statim deferat, admittat speciale peccatum impenitentiae. At si teneatur poenitentiam agere, & per veram contritionem ad Deum redire, habemus quod volumus, viz. eum, qui tantum attritus, & nondum contritus est, obligari ad habendam ulteriorem doloris spiritualis perfectionem, & per consequens ejus dolorem culpabili defectu laborare. Vide si placet Cajetani Summulam verbo **CONTRITIO** §. *Tempus autem.* &c.

INDEX

I N D E X

PARTIUM ET SECTI- TIONUM HUIUS DIS- PUTATIONIS.

PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de
peccati mortalis & venialis discri-
mine proponitur, & variis obser-
vationibus, distinctionibus, ac
quaestionum determinationi-
bus explicatur, & illustratur.

SECTIO PRIMA.

QUam utilis sit hæc disputa-
tio ad Pontificiorum do-
ctrinam de humanæ justi-
tiæ perfectione, & meritis
evertendam. Pag. 7

SECTIO II.

An, & quo sensu, Evangelici admit-
tant partitionem peccati in mor-
tale & veniale? Pag. 10

INDEX

SECTIO III.

Proponuntur & confirmantur variae
assertiones de discrimine peccati
mortalis & venialis. Pag. 14

SECTIO IV.

De quintuplici differentia peccati
mortalis & venialis. Pag. 21

SECTIO V.

De primo effecto peccati mortalis,
hoc est, de exclusione peccantis à
favore Dei, deque duplici distin-
ctione amoris divini. Pag. 28

SECTIO VI.

Deum posse eos amare quos prius
odit, & odisse eos quos prius ama-
vit, absque ulla vel physica, vel
morali voluntatis suae mutatione,
obiter declaratur. Pag. 33

SECTIO VII.

De secundo & tertio effecto peccati
mortalis, hoc est, de privatione
gratiae, & amissione praesentis ap-
petitudinis ad ingrediendum regnum
coelorum. Pag. 37

INDEX

PARS SECUNDA.

In qua duæ principales differentia, quas Pontificii inter peccatum mortale & veniale assignant, considerantur & confutantur.

SECTIO PRIMA.

Pontificiorum sententiam de peccatis venialibus nullo solido fundamento niti. Pag. 45

SECTIO II.

De macula peccati : & an macula, quam veniale peccatum post se relinquit, peccantem à regno coelesti excludere possit ? Pag. 55

SECTIO III.

An peccata levissima reproborum sint mortalia, non solum ab eventu, sed etiam ex merito ? Pag. 61

SECTIO IV.

An peccata levissima electorum sint mortalia ex natura sua ? Pag. 66

SECTIO V.

An peccata leviora, quæ venialia vocantur, sub poena æternæ mortis à

INDEX

Deo prohiberi possint, & an actu
sub ea poena in foedere operum seu
legali prohibita sint? Pag. 69

SECTIO VI.

An & quatenus malitia in omni pec-
cato etiam veniali, sit infinita; &
an poena infinita ei respondeat?

Pag. 73

SECTIO VII.

An peccatum mortale & veniale in
hoc differant, quod mortale sit ex
se irremissibile per ablationem
principii remissionis, hoc est, gra-
tiae inhærentis; veniale verò sit ex
se remissibile per non ablationem
istius principii?

Pag. 77

PARS TERTIA.

In qua considerantur & confutantur
fundamentales differentiae, quas
assignant Pontificii inter pecca-
tum mortale & veniale.

SECTIO PRIMA.

AN rectè doceant Adversarii
offensas in re leviori com-
missas

INDEX

missas non mereri dissolutionem
amicitiæ ? Pag. 89

SECTIO. II.

An peccata quæ venialia vocantur,
sint simpliciter & absolutè leves
offensæ. Pag. 94

SECTIO III.

An peccata venialia sint contra le-
gem ? & an sint contra finem legis ?
Pag. 97

SECTIO IV.

An simpliciter ac sine adjectione di-
cendum sit peccata venialia esse
contra DEI legem ? Pag. 99

SECTIO V.

An peccata venialia repugnent cha-
ritati quæ est finis legis ? Pag. 102

SECTIO VI.

An peccata venialia in peccante, po-
nant aversionem à Deo, ut ab ulti-
mo fine ? Pag. 108

SECTIO VII.

An homo justificatus peccando ve-
nialiter constituat ultimum finem
in creatura ? Pag. 112

APPEN-

INDEX.

APPENDICIS,

De possibilitate implendi legem consideratam secundum ἐπιείκην Evangelicam.

SECTIO PRIMA.

AN ea legis observatio ; quam DEUS nunc sub foedere gratiae, ut præcisè necessariam ad salutem, exigit, sit nobis possibilis ?

Pag. 121

SECTIO. II.

An bona renatorum opera, ex Evangelicorum sententia, sint peccata mortalia ? & an simpliciter ac absolute sint peccata ?

Pag. 129

SECTIO III.

An bonitas & malitia moralis in uno & eo dem acta sint composibiles ?

Pag. 132

DIGRES.

INDEX

DIGRESSIONIS;

DE

Culpabili defectu aⁿimum timoris
servilis, & attritionis quæ ex
eo oritur.

Pag. 141
